

Geopolitički i kulturni aspekti regionalizacije sudionica izbora za pjesmu Eurovizije

Baćan, Danijel

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:946197>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Danijel Bačan

**Geopolitički i kulturni aspekti regionalizacije sudionica Izborna
za pjesmu Eurovizije**

Diplomski rad

**Zagreb
2023.**

Danijel Bačan

Geopolitički i kulturni aspekti regionalizacije sudionica
Izbora za pjesmu Eurovizije

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra edukacije geografije

**Zagreb
2023.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija*; smjer: *nastavnički* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Jelene Lončar

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Geopolitički i kulturni aspekti regionalizacije sudionica Izbor za pjesmu Eurovizije

Danijel Bačan

Izvadak: Izbor za pjesmu Eurovizije predstavlja najveće glazbeno-televizijsko natjecanje s najdužim emitiranjem od 1956. godine. Ovo je jedinstveno Natjecanje spoj glazbe, geopolitike i europske kulture s prosječno 40-ak država sudionica po pojedinom izdanju od 2004. godine i uvođenja polufinala. Cilj je ovoga rada izraditi nekolicinu regionalizacija sudionica Eurovizije prema geopolitičkim i kulturnim aspektima samih sudjelovanja. Proveden je niz od nekoliko kvantitativnih i kvalitativnih analiza sadržaja, zatim metoda opažanja, anketa i tri manje studije slučaja. Rezultati su pokazali kako postoji mogućnost regionalizacije temeljem geopolitičkih i kulturnih pokazatelja, kako se razlikuju međusobne razmjene bodova žirija i publike, kako vernakularna regionalizacija nije istovjetna kvantitativno/kvalitativno utvrđenoj te kako određeni geopolitički-kulturni događaji utječu na Natjecanje i same rezultate.

75 stranica, 32 grafičkih priloga, 3 tablice, 133 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Eurovizija, regionalizacija, sudionice, kultura, geopolitika

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

Povjerenstvo: izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar
izv. prof. dr. sc. Lana Slavuj Borčić
izv. prof. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 10. 11. 2022.

Rad prihvaćen: 15. 6. 2023.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Geopolitical and cultural aspects of the regionalization of the Eurovision Song Contest participants

Danijel Bačan

Abstract: The Eurovision Song Contest represents the largest music-television competition with the longest broadcast since 1956. This is a unique Competition combining music, geopolitics and European culture with an average of 40 participating countries per individual edition since 2004 and the introduction of the semi-finals. The aim of this work is to create several regionalizations of the Eurovision participants according to the geopolitical and cultural aspects of the participation itself. A series of several quantitative and qualitative content analyses, observation method, survey and three smaller case studies were conducted. The results showed that there is a possibility of regionalization based on geopolitical and cultural indicators, how mutual exchanges of jury and audience points differ, how vernacular regionalization is not the same as quantitatively/qualitatively determined, and how certain geopolitical-cultural events affect the Competition and the results themselves.

75 pages, 32 figures, 3 tables, 133 references; original in Croatian

Keywords: Eurovision, regionalization, participants, culture, geopolitics

Supervisor: Jelena Lončar, PhD, Associate Professor

Reviewers: Jelena Lončar, PhD, Associate Professor
Lana Slavuj Borčić, PhD, Associate Professor
Ružica Vuk, PhD, Associate Professor

Thesis title accepted: 10/11/2022

Thesis accepted: 16/6/2023

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

ZAHVALA

Prije svega htio bih se zahvaliti dragome Bogu za svu snagu i pomoć tijekom pisanja ovoga rada. Posebno hvala ide mojim roditeljima koji su mi bili svesrdna podrška proteklih 23 godine života te imali vremena i strpljenja dočekati završetak studija.

Sjećam se kada sam 2012. godine odgledao prvu Euroviziju i ostao očaran tim Natjecanjem od preko 40 država, počeo sam kao „spužva“ upijati sva imena europskih i susjednih država, pamtili zastave, gradove, sve geopolitičke napetosti i slično. Eurovizija mi je otvorila svijet političke geografije i dodatno ojačala želju za usmjerenjem u tom području. Htio bih se, stoga, zahvaliti svim svojim profesorima geografije i povijesti te stranih jezika, koji su mi više puta kroz obrazovanje dozvolili pisanje o ovome Natjecanju i dopuštali da na primjerima iz Eurovizije objašnjavam geografske, povijesne i jezične posebnosti Europe i susjedstva.

Želim se istinski zahvaliti i svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Jeleni Lončar na nesebičnoj podršci prilikom odabira ove teme i prilikom pisanja ovoga rada. Hvala Vam na svim savjetima i usmjeravanjima, korekcijama i ukazivanjima na što bolje mogućnosti obrade ove teme!

U konačnici, hvala svim mojim prijateljima, koji već više od deset godina svakoga proljeća slušaju o svim predstavnicima Eurovizije!

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Korištena terminologija	1
1.2. Predmet istraživanja.	2
1.3. Prostorni i vremenski obuhvat.	2
1.4. Ciljevi i zadaci istraživanja	4
1.5. Hipoteze istraživanja.	5
1.6. Prethodna istraživanja.	5
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	6
2.1. Metoda analize sadržaja.	6
2.2. Metoda opažanja.....	6
2.3. Metoda ankete.	7
2.3.1. Ispitanici.	7
2.4. Metoda studije slučaja.	8
2.5. Polazišta regionalizacije sudionica	9
3. NASTANAK I RAZVOJ EUROVIZIJE	10
3.1. Nastanak i razvoj EBU-e	10
3.2. Nastanak i razvoj Eurovizije do 1990-ih.....	11
3.3. Razvoj Eurovizije od 1990. do 2015. godine.....	13
3.3.1. Sudjelovanje države Australije na Euroviziji	17
3.4. Razvoj Eurovizije od 2016. do 2022. godine.....	17
4. REZULTATI REGIONALIZACIJE TEMELJEM GEOPOLITIČKIH I KULTURNIH ASPEKATA	20
4.1. Regionalizacija temeljem izabranih geopolitičkih aspekata.	20
4.1.1. Regionalizacija prema rasporedu u polufinalima.	21
4.1.2. Regionalizacija prema redosljedu nastupanja u polufinalima i finalima.	23
4.1.3. Regionalizacija prema geopolitičkim porukama u pjesama/nastupima.....	26
4.2. Regionalizacija temeljem izabranih kulturnih aspekata.	30
4.2.1. Regionalizacija prema jeziku izvođenja skladbe sudionica	30
4.2.2. Regionalizacija prema karakterističnom glazbenom žanru predstavnika sudionica.....	32

4.2.3. Regionalizacija prema spolu predstavnika sudionica	34
4.2.4. Regionalizacija prema broju LGBTQ+ predstavnika sudionica	36
4.2.5. Regionalizacija prema skladbama i nastupima s nacionalnim kulturnim elementima.	38
5. REZULTATI REGIONALIZACIJE TEMELJEM GLASOVA PUBLIKE I GLASOVA ŽIRIJA	39
5.1. Regionalizacija temeljem glasova publike	39
5.2. Regionalizacija temeljem glasova žirija.	44
6. KOMPARACIJA VERNAKULARNE REGIONALIZACIJE I KVANTITATIVNO/KVALITATIVNO UTVRĐENE REGIONALIZACIJE	50
6.1. Odnos ispitanika prema Euroviziji.	50
6.2. Parovi sudionica najviše međusobne razmjene bodova prema ispitanicima	50
6.3. Regije sudionica najveće međusobne razmjene bodova prema ispitanicima.	55
6.4. (Ne)unikatni i geopolitički implicirajući nastupi sudionica Eurovizije prema ispitanicima.....	57
7. REZULTATI ANALIZE UTJECAJA IZABRANIH KULTURNO-GEOPOLITIČKIH SLUČAJEVA NA EUROVIZIJU	62
7.1. Utjecaj odnosa Ukrajine i Rusije.....	62
7.2. Utjecaj sukoba oko Gorskog Karabaha	66
7.3. Utjecaj odnosa Izrael i Palestina.	68
8. RASPRAVA.....	71
9. ZAKLJUČAK.....	74
POPIS LITERATURE.....	77
POPIS IZVORA	85
PRILOZI	VIII
Popis slika.....	VIII
Popis tablica	IX
Anketni upitnik.....	X
Pisana priprema za nastavni sat.	XII
Prilog pripremi za nastavni sat.....	XV

1. UVOD

Svake godine u drugom ili trećem tjednu svibnja mnogi Europljani, njihovi susjedi, Australci i svi ostali gledatelji okupe se pred uređajima televizijskog prijenosa kako bi pratili jedno glazbeno natjecanje, odnosno Izbor za pjesmu Eurovizije, koje traje već 67 godina i na kojem su do sada nastupile 52 sudionice. Kada bi se pitalo pratitelje Eurovizije da opišu samo Natjecanje, opisali bi ga kao Olimpijske igre u glazbi jer svaka država, to jest nacionalna televizijska kuća, bira svog predstavnika koji predstavlja njihove države na tom uglednom Natjecanju (Eurovision.tv, 2021). Razlika je jedino što se u Euroviziji govori o pobjedama i sudjelovanjima država, a ne predstavnika, uz iznimku da se po ukupnim rezultatima ne dodjeljuju medalje nego domaćinstvo narednog izdanja Natjecanja. Iz tog je razloga kroz prethodnih osam desetljeća Eurovizija proputovala gotovo cijeli europski kontinent i nekoliko susjednih sudionica.

Iako je prvenstveno za dobar rezultat na ovome Natjecanju potrebna dobra skladba i nastup, veliku ulogu igra geopolitika i kultura sudionica Eurovizije, kojih je posljednjih 20-ak godina oko 40-ak. Tako je uobičajeno da publika, pa i žiri, glasuju za svoje državne susjede ili bliske kulturne i jezične susjede. Upravo je ovaj fenomen glavni temelj ovome radu i poticaj za istraživačka pitanja.

1.1. Korištena terminologija

U naslovu ovoga rada stoji riječ sudionice, a ne države, jer većina eurovizijske terminologije potječe iz engleskog jezika, pa se tako na engleskom govori o *participants countries* (sudioničkim državama) Eurovizije (EurovisonLand, n. d.). Kako je pojam sudioničke države duži, radi lakoće razumijevanja i pisanja ovoga rada izabran je pojam sudionice. Nadalje, na Euroviziji države službeno sudjeluju posredstvom nacionalne televizijske kuće, pa je tako dijelom pogrešno govoriti o isključivom sudjelovanju država, no pratitelji Natjecanja i mediji formirali su narativ o sudjelovanju država i pobjedama istih. Tako se u ovome radu nastoji više koristiti termin predstavnici sudionica. Ipak, u određenim regionalizacijama pribjegava se imenovanju država kao takvih jer zbog nezgrapnosti prijevoda s engleskog na hrvatski nije uvijek moguće adekvatno koristiti termin sudionice. Također, ponekad dolazi do poistovjećivanja predstavnika samih sudionica s državama što je slučaj i u engleskoj terminologiji, pa se i u ovome radu mogu naći primjeri gdje se predstavnik prezentira isključivo kao država sudionica. Određenim se eurovizijskim fenomenima (npr. švedski pop) dodaje nacionalni pridjev, pa i tu nastaje povezanost države i same Eurovizije.

Druga se terminološka napomena odnosi na naziv Eurovizije. Naime, na hrvatskom jeziku službeni je naziv Izbor za pjesmu Eurovizije, a na engleskom *Eurovision Song Contest*, što sugerira istovjetnost naziva. Ipak, u hrvatskoj se inačici češće govori kraće, odnosno samo o Euroviziji, dok u engleskom jeziku postoji kratica ESC prema prvim slovima punog naziva ili se isto koristi samo *Eurovision* (EurovisonLand, n. d.). Također, u Hrvatskoj postoji i termin Eurosong, koji je pogrešan, jer nema veze sa službenim nazivom Natjecanja. U ovome se radu više puta navode termini Izbor, Natjecanje ili Eurovizija, kako bi se izbjeglo pisanje dužeg naziva ili neželjeno formiranje kratice IPE (prema punom hrvatskom nazivu), koja nije zamijećena u hrvatskoj eurovizijskoj terminologiji.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja je geopolitička i kulturna regionalizacija sudionica Izborna za pjesmu Eurovizije. Ovim će se istraživanjem nastojati staviti u fokus moguće regionalizacije sudionica temeljem međusobnog dodjeljivanja bodova te temeljem geopolitičkih i kulturnih obilježja predstavnika pojedine sudionice. Također, u istraživanje će se uključiti i vernakularna percepcija regionalizacije kroz anketu provedenu između poznavatelja Eurovizije. Na sam predmet istraživanja u posljednjih su deset godina znatno utjecali i geopolitički i kulturni prevrati u državama sudionicama pa je stoga ovo istraživanje vrlo aktualno.

1.3. Prostorni i vremenski obuhvat

Prostorni obuhvat ovoga istraživanja odnosi se na 44 sudionice (sl. 1) Izborna za pjesmu Eurovizije koje su sudjelovale u ovome natjecanju od 2016. do 2022. godine. Zbog različitih definiranja granica Europe kao kontinenta i sudionica samog Izborna nije ispravno govoriti kako se natječaju samo europske države jer u Izboru sudjeluju i tri kavkaske države (Armenija, Azerbajdžan i Gruzija), Cipar, Australija i Izrael. Tako će se u ovome radu koristiti izraz države Europe i njenog susjedstva te posebno navoditi Australija i Izrael. Sudionicom Izborna mogu postati države čije su nacionalne televizije članice Europske radiodifuzijske unije (EBU¹), odnosno nalaze se u Europskom radiodifuznom prostoru koji je prostornim obuhvatom veći od Europe kao kontinenta te obuhvaća i cijeli mediteranski prostor. Sudjelovanje Australije i drugi detalji uvjeta sudjelovanja detaljnije će se opisati u poglavlju „Nastanak i razvoj Eurovizije“.

¹ EBU – kratica nastala od engleskog naziva - *European Broadcasting Union*

Ukupna površina istraživanog prostora koja se odnosi na države Europe i njenog susjedstva je 9 687 042,51 km², dok je površina Australije 7 688 287 km², a Izraela 22 145 km², odnosno ukupna površina svih sudionica je 17 397 474,51 km² (Wisevoter, n. d.). Površina ne uključuje Kosovo te Zapadnu obalu i Pojas Gaze (Palestinsku Samoupravu). Ukupni broj stanovnika istraživanog prostora je približno 750 milijuna u Europi i susjedstvu, Australija ima 25,7 milijuna stanovnika, a Izrael 9,4 milijuna (World Bank, 2021). Sveukupno se u istraživanom prostoru nalazi približno 785,1 milijun stanovnika.

Sl. 1. Sudionice Izбора za pjesmu Eurovizije od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020., Eurovision.tv, 2016. – 2022.

Vremenski obuhvat istraživanja odnosi se na razdoblje od 2016. do 2022. godine, a ovaj je raspon izabran zbog istog načina glasovanja, odnosno istog načina određivanja pobjednika putem razdvojenih 50 % glasova žirija i 50 % glasova publike. Ovaj sistem uveden je 2015. godine, a u 2023. godini sistem glasovanja ponovno se mijenjao tako da prethodna i naredna izdanja Izborna ne će biti istovjetna za usporedbu. U istraživanom razdoblju od europskih država nisu sudjelovale samo: Slovačka, Turska, Kosovo te mikrodržave (Andora, Monako, Lihtenštajn, Luksemburg i Vatikan). U radu se više puta referira i na razvoj Eurovizije prije

2016. godine, osobito u Poglavlju o razvoju Eurovizije, tako da se može reći kako je širi vremenski obuhvat od samog nastanka Eurovizije 1956. godine.

1.4. Ciljevi i zadaci istraživanja

Ciljevi ovoga istraživanja neposredno slijede iz samog predmeta istraživanja. Glavni je cilj istražiti mogućnosti geopolitičke i kulturne regionalizacije sudionica Izborna za pjesmu Eurovizije. U tu će se svrhu koristiti osam aspekata za potencijalne regionalizacije: raspored nastupanja po polufinalima, raspored nastupanja unutar samih polufinala i finala, sadržavanje geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima, nastupanje na nacionalnom jeziku, broj muških/ženskih/LGBTQ+ predstavnika, korištenje karakterističnih žanrova skladbi te sadržavanje kulturnih elementa u skladbama/nastupima. Drugi je cilj istražiti razliku između regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova publike, odnosno stručnoga žirija. Treći je cilj istražiti razlike između vernakularne percepcije regionalizacije sudionica i kvantitativno/kvalitativno utvrđene analizom sadržaja dodjeljivanja bodova. Posljednji je cilj istražiti i objasniti utjecaj pojedinačnih primjera kulturno-geopolitičkih slučajeva na samu organizaciju Izborna i njegove konačne rezultate.

Zadaci neposredno slijede ciljeve i osnova im je empirijski i teorijski omogućiti regionalizacije temeljem izabranih aspekata, omogućiti komparaciju vernakularne regionalizacije i one temeljem glasova publike/žirija te na izabranim kulturno-geopolitičkim slučajevima pružiti uvid u njihov utjecaj na Euroviziju.

1.5. Hipoteze istraživanja

Iz ciljeva rada i zadataka istraživanja slijede i sljedeće hipoteze:

H1: Sudionice Izborna za pjesmu Eurovizije moguće je prostorno-diskontinuirano regionalizirati temeljem izabranih geopolitičkih aspekata: raspored nastupanja po polufinalima, raspored nastupanja unutar samih polufinala i finala te temeljem sadržavanja geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima.

H2: Sudionice Izborna za pjesmu Eurovizije moguće je prostorno-diskontinuirano regionalizirati temeljem izabranih kulturnih aspekata: nastupanjem na nacionalnom jeziku, brojem muških/ženskih/LGBTQ+ predstavnika, korištenjem karakterističnih žanrova skladbi, te temeljem sadržavanja kulturnih elementa u skladbama/nastupima.

H3: Postoji razlika između granica regija i njihovih pripadajućih sudionica u regionalizacijama temeljenima na međusobnim razmjenama glasova publike i glasova stručnog žirija.

H4: Postoji razlika između granica regija i njihovih pripadajućih sudionica između vernakularne regionalizacije anketiranih ispitanika te regionalizacije utvrđene kvantitativnom (kvalitativnom) analizom sadržaja stvarnih međusobnih razmjena bodova.

H5: Izabrani kulturno-geopolitički slučajevi odabranih sudionica u istraživanom razdoblju utjecali su na samu organizaciju Eurovizije i na njezine neposredne rezultate.

1.6. Prethodna istraživanja

U prethodnima istraživanjima koja se odnose na Euroviziju, radovi se mogu grupirati u četiri skupine: politički, kulturni, nacionalno-identitetski i sociološko-psihološki (Vuletić, 2018). Prvi znanstveni radovi nastali su sredinom 1990-ih jer je prethodno Eurovizija bila odbacivana kao fenomen istraživanja zbog prihvaćenog mišljenja kako je ona samo zabavni televizijski sadržaj. Knjigu najbližu temi ovoga rada napisao je C. West (2017) pod naslovom „*Eurovision! A History of Modern Europe Through the World's Greatest Song Contest*“, a o povijesti Eurovizije piše O'Connor (2010) u knjizi „*The Eurovision Song Contest: The Official History*“. Vuletić (2018), pak, u svojoj knjizi „*Postwar Europe and the Eurovision Song Contest*“ progovara o Natjecanju kroz splet europske povijesti, politike Hladnoga rata i pada komunizma. Posebno se osvrće na pojedine države, uključujući i one iz Jugoistočne Europe, koje su posebno sklone politizaciji samog natjecanja. Ginsburgh i Noury (2008) bavili su se analizom glasačkog ponašanja i glasova žirija počevši od teze „trgovanja glasova“ među pojedinim državama, došli su do zaključka da nisu samo politički odnosi i međudržavna bliskost jedino što utječe na rezultate glasovanja, već se tome može pridodati kulturna i jezična bliskost. Raykoff i Tobin (2007) plasmane određenih država izravno povezuju s političkim stanjem u određenoj državi u pojedinoj godini. Yair i Maman (1996) istražuju preferencije glasova među europskim blokovima država. U radu empirijski izvode četiri europska bloka: sjevernoeuropski, južnoeuropski, istočnoeuropski i zapadnoeuropski. Dekker (2007) statistički izdvaja blokove pomoću analize udaljenosti i broja glasova te tradicionalnih prijateljstava među državama. Haan i dr. (2005) dali su naznake da politički odnosi i međudržavna bliskost utječu na glasove publike, zbog čega su oni manje stručni i nereprezentativniji od glasova žirija.

U domaćoj znanstvenoj literaturi, postoji tek jedan pronađeni znanstveni članak u kojem Kovačić (2001) govori o homogenizaciji Europe kroz Euroviziju. Antonija Petrić (2015)

obranila je diplomski rad na temu hrvatskih eurovizijskih predstavnika, a Lucija Starčević (2016) prvostupnički rad na temu utjecaja geopolitike na rezultate Eurovizije. Zbog manjeg broja radova na hrvatskom jeziku eurovizijska je terminologija slabije razvijena, odnosno često se u medijima preuzimaju engleski eurovizijski frazemi poput, „*Good evening Europe*“ ili „...12 *poins go to*“.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U svrhu izrade ovoga rada korišteni su primarni i sekundarni izvori. Za dobivanje primarnih izvora korištene su sljedeće metode istraživanja: metoda analize sadržaja (kvantitativna i kvalitativna), metoda opažanja, metoda ankete i metoda studije slučaja. Sekundarni su podaci dobiveni analizom prethodnih istraživanja te višegodišnjim praćenjem samog Natjecanja. Pomoću sekundarnih podataka sastavljen je teorijski okvir te se dobilo polazište za korištenje metoda primarnih izvora podataka.

2.1. Analiza sadržaja

Ova se metoda koristila u kvantitativnoj i kvalitativnoj formi u svrhu stvaranja osnove za regionalizaciju temeljem geopolitičkih i kulturnih aspekata sudionica Izborna za pjesmu Eurovizije. Ukupno je analizirano osam pokazatelja, tri definirana kao geopolitički (raspored sudionica po polufinalu, redoslijed nastupanja u polufinalu/finalu i slanje geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima) i pet kao kulturni aspekti (broj muških/ženskih/LGBTQ+ predstavnika, jezik skladbi, glazbeni žanr i nastupu/skladbe s nacionalnim kulturnim elementima). U pet je pokazatelja bilo riječ o kvantitativnoj analizi sadržaja, odnosno brojanju pojave zadanog pokazatelja. U sklopu tri pokazatelja (geopolitičke poruke u skladbama i nastupima, izabrani glazbeni žanr, te nastupi i skladbe s nacionalnim i kulturnim elementima) koristila se kvalitativna analiza sadržaja.

Sekundarno se ova metoda koristila za analizu glasovanja publike i stručnog žirija. U ovom je slučaju težište bilo na kvantitativnoj analizi međusobne razmjene bodova, dok se kvalitativna analiza koristila prilikom stvaranja jedinstvenih regija država povezanih tim istim međusobnim glasovanjem publike i stručnog žirija.

2.2. Metoda opažanja

Ova se metoda koristila u neposrednoj povezanosti s metodom analize sadržaja. Odgledani su svi nastupi sudionica od 2016. godine (ukupno 247) te su prebrojani i opaženi zadani istraživani pokazatelji. Metoda se koristila i u kvantitativnoj i kvalitativnoj formi sukladno pokazateljima. Osim u svrhu prebrojavanja, metoda je služila i kao pomoć prilikom kontekstualizacije, odnosno prilikom razumijevanja geopolitičkih poruka u skladbama i tokom nastupa, prilikom prepoznavanja glazbenog žanra i prilikom određivanja kulturnih elementa u skladbama i nastupima.

2.3. Metoda ankete

Anketiranje je provedeno pomoću *online* anketnih upitnika izrađenih u programu Google Forms. Vrijeme provođenja ankete bilo je od 15. do 25. ožujka 2023. godine. *Online* anketiranje izabrano je, prije svega, zbog širokog prostornog obuhvata rada, odnosno zbog ideje za obuhvaćanjem domaćih i stranih pratitelja Eurovizije pa je stoga financijski i vremenski bilo nemoguće izvesti anketiranje u kontaktnom pristupu. Ujedno je *online* anketiranje bilo prihvatljiva opcija zbog visoke razine informatičke pismenosti ciljanih ispitanika, koje je potvrđeno i Eurostat podacima (Eurostat.eu, 2022). Daljnja prednost ovakvog anketiranja bila je i mogućnost lakše obrade podataka, koji su digitalizirani pa se lako pristupilo obradi.

Anketni su obrasci bili podijeljeni u Facebook grupe pratitelja Eurovizije te preko određenih osobnih poznanstva s pratiteljima Eurovizije. Anketni je uzorak neprobabilistički, prigodni te se odnosi na pristupačniji dio osnovnog skupa ispitanika pratitelja Eurovizije. Anketni je upitnik sastavljen na dva jezika; na engleskom jeziku za strane ispitanike i na hrvatskom jeziku za domaće ispitanike. Anketni se upitnik sastojao od 13 pitanja, i to četiri zatvorenog tipa i devet otvorenog tipa. Anketa je bila u potpunosti anonimna, a njeno popunjavanje temeljilo se na načelu dobrovoljnosti, dok je predviđeno vrijeme rješavanja bilo do sedam minuta. U bilo kojem trenutku ispitanici su mogli odustati od rješavanja te su isto tako zbog bilo kojeg razloga izostaviti odgovor na pitanje koje nisu htjeli odgovoriti.

Rezultati ankete analizirani su u Microsoft Excelu i u IBM SPSS *Statisticsu*. Prije samog provođenja anketnog istraživanja provedeno je pilot testiranje među studentskom populacijom (N=10) različitog usmjerenja. Utvrđeno je kako ne postoje nejasnoće u pitanjima te kako je prosječno vrijeme rješavanja nešto kraće od planiranih sedam minuta.

2.3.1. Ispitanici

Ispitanici su, dakle, pratitelji Eurovizije, odnosno osobe koje mogu razumjeti utjecaje geopolitike i kulture na Euroviziju kroz međusobnu razmjenu glasova publike i žirija te kroz ostale aspekte Natjecanja. Ispitanici se dijele na domaće i strane ovisno o jeziku obrasca kojeg su ispunili. Naime, zbog opsega ovoga rada i lakoće analize nije se tražilo od stranih ispitanika da navode državu stanovanja/podrijetla jer su u istraživom razdoblju sudjelovale 44 države na Euroviziji, pa bi bilo jako teško skupiti barem podjednaki broj ispitanika svake sudionice. Stoga je odlučeno kako će se oformiti zajednički skup stranih ispitanika. Isto vrijedi i za domaće ispitanike, koji nisu obilježeni prostornim razmještajem unutar Hrvatske,.

Ukupno je anketu ispunilo 245 stranih ispitanika te 71 domaćih ispitanika. Sva obilježja ispitanika mogu se vidjeti u Tablici 1.

Tab. 1. Dobno-spolna-radna struktura ispitanika

Obilježja ispitanika		Domaći ispitanici	Strani ispitanici
Spol (apsolutno i u %)	Muški	30 (42,3)	143 (58,4)
	Ženski	41 (57,7)	97 (39,6)
	Ne želim se izjasniti	0 (0)	5 (2)
Dob	Prosjek	24,6	24,7
	Mod	23	21
	Medijan	23	23
Radni status (apsolutno i u %)	Student	49 (69)	137 (55,9)
	Zaposlen	21 (29,6)	94 (38,4)
	Nezaposlen	1 (1,4)	7 (2,9)
	Nešto drugo	0 (0)	7 (2,9)

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

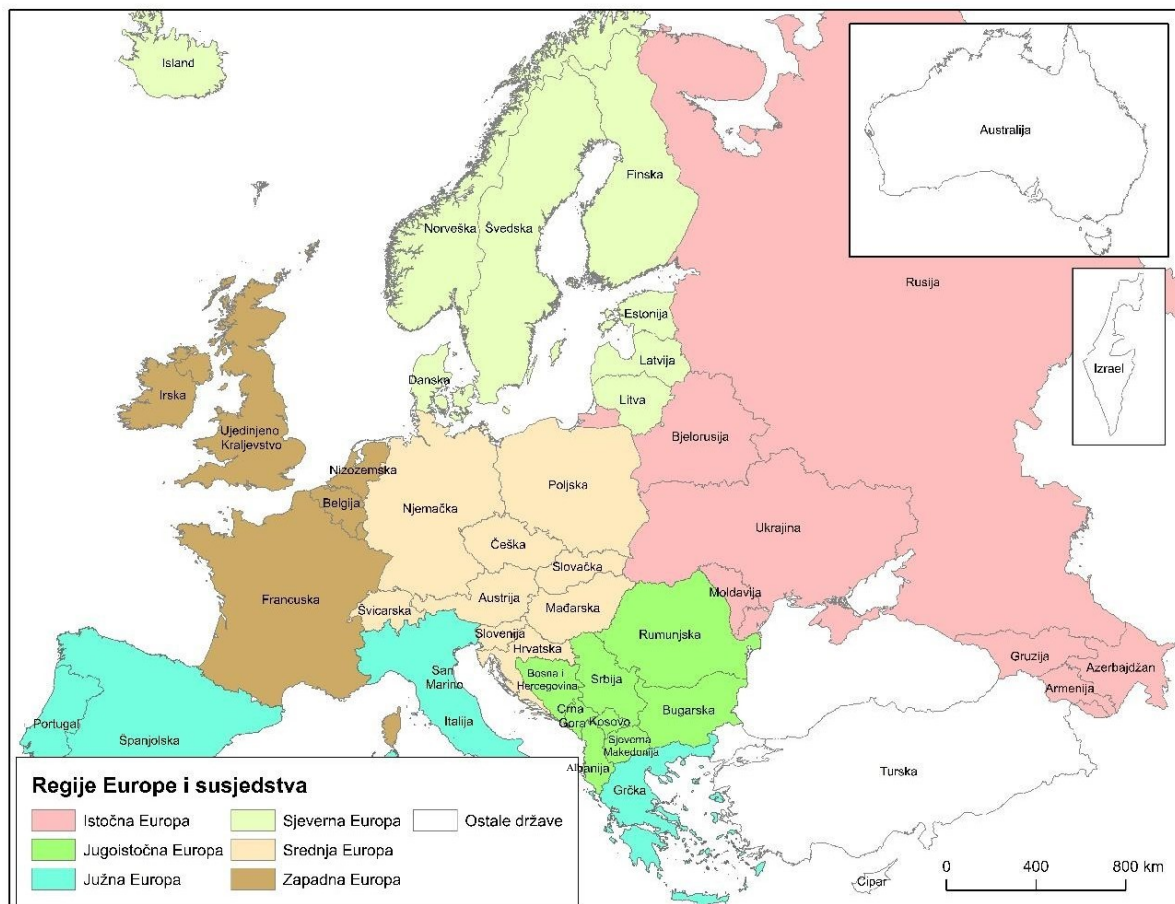
2.4. Metoda studije slučaja

Posljednja je korištena metoda studije slučaja. Ova se metoda temelji na kvalitativnoj analizi određene pojave u korelaciji spram drugih pojava (Biličić, 2005). Metoda služi za sagledavanje svih važnijih aspekata te jedne izabrane pojave ili situacije unutar veće grupe, organizacije ili zajednice. Temelj je holistički pristup te mogućnost fleksibilnosti istraživanja, postoji mogućnost prikupljanja podataka i kombiniranjem ostalih metoda, poput ankete, intervju a i sl. (Biličić, 2005). U ovome se radu metoda studije slučaja koristi kako bi se na trima geopolitičkim slučajevima pokazala njihova implikacija na Euroviziju. Prvi je slučaj odnos Rusije i Ukrajine, drugi je odnos Armenije i Azerbajdžana oko Gorskog Karabaha i treći je odnos Izraela i Palestine. U studiji je korištena analiza sekundarnih podataka te dugogodišnje iskustvo stečeno praćenjem Eurovizije.

2.5. Polazišta regionalizacije sudionica

U svrhu izrade regionalizacije sudionica prema razmjeni bodova žirija i publike te prema ostalim istraživanim aspektima bilo je potrebno izabrati relevantno polazište za samu regionalizaciju. Bilo je potrebno izabrati regionalizaciju Europe i susjedstva unutar koje bi se sagledavali istraživani aspekti. Općenito regionalizacija Europe predstavlja ponekad zamršen koncept, pa je u ovome radu izabran koncept prema Nejašmiću (2009), koji svoja izlaganja temelji na više autorskih raščlambi europskih regija (sl. 4). U regionalizaciju nisu uključeni niti Australija niti Izrael, ali Cipar i kavkaske države (iako azijske države) jesu zbog opće povezanosti s Europom.

Također, bitno je napomenuti kako se u cijelom radu regionalizacije temelje na homogenosti cjelina prema jednoj varijabli, koje su u većini slučajeva prostorno diskontinuirane. U slučaju regija prema glasovima žirija i publike te prema žanrovima uočene su i stalne veze pojedinih točaka sa zajedničkom žarišnom točkom što se može opisati i kao koncept polariziranih regija (Fuerst-Bjeliš, 2015). Treća je polazište vernakularna regionalizacija anketiranih ispitanika.

Sl. 2. Polazišna regionalizacija Europe i susjedstva

Izvor: Eurostat, 2020. i Nejašmić, 2009.

3. NASTANAK I RAZVOJ EUROVIZIJE

3.1. Nastanak i razvoj EBU-e

U opisu razvoja Eurovizije potrebno je prvo se osvrnuti na osnutak njenog glavnog pokretača, Europske radiodifuzne unije. Nakon Drugog svjetskog rata na europskom se kontinentu tražio obrazac novog zajedništva, a osobito u Zapadnoj Europi jer je Istočna, dijelovi Srednje i Jugoistočna Europa potpala pod komunizam i utjecaj SSSR-a. Odmah godinu nakon rata osnovana je Međunarodna radijska i televizijska organizacija (OIRT³) predvođena SSSR-om i njegovim satelitskim državama (Barber, 1962). Bila je to konkurentna organizacija Međunarodnoj radiodifuznoj uniji (IRU)⁴, koja je bila obilježena njemačkim upravljanjem tokom Drugog svjetskog rata te u tom trenutku više nitko nije htio biti njezin član. Ipak, nacionalne televizije država Zapadne Europe nisu ušle u novu OIRT-u bojeći se dominacije SSSR-a te su ostale unutar IRU-a. Tako je tek 1950. godine odlučeno kako će se IRU preimenovati u EBU, to jest Europsku radiodifuznu uniju (EBU, n.d.). Dakle, postojale su dvije organizacije, jedna predvođena SSSR-om (OIRT) i sa globalnim djelovanjem te druga predvođena državama Zapadne Europe (EBU) i s djelovanjem unutar europskog radiodifuznog prostora. Također, velika je razlika i u strukturi organizacija, OIRT je oformljen kao organizacija u kojoj su članovi države, a EBU kao organizacija u kojoj su članovi nacionalne televizije (kasnije i privatne) kako bi se izbjegla prevelika politizacija (Barber, 1962). Zanimljivo je i kako je tadašnja nacionalna televizija Jugoslavije pristupila EBU-i, a ne u OIRT.

Za Euroviziju je osobito bitno definirati i već spomenuti europski radiodifuzni prostor (sl. 2) jer se sve sudionice (osim Australije) moraju nalaziti unutar njega. Prema Međunarodnoj telekomunikacijskoj uniji, europski radiodifuzni prostor, prostire se od europskih obala Atlantskog oceana do 40° istočno od početnog meridijana. Prostor je na jugu ograničen paralelom 30° sjeverno od ekvatora. Unutar tog prostora nalazi se cijeli europski kontinent, nešto manji dio europskog dijela Rusije, cijeli Mediteranski bazen te područje šireg Levanta i Turske (Harrison i Woods, 2007). Tri kavkaske države prostoru su priključne 2007. godine. EBU, sukladno ovome prostoru ima članice iz 54 države, odnosno ukupno 112 televizijskih i radijskih kuća, što privatnih što u državnom vlasništvu (EBU, n.d.). Nakon raspada SSSR-a, OIRT se 1993. godine spaja s EBU-om te tako i ona počinje djelovati globalno kroz 19

³ OIRT – pokrata nastala od službenog francuskog imena - Organisation Internationale de Radiodiffusion et de Télévision

⁴ IRU – pokrata nastala od službenom imena na engleskom jeziku - International Broadcasting Union

pridruženih članica odnosno kroz pridruženo članstvo 30 televizijskih i radijskih kuća iz različitih dijelova svijeta (Harrison i Woods, 2007).

Sl. 3. Područje europskog radiodifuznog prostora
Izvor: Vanjagenije, 2012.

3.2. Nastanak i razvoj Eurovizije do 1990-ih

Nakon što je EBU 1950. godine počela aktivno djelovati, nacionalne su televizijske kuće počele međusobno dijeliti svoje emisije i međusobno ih emitirati, u početku djelovanja EBU je imala 19 članica, sve redom zapadnoeuropske i sjevernoeuropske televizijske kuće plus turska, libanonska i marokanska nacionalna televizija (EBU, n.d.). Već godinu kasnije, britanski novinar George Campey prvi puta koristi riječ Eurovizija kada opisuje nizozemski televizijski program, kojeg je prenosio BBC⁵ (O'Connor, 2010a). Kroz brojne međudržavne televizijske programe testirala se tehnologija i pokazale su se mogućnosti razvoja jedinstvenog međudržavnog programa. Jedan od glavnih poticaja nastanku Eurovizije bio je prijenos krunjenja kraljice Elizabete II. 1953. godine (EBU, n.d.). Konačno, 1955. godine predsjednik EBU-e Marcel Bezençon osniva Komisiju koja ima zadatak istražiti mogućnosti organizacije glazbenog natjecanja između država članica EBU-a (Eurovison, n. d. a). Glavni poticaj ovoj ideji došao je iz Italije, točnije od čelnika Talijanske radiotelevizije Sergija Pugliesea. On je

⁵ BBC – British Broadcasting Corporation (Britanska radiotelevizija)

htio festival talijanskog glazbenog stvaralaštva San Remo prenijeti u sve članice EBU-e (Jaquin, 2004).

Sedam se televizijskih kuća uspjelo dogovoriti oko sudjelovanja, no javio se problem gdje to novo glazbeno natjecanje održati kako se ne bi pogodovalo pojedinoj državi. Izbor mjesta održavanja pao je na Lugano u Švicarskoj, kao najviše neutralnoj državi Europe. Prvo izdanje održano je 24. svibnja 1956. godine pod imenom „*Eurovision Song Contest Grand Prix*“, a od početka je uz engleski i francuski službeni jezik Natjecanja (O'Connor, 2010a). Glazbeni i televizijski kritičari predviđali su fujasko Eurovizije zbog dotad neisprobano načina natjecanja, odnosno zbog korištenja predstavljanja nacionalnih država (televizijskih kuća) putem izabranih glazbenih izvođača (Vuletić, 2018). Nakon izvedenih sedam skladbi žiri je kao pobjednika izabrao švicarsku predstavnicu Lys Assia. Dogodilo se baš ono što se htjelo izbjeći, pobjedu je odnijela država domaćin, a glasovi žirija za ostale sudionike nikad nisu javno predstavljeni u strahu od mogućeg nezadovoljstva (West, 2017).

Deset se televizijskih kuća ponovno pomoću svojih nacionalnih glazbenih predstavnika sastalo u Frankfurtu na Majni, a u odnosu na prvo izdanje sada im se priključio i BBC, koji iako je bio inicijator nije sudjelovao u prvom izdanju iz straha od mogućeg debakla (O'Connor, 2010a). Na ovom su izdanju Natjecanja uvedena neka od najpoznatija pravila Eurovizije; izvođenje samo jedne skladbe po predstavniku (u prvom izdanju svi su izvodili dvije skladbe), trajanje svake skladbe do 3 minute i 30 sekundi te je naredne godine država domaćin pobjednik prethodnog izdanja. Također, bodovanje sudionika mora biti javno objavljeno te članovi žirija više ne smiju glasovati za predstavnike svoje države (Eurovision.tv, n.d.b). Pojedine su televizijske kuće počele održavati i predizbore za odabir samog predstavnika za Euroviziju. Pojedini su predizbori doživjeli veliku popularnost u svojim nacionalnim državama, poput švedskog *Melodifestivalena*, koji se kolokvijalno zove „Eurovizija prije Eurovizije“ (Academic, n.d.). Zanimljivo je kako je kasnije i San Remo postao talijanski predizbor za predstavnika na Euroviziji.

Kroz prvih je nekoliko izdanja Natjecanje poprimilo veliku popularnost pa su se 1961. godine priključile i nacionalne televizije iz Španjolske te Jugoslavije. Priključenje ovih dviju država ne bi bilo neuobičajeno da se to tada nisu natjecale samo televizije iz demokratskih zapadnoeuropskih i sjevernoeuropskih država (West, 2017). Španjolska je tada bila pod diktaturom Francisca Franca, a Jugoslavija pod hibridnim komunističkim režimom Josipa Broza Tita. Iako su se očekivali mogući bojkoti predstavnika ovih dviju država, to se nije dogodilo. Prvi veći politički skandal vezan uz Euroviziju unutar programa Natjecanja dogodio se 1964. godine kada se priključila nacionalna televizija Portugala. U nastup belgijskog

predstavnik ušetao je prosvjednik s transparentom „Zaustavite Franca i Salazara“ (O'Connor, 2010b). Uvedeno je pravilo da se prekinuti nastupi mogu ponoviti što je iskorišteno još u nekoliko prilika kada su prosvjednici ušetalu u pojedine nastupe.

Eurovizija je sve do 1990-ih brojala do maksimalno 20 sudionica po pojedinom izdanju, a od zanimljivijih sudjelovanja svakako je bilo sudjelovanje Maroka 1980. godine, čija nacionalna televizija kasnije nikad više nije sudjelovala. Nakon terorističkog čina prema izraelskim sportašima na Olimpijskim igrama 1972. godine, godinu je kasnije u znak solidarnosti za sudjelovanje na Euroviziji pozvana Nacionalna televizija Izraela, prva azijska sudionica Eurovizije (O'Connor, 2010b). Sistem bodovanja koji je poznat i danas uveden je 1975. godine, odnosno uvedena su izravna uključivanja članova žirija u program kako bi rekli kome daju svoje bodove, tako je nastala poznata rečenica „12 bodova dobiva...(*and 12 points go to...*)“ (Vuletić, 2018). Nakon Maroka i Izraela, na Euroviziji su počele sudjelovati i države istočnog Mediterana, Grčka i Turska. Točno u godinama njihovog pridruživanja izbila je Ciparska kriza te je to prvi ratni sukob koji se odrazio na Euroviziju jer se Grčka povukla kako ne njeni predstavnici ne bi natjecali s turskim (West, 2017).

Skoro je svako izdanje Natjecanja do 1990-ih popratio neki manji ili veći geopolitičko-kulturni problem, pa je tako, primjerice, 1969. bilo čak četiri pobjednika zbog istog broja bodova, na što su se televizijske kuće iz država Sjeverne Europe naljutile i odbile sudjelovati u narednom izdanju (Escudero, 2019). Nekoliko puta se javio problem s pjevanjem na katalonskom jeziku predstavnika španjolske, nekoliko puta je bilo napetih situacija između predstavnika UK-a i Irske i sličnih situacija. Definitivno su se najveći problemi javljali oko sudjelovanja Izraela te oko dvije pobjede njegovih predstavnika i održavanja Eurovizije u Jeruzalemu 1979. godine (Vuletić, 2018). Gotovo se u svakom izdanju Natjecanja javila i pokoja skladba s određenom političkom porukom za mir, za kršenje određenih ljudskih prava i sl. Eurovizija je uvijek predstavlja mjesto gdje se htjela odaslati neka poruka Europi iz pojedine države i tako ukazati na neke probleme u državama sudionicama.

3.3. Razvoj Eurovizije od 1990. do 2015. godine

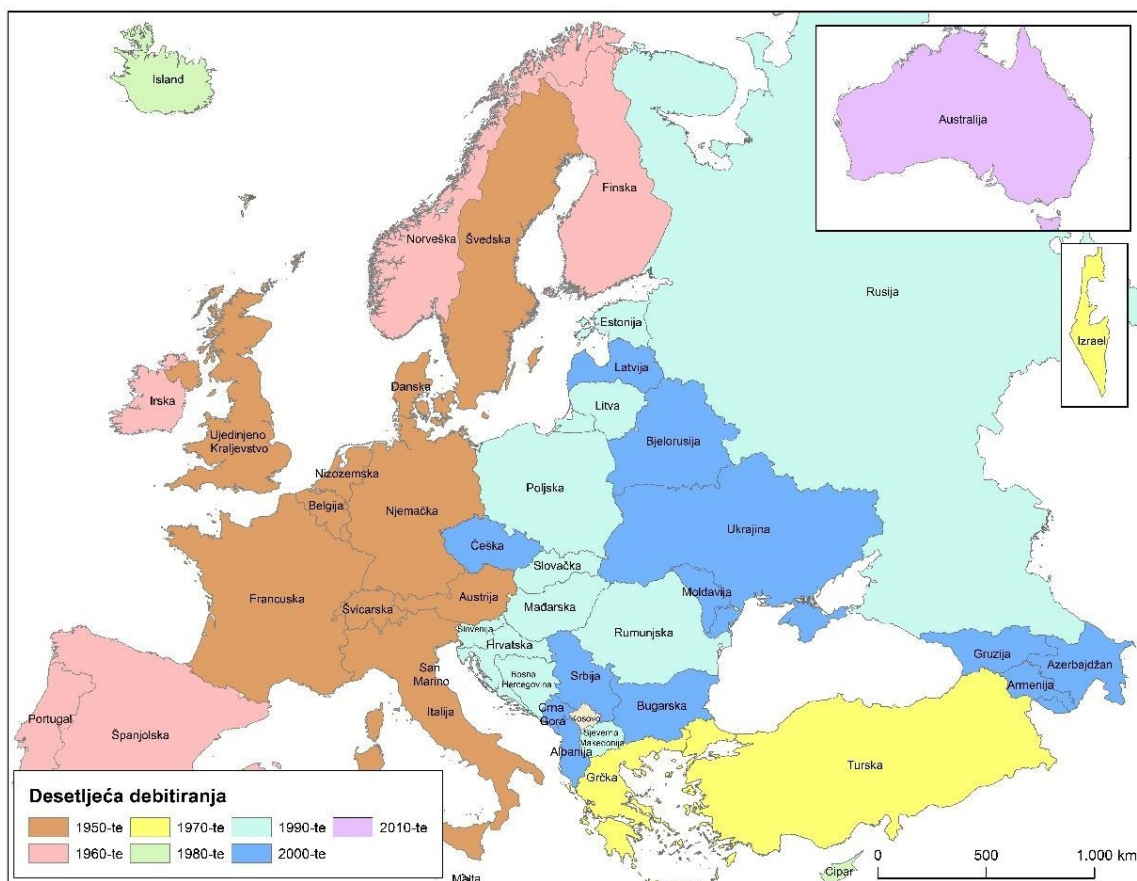
Svojevrsno novo doba Eurovizije počelo je u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog gdje je Natjecanje dospjelo nakon pobjede tadašnje Jugoslavije s hrvatskom grupom Riva i pjesmom „*Rock me*“. Pobjedu je odnijela talijanska skladba koja je pjevala o zajedništvu, koja kao da je opisivala srušeni Berlinski zid i skorašnji raspad Jugoslavije odnosno SSSR-a (O'Connor, 2010a). Nakon ujedinjenja OIRT-a i EBU-a, nacionalne televizije država Istočne

Europe dobile su pravo sudjelovati na Euroviziji, a sudjelovati su htjele i televizijske kuće u novoosnovanim republikama na području bivše Jugoslavije. EBU nije bila spremna toliko proširiti Euroviziju i uvela je dodatne Kvalifikacije za Natjecanje, kroz čiji su žrvanj prošle nacionalne televizije Hrvatske, Slovenije te Bosne i Hercegovine (Roxburgh, 2020). Tijekom 1990-ih gotovo su se svake godine mijenjala pravila sudjelovanja jer EBU nije htjela Euroviziju veću od 25 sudionica. Također, mijenjala su se i pravila u vezi jezika, tako se više puta izmijenilo pravilo o nužnosti pjevanja na nacionalnom jeziku, odnosno o dopuštenom pjevanju na jezicima drugih država (Vuletić, 2018). Uvedeno je i pravilo o tome da svi izvođači moraju biti stariji od 16 godina te na sceni tijekom pojedinog nastupa sudionice ne smije biti više od šest ljudi i izvođači više nisu nužni svoje skladbe izvoditi uz pratnju orkestra (West, 2020). Ova su pravila ostala na snazi do danas.

Godine 1998. uvedeno je i glasovanje publike, koje se od tada spajalo s glasovima stručnog žirija kako bi se dobio pobjednik. Publika pojedine sudionice nije smjela glasati za predstavnika svojih nacionalnih televizija kako brojnije i veće države ne bi bile u prednosti (Fenn, D. i dr., 2005). Konačno, nakon 14 godina, 2004. godine EBU je odlučila uvesti polufinale Eurovizije kako bi svim svojim članicama omogućila sudjelovanje. Kao što je već prethodno spomenuto EBU je bila bazirana na članstvu nacionalnih televizija, ali nakon spajanja s OIRT-om članice su se više počele percipirati kao države, a osobito one s članstvom samo jedne televizijske kuće u EBU-i (O'Connor, 2010a). Općenito se od 1990-ih govori više o sudjelovanju država na Euroviziji, a ne televizijskih kuća jer se promijenila i sama percepcija prema Euroviziji. Takav pristup dakako nije pogrešan jer su i same televizijske kuće prihvatile da umjesto njihovih logotipa stoje zastave države iz kojih dolaze tijekom aktivnosti vezanih uz sudjelovanje (West, 2020). S druge strane, države Istočne Europe počele su gledati na Euroviziju kao na najveći doseg televizijskog-glazbenog programa u Europi, pa i u svijetu te su se istinski htjele približiti razvijenoj Zapadnoj Europi u kulturnom smislu kroz to Natjecanje (Yair, 1995). Također, javilo se i određeno negodovanje starijih sudionica zbog prevelikog pridavanja važnosti novim sudionicama, pa se, primjerice, Italija povukla s Natjecanja od 1993. do 2011. godine (Vuletić, 2018).

U 1990-im počeli su se formirati i dosta jasni blokovi unutar međusobne dodjele glasova, kako žirija, tako i publike. Naime, države Sjeverne Europe počele su si međusobno intenzivno dodjeljivati bodove, a sličan primjer slijedile su i nove sudionice iz Istočne Europe (Yair i Maman, 1996). I gradovi domaćinstava pomaknuli su se znatno istočnije nego inače jer je od 2001. do 2009. godine pobjednik većinom dolazio iz novo pridruženih istočnih sudionica. Kad su uvedena polufinala, iste su godine izbačeni i glasovi stručnoga žirija, pa je tako pobjednike

birala samo publika sve do 2009. godine, kada se ponovno vraća žiri (West, 2017). Interes za sudjelovanje nije prestajao pa je EBU 2008. godine morala dodati i drugopolufinale i tako je kreiran format koji je ostao do danas: dva polufinala od 15 do 20 sudionica emitirana utorkom i četvrtkom i finale od 25, odnosno 26 finalista emitirano subotom. Također, određeno je kako eurovizijski tjedan mora biti ili drugi ili treći tjedan svibnja, dok se prije Eurovizija mogla događati od sredine travnja do kraja svibnja (Vuletić, 2018). Sukladno prethodnom negodovanju starijih sudionica, EBU je uveo skupinu izravnih finalista, odnosno „BIG 4“, kasnije „BIG 5“, nakon povratka talijanskog RAI⁶-a na Natjecanje. Uloga izravnih finalista bila je daleko veća i u samom financiranju Natjecanja, koje je prostorno i vremenski postalo znatno zahtjevnije, što sudionice i pobjednice iz Istočne Europe te ostalih novijih sudionica nisu mogle platiti (West, 2020). Tako su Njemačka, Španjolska, Italija, Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo izravni finalisti, koji financiranju većinu troškova organizacije Natjecanja uz državu domaćina, koja je također, izravni finalist. Prosječni je broj sudionica od 2004. godine oko 40-ak, a desetljeća njihova debitiranja na Euroviziji mogu se vidjeti na karti broj 3.

Sl. 4. Desetljeća debitiranja sudionica Eurovizije

Izvor: Eurostat, 2020. i Great, 2009.

⁶ RAI – Talijanska nacionalna televizija, (*Radiotelevisione Italiana*)

Eurovizija je od 1990. do 2015. godine postala najdugovječniji i najgledaniji televizijsko-glazbeni događaj u Europi i susjedstvu, ali i na razini cijelog svijeta. Ovo je Natjecanje postalo važno i ugledno kao i dodjela nagrada „*Oscar*“ ili „*Grammy*“ u SAD-u. Povećanjem broja sudionica povećao se i broj kulturnih i geopolitičkih intriga vezanih uz Natjecanje, a kroz izbor pjesma i oblikovanje scenskih nastupa mogle su se izravno ili neizravno iščitati brojne (geo)političke poruke. Tako je, primjerice, Gruzija 2009. godine pokušala sudjelovati s pjesmom naslova „*We Don't Wanna Put In*“ („Ne želimo stavljati“), u kojoj se jasno aludiralo na Vladimira Putina i na rat u Gruziji 2008. godine (West, 2020). Drugi je poznati primjer i pokušaj sudjelovanja Libanona 2007. godine, ali su za vrijeme nastupa izraelskih predstavnika htjeli pustiti reklamni program, što EBU nije dopustio i Libanon se tako nikada nije pridružio Euroviziji (Bakker, 2008). Pod visokim rizikom terorizma bila je i Eurovizija održana u Beogradu 2008. godine zbog vrhunca Kosovske krize, odnosno proglašenja njegove neovisnosti (O'Connor, 2010a).

Za ovo je razdoblje karakteristična i pojava LGBTQ+ interesa i lobija. Gotovo u svakom izdanju slale su se univerzalne poruke prihvatanja, jednakosti ljubavi i važnosti jednakog sudjelovanja u društvu (Haessler, 2015). Nerijetko su nacionalne televizije, koje su bile predstavljane od strane javno deklariranih LGBTQ+ osoba ostvarivale bolje rezultate od ostalih sudionika. Vjerojatno su tri najpoznatija primjera; transrodna izraelska pobjednica Dana Internacional iz 1998. godine, *drag* ukrajinska vice-pobjednica Verka Serduchka iz 2007. godine i *drag* austrijska pobjednica Conchita Wurst iz 2014. godine (Baker, 2017). Druga zanimljiva pojava u ovom razdoblju su i tzv. *joke entries* („nastupi iz šale“), ovaj fenomen najbolje je opisiv kao traženje što boljeg rezultata uz što luđi nastup (Rosie, 2022). Ovaj pristup najviše su koristile površinom i stanovništvom manje države kako bi svratile pažnju na svoje predstavnike, pa je tako, primjerice, San Marino 2012. godine poslao pjesmu o Facebooku, a Crna Gora iste godine o magarcu.

Ovo je razdoblje završilo Eurovizijom u Beču kada se posljednji put primijenio zajednički sustav glasovanja publike i žirija, uveden 2009. godine. Tijekom dva i pol desetljeća ovoga razdoblja gotovo na svakom izdanju postajale su nepravilnosti u glasovanju jer su uvijek postojali određeni lobiji i pritisci na žiri. Također, niti glasovi publike nisu bili lišeni manipulacija, a osobit „trn u oku“ dijelu eurovizijske publike su velike dijaspore istočnoeuropskih država koje mogu glasati za predstavnike svoje domovine iz radne migracije u Zapadnoj Europi (Haan i dr., 2005). Također, pojedine su nacionalne televizije igrale „prljavo“, pa plaćale strane SIM kartice građanima drugih država da glasaju za njih. Čak je protiv Nacionalne televizije Azerbajdžana pokrenuta istraga u tom slučaju (West, 2020). Veliki

problem je bio i to što su glasovi publike pridonosili boljim rezultatima *joke entires* i skladbama pravljenima za veće mase ljudi, a istinske su i više umjetničke izvedbe bile bolje rangirane od strane žirija. Ovom se problemu pokušalo doskočiti promjenom sistema glasovanja u 2023. godini, no o tome će se tek trebati istraživati.

3.3.1. Sudjelovanje države Australije na Euroviziji

Kao što je prethodno spomenuto na Euroviziji sudjeluje i nacionalna televizija Australije i to od 2015. godine. Od 1983. godine stanovnici Australije imaju priliku gledati izravan prijenos Eurovizije i to je Natjecanje u toj državi imalo veliku gledanost i zainteresiranost te su tako na 60. izdanje Eurovizije u Beču 2015. godine pozvani kao izravni finalisti (Vuletić, 2018). Iako se govorilo kako će predstavnici Australije odnijeti pobjedu, to se nije dogodilo, no prvo je sudjelovanje utjecalo na želju za trajnim pridruživanjem kao sudionice u Izbor za pjesmu Eurovizije. Prvotni status izravnog finalista Australija je izgubila i već se sedam godina natječe sa drugim polufinalistima.

3.4. Razvoj Eurovizije od 2016. do 2022. godine

Najnovije razdoblje Izbor za Pjesmu Eurovizije obilježeno je spomenutim razdvajanjem glasova publike od glasova stručnog žirija u velikom finalu, odnosno time se znatno dobilo na reprezentativnosti samih rezultata jer se sada točno znalo koja je sudionica bolje kotirala kod žirija, a koja kod publike. U polufinalima je primijenjen isti princip, ali prilikom odabira finalista ne iznose se dobiveni bodovi kako se time ne bi utjecalo na rezultate finala (West, 2020). Ovo se razdoblje slobodno može opisati i kroz intenzivni utjecaj i značaj Ukrajine, koja je u unutar njega pobijedila dva puta i čiji su ratni sukobi potaknuti ruskim agresijama znatno utjecali na samu kulturno-geopolitičku poziciju Eurovizije.

U sklopu istraživanog razdoblja potrebno je detaljnije objasniti pojedina godišnja izdanja kako bi se kasnije mogle razumjeti potankosti rezultata rada. Eurovizija se 2016. godine održala u Stockholmu i to izdanje još do danas, prema mišljenima brojnih pratitelja Natjecanja i televizijskih kritičara, slovi za jedno od najboljih i najgledaniji (preko 200 milijuna ljudi) izdanja Eurovizije ikad. Izboru je prethodilo donošenje pravila o prihvatljivim zastavama i državnim simbolima unutar samog prostora održavanja Natjecanja. Naime, na prethodnom je izdanju Eurovizije, tijekom nastupa ruskih predstavnika u kadrovima kamera prikazano podignuto nekoliko LGBTQ+ zastava što je čelnike ruske televizije dosta uznemirilo. Tako je

prema novom pravilu zabranjeno vršiti propagandu bilo kojim zastavama ili simbolima osim službeno priznatima kao zastavama država sudionica (Fuster, 2016). Naravno, pravilo se odmah testiralo jer je „nestašna“ armenska predstavnicu u zapozorju sjedila obgrljena zastavom Gorskog Karabaha (v. Poglavlje 8). Ovo je izdanje obilježeno i sukobom EBU-e s nacionalnim televizijama BiH i Rumunjske zbog neplaćanja članarina, zbog čega je Rumunjska diskvalificirana mjesec dana u oči samog Natjecanja, a BiH sudjelovanje spasili su razni sponzori (Gallagher, 2016). Ipak, najveći kulturno-geopolitički utjecaj ostavila je ukrajinska pobjednica Jamala s pjesmom „1944“ u kojoj govori o sovjetskim progonima krimskih Tatara. Pjesma je bila očitih političkih implikacija i jasna poruka Rusiji (koja je na kraju bila treća) nakon aneksije Krima 2014. godine (v. Poglavlje 8).

Izdanje Eurovizije 2017. godine bilo je predviđeno za domaćinstvo Kijeva, čija je ukrajinska nacionalna televizija zajedno sa sigurnosnim službama morala odraditi velike sigurnosne pripreme i utrošiti puno sredstava da osigura sigurnost eurovizijskih delegacija iz čak 42 sudionice (Vuletić, 2018). Samo je Natjecanje bilo je obilježeno sukobom Ukrajina-Rusija te je domaćin zabranio nastup ruskoj predstavnici jer je posjetila Krim 2015. godine (v. Poglavlje 8). Predstavnicu, osoba s invaliditetom, posjetila je Krim isključivo radi posjeta rodbini, no Ukrajina je donijela jasan zakon kako osobe koje posjećuju okupirani Krim ne mogu biti dionice ukrajinskog javno-političkog života (Flanagan, 2017). Ovakvo postupanje bilo je kontradiktorno EBU-im pravilima, ali EBU nije inzistirala na pravednom sudjelovanju ruske predstavnice, iako je ruska nacionalna televizija legitimno platila troškove sudjelovanja i njena predstavnicu nije izražavala nikakve političke niti druge krive stavove (BBC, 2018).

Jedina mirna godina bez ikakvih većih kulturno-geopolitičkih problema bila je 2018. i domaćinstvo Lisabona. Na ovom je izdanju Natjecanja sudjelovalo maksimalnih 43 država, što se prije dogodilo jedino u Düsseldorfu 2010. godine (West, 2020). Ukrajinski predstavnik objavio je nekoliko neprimjerenih objava na društvenim mrežama uperenih prema Rusiji, no nije bio diskvalificiran. Također, pobjedu je odnijela predstavnicu Izraela, koja je kasnije optužena za plagiranje pjesme što je rezultiralo novčanom nagodbom s optužiteljima (Stern, 2018). Ovo je bilo i jedino novije izdanje bez velikih LED ekrana u pozadini pozornice zbog čega su mnoge sudionice bile nezadovoljne.

Već u noći izraelske pobjede znalo se kako će iduće izdanje biti izuzetno geopolitički napeto jer je pobjednicu najavila kako će biti u Jeruzalemu, kojeg je baš u tom vremenu američka administracija potvrdila za glavni grad Izraela. Te se godine odvila još jedna epizoda napetosti između Rusije i Ukrajine kroz Euroviziju. Izabranu ukrajinsku predstavnicu diskvalificirala je sama ukrajinska nacionalna televizija jer je odbila otkazati svoje koncerte u

Rusiji, pa je na kraju ova situacija rezultirala nesudjelovanjem Ukrajine na Euroviziji (Wesolowsky, 2019). Iako je izraelska publika priželjkivala Euroviziju u Jeruzalemu, Natjecanje je održano u Tel Avivu kako bi se smanjile tenzije, a i izbjegle neposredne terorističke opasnosti. Kako su baš u vrijeme Eurovizije ponovno eskalirali sukobi između Izraela i Palestinske Samouprave, tako se samo finale Natjecanja odvijalo svega 20-ak kilometara zračne udaljenosti od mjesta sukoba zračnim projektilima (Magid, 2019). Nažalost, problemi su se samo nizali, pa su tako nastali sporovi oko isticanja palestinske zastave (v. Poglavlje 8).

Pobjeda Nizozemske ostala je u sjeni problema s o organizacijom Eurovizije u Izraelu, a u sjeni pojave pandemije COVID-19 izdanje Eurovizije za 2020. godinu otkazano je te je prikazan samo simbolični program. Ipak, niti to simbolično i nenatjecateljsko izdanje Eurovizije nije moglo proći bez problema. Naime, izabrani su belgijski predstavnici odbili sudjelovati u snimanjima zajedničkog programa jer su smatrali kako epidemiološke mjere nemaju smisla i kako se Natjecanje trebalo odviti u izdanju kakvim je planirano (Dee, 2020).

Nakon godine pauze, Eurovizija se konačno vratila u svibnju 2021. godine u organizaciji čak triju televizijskih kuća iz Nizozemske, jer su se samo tako međusobno mogle financijski pokriti. Od sudjelovanja je odustala nacionalna televizija Mađarske jer je u izraelskom izdanju u polufinalu ispaio njen predstavnik romske nacionalne manjine i zbog sveopćeg i sve utjecajnijeg LGBTQ+ lobija u Natjecanju. Naime, uvedenim zakonom protiv LGBTQ+ propagande u Mađarskoj je bila obuhvaćena i Eurovizija (Walker i Garamvolgyi 2019). Također, 2021. godine sudionice Natjecanja nisu bile niti Armenija, niti Crna Gora. Armenija se povukla s Natjecanja nakon rasplamsavanja sukoba u Gorskom Karabahu, a Crna Gora pod krinkom financijskih problema, a u stvarnosti zbog smjene vlasti i osnivanja prosrpske i prorúske Vlade (Alarabiya, 2021). Najveći fokus problema ipak je bio na diskvalifikaciji Bjelorusije zbog pokušaja slanja pjesme, koja opisuje „pozitivne“ represivne mjere predsjednika Aleksandra Lukašenka. Nacionalna bjeloruska televizija čak je i suspendirana iz EBU-e na tri godine zbog dopuštanja cenzure i uskraćivanja javnog mišljenja (Boffey, 2021). Predstavnicu Rusije, zapala je u probleme i prije Eurovizije jer su je ruski konzervativniji krugovi napali zbog previše prozapadnih stavova u svojoj skladbi (Simon, 2021).

Nakon Nizozemske, Eurovizija se preselila u Torino. Talijansko izdanje Eurovizije bilo je gotovo u potpunosti zasjenjeno početkom (nastavkom) ruske agresije na Ukrajinu. Ruska nacionalna televizija izbačena je s Natjecanja, a ukrajinski predstavnici izašli su kao pobjednici Natjecanja (Fielder, 2022). Treba naglasiti i kako su pobjednički predstavnici bili jedni od favorita za pobjedu i prije samog Natjecanja, a ironija je kako nisu niti pobijedili na ukrajinskom

nacionalnom izboru. Naime, Ukrajinu je trebala predstavljati druga izvođačica, no kako je prije nekoliko godina posjetila okupirani Krim, nedugo nakon pobjede diskvalificirana je kao nacionalna predstavnica (Jiandani, 2022). Tijekom cijelog Natjecanja nedvosmisleno se izražavala podrška Ukrajini, no EBU ipak nije dozvolio da nastup ukrajinskih predstavnika odašilje jasno izražene političke poruke, nego je morao biti apolitičan kao i svaki drugi. Natjecanje je obilježio veliki skandal s varanjem pomoću glasova stručnog žirija. Čak je šest nacionalnih žirija dogovorilo međusobnu razmjenu bodova kako bi ostvarili što bolji rezultat za svoje predstavnike, no na kraju su njihovi glasovi poništeni (Clinton, 2022).

Sumirajući povijesni razvoj Eurovizije u njenih 66. izdanja može se jasno vidjeti kako je to uistinu veliki glazbeno-televizijski program u kojem se mogu razabrati povezanosti unutarnjeg stanja sudionica, geopolitičkih odnosa između sudionica i velikih kulturnih implikacija sudionica na samo Natjecanje (Raykoff i Tobin 2007).

4. REZULTATI REGIONALIZACIJE TEMELJEM GEOPOLITIČKIH I KULTURNIH ASPEKATA

Osnovni je oblik regionalizacije u ovome poglavlju prema jednoj varijabli, odnosno tražila se prisutnost ili odsutnost izabranih eurovizijskih aspekata te njihova količina pojavnosti. U takvim slučajevima postoje tri načina prostorne manifestacije pojave: jasna granica između pojavnosti i nepojavnosti, prijelazna zona između prostora pojave i prostora bez pojave te prostorno-diskontinuirana pojavnost duž cijelog istraživanog prostora (Fuerst-Bjeliš, 2015). Upravo je zadnji oblik prostorne manifestacije u ovome slučaju najčešći zbog skupa od čak 44 sudionice, koje se u regionalizacijama nisu uvijek prostorno dodirivale. Opisan princip regionalizacije odnosi se i na geopolitičke i kulturne aspekte.

4.1. Regionalizacija temeljem izabranih geopolitičkih aspekata

Kod izbora geopolitičkih aspekata bitno je bilo da su direktno vezani uz odnose među samim sudionicima kako bi se mogao uočiti njihov utjecaj na samo Natjecanje. Iz tog su razloga izabrana tri aspekta: raspored nastupanja po polufinalima, redosljed nastupanja unutar samih polufinala i finala te slanje geopolitičkih poruka u pjesama i nastupima.

4.1.1. Regionalizacija prema rasporedu u polufinalima

Raspoređivanje sudionica prema nastupanju u prvom i drugom polufinalu predstavlja jedan od glavnih geopolitičkih aspekata Eurovizije jer u istom polufinalu ne smije biti veliki broj sudionica koje imaju povijest velikog međusobnog razmjenjivanja bodova i kulturne/jezične bliskosti kako se ne bi utjecalo na legitimnost plasmana sudionica u finale (O'Connor, 2010a). U prijevodu, nije poželjno da u istom polufinalu nastupaju, primjerice, jezično bliske države (npr. južnoslavenske države), većina država iz iste regije (npr. države Sjeverne Europe) ili pak države koje su kulturno i politički vezane uz druge (npr. Grčka i Cipar). Određivanje rasporeda nastupanja po polufinalima vrši se krajem svakog siječnja te su sudionice podijeljene u šest skupina (zdjela) iz kojih se slučajnim odabirom izvlače polufinalisti za prvo i drugo polufinale. U skupinama (zdjelama) se upravo nalaze geopolitički-kulturno bliske države te se izvlačenjem polufinalista treba spriječiti da se te države nađu u istom polufinalu (SBS Gudie 2017). Ipak, praksa je pokazala kako to nije uvijek tako, odnosno više su puta bliske države smještene u ista polufinala.

U svrhu izrade regija prema nastupanjima u polufinalima (sl. 5), prvo se za svaku sudionicu prebrojao broj nastupa u pojedinom polufinalu kroz istraživani period. Svaka sudionica koja je imala četiri, pet ili šest nastupa u istom polufinalu automatski je smještena u skupinu većinskog nastupanja u prvom ili drugom polufinalu. Ostale su sudionice smještene u skupinu podjednagog nastupanja u oba polufinala. Za prvo je polufinale karakteristična skupina sastavljena od Hrvatske, Slovenije i Crne Gore te tandem Grčke i Cipra. Ove sudionice bilježe povijesno veliku razmjenu bodova žirija i publike te su jezično bliske, no unatoč tomu više su od četiri puta bile smještene u istom polufinalu. Pojedini eurovizijski kritičari sarkastično komentiraju kako grčki i ciparski nacionalni žiriji najradije ne bi davali najveći mogući broj bodova 12 nikome ako nisu u istom polufinalu, odnosno ako se ne plasiraju u finale (Vuletić, 2018). Armenija i Azerbajdžan, iako susjedne države i pripadnice kavkaske regije, međusobno ne razmjenjuju bodove, pa njihova većinska pozicija unutar prvog polufinala ne treba brinuti. Ostale sudionice, smještene većinski unutar prvog polufinala nisu sklone razmjenjivati međusobno bodove u „sumnjivim“ količinama.

U drugom polufinalu većinski je smješten par Srbija i Sjeverna Makedonija te par Norveške i Danske, ove sudionice učestalo razmjenjuju najveće moguće bodove i žirija i publike te su jezično i kulturološki bliske. Osim rasporeda nastupanja samih sudionica, za izravne se finaliste, također, bira polufinale u kojima će njihova publika i žiri imati pravo glasa, iako same ne nastupaju. Tako se više puta dogodilo da unutar istog polufinala pravo glasa ima španjolska

publika i žiri, a predstavnici Portugala nastupaju te im portugalski žiri i publika u finalu nerijetko uzvraćaju bodove, isto vrijedi i sa glasovanje Britanaca i predstavnike Irske (West, 2020).

Smještaj sudionica po polufinalima uvijek je vezan uz mnoge kontraverze i kasnije moguće varanje pomoću glasova publike i žirija (v. Poglavlje 6). U principu se razvrstavanjem polufinalista uvijek nastoje razbiti „jugoslavenski (balkanski)“ i „nordijski (sjeverni)“ blok sudionica zbog jezične i kulturne povezanosti, prije svega, glasova publike, no u tome čak niti sami organizator EBU uvijek ne uspijeva (Yair i Maman, 1996). U budućnosti je možda potrebno razviti bolji način raspoređivanja polufinalista i glasovanja finalista kako bi se izbjegle mogućnosti za boljim rezultatima zbog bliskih jezičnih, kulturnih i političkih veza pojedinih sudionica. Također, ponekad se zna dogoditi i raspored svih sjevernoeuropskih ili istočnoeuropskih država unutar istog polufinala što onemogućuje bolje rezultate i plasmane u finale ostalim sudionicama (Fenn i dr., 2015).

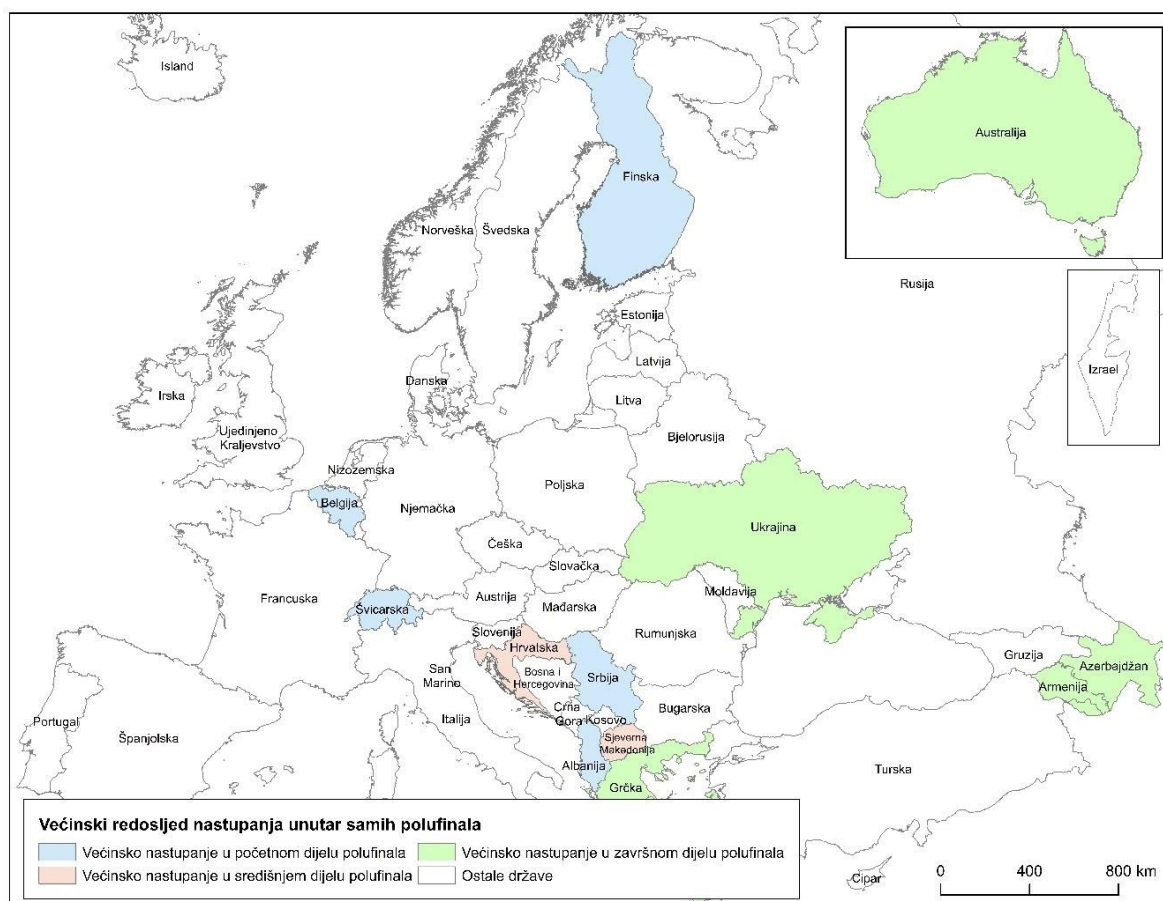
Sl. 5. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja po polufinalima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

4.1.2. Regionalizacija prema redosljed u nastupanja u polufinalima i finalima

Nakon rasporeda nastupanja sudionica po polufinalu, drugi važan element je redosljed nastupanja unutar samih polufinala i finala. Naime, dobro je poznato kako nastupanje na početku, sredini ili na kraju svakog glazbenog natjecanja može donijeti različite rezultate, a posebno na Euroviziji. Prema ustaljenim mišljenjima, nastupanje na početku i na kraju donosi znatno bolje rezultate zbog specifičnog pamćenja čovjeka, koji najviše zaboravlja sredinu u većini svojih aktivnosti, pa tako sudionicama iz sredine donosi lošije rezultate (Antipov i Pokryshevskaya, 2017). Drugi je važan element redosljeda nastupanja i okružje svakog pojedinog nastupa, naime, nije poželjno da se izvede pet sporijih skladbi te potom pet brzih jer se niti jedna neće istaknuti. Upravo je ovaj drugi element natjerao čelnike EBU-e da 2013. godine donesu odluku kako se redosljed unutar samih finala i polufinala neće određivati izvlačenjem broja nastupanja, nego će se to prepustiti stručnim kreativnim direktorima Eurovizije (Antipov i Pokryshevskaya, 2017). Sve s ciljem da sve sudionice dobiju što pravednije mjesto nastupanja i okružje u kojem se mogu istaknuti različitošću skladbe. Ipak, nakon devet godina ovakve prakse vidljivo je kako pojedine sudionice redovito dobivaju mjesto nastupanja na početku, sredini ili završetku samog polufinala, odnosno finala.

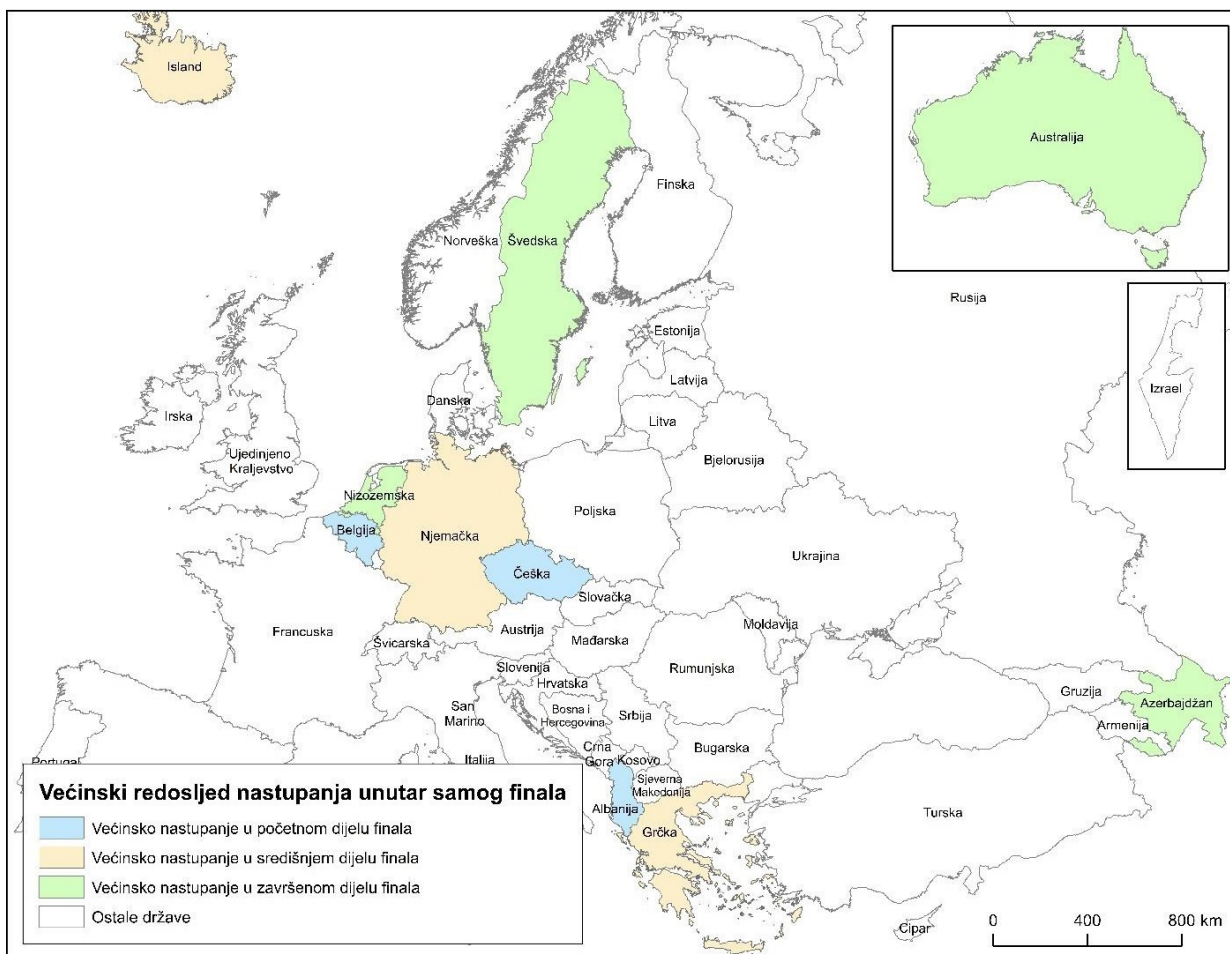
Za potrebe regionalizacije temeljem redosljeda nastupanja u polufinalima (sl. 6) određeni su sljedeći rasponi: nastupanje na početku (od prvog do petog nastupa), prijelaz prema sredini (šesti i sedmi nastup), nastupanje u sredini (od osmog do dvanaestog ili trinaestog nastupa), prijelaz prema završetku (trinaesti i četrnaesti nastup) i nastupanje na završetku (od petnaestog nastupa do zadnjeg). S obzirom kako svake godine nije bio isti broj sudionica, varirale su i veličine samih polufinala, pa se tako mijenjao i sami raspon, odnosno sredina se sužavala kako u završetku ne bi ostalo samo jedan ili dva nastupa. Takav je primjer zapravo zabilježen samo jednom, u prvom polufinalu 2021. godine sa 16 sudionica, gdje je raspon sredine spušten na dvanaesti redosljedni nastup. Ukupno se prema učestalosti nastupanja u početnom dijelu oba polufinala istaknulo pet sudionica; Belgija, Švicarska, Finska, Srbija i Albanija. Svih je pet sudionica gotovo redovito prolazilo u finale što ide u prilog tezi kako nastupanje na početku donosi bolje rezultate. U sredini polufinala najučestalije su nastupale Hrvatska i Sjeverna Makedonija, koje već godinama imaju problema s plasmanom u finale što ponovno ide u prilog kako nastupanje u sredini donosi lošije rezultate. U završnim dijelovima polufinala najviše su nastupali predstavnici: Grčke, Australije, Azerbajdžana, Armenije i Ukrajine. O pravilu boljih rezultata sa završnih mjesta nastupanja može svjedočiti samo Ukrajina, dok su se ostale sudionice dijelom plasirale u finala i to s rubnog desetog mjesta.

Sl. 6. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja u redosljedu polufinala od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

Isti je princip primijenjen za analizu redosljeda nastupanja u finalu (sl. 7), no s drugim granicama zbog većeg broja sudionica u finalu. Tako se nastupanje u početkom dijelu smatra sa zaključno sedmim nastupom, zatim slijedi prijelaz od osmog do devetog nastupa, nakon čega slijedi sredina od desetog do osamnaestog nastupa. Devetnaesti i dvadeseti nastup čine prijelaz prema završnom dijelu od 21-og nastupa do završnog. U analizi finala uočeno je manje sudionica s ustaljenim mjestima nastupanja u ukupnom redosljedu zbog različitih sudionica finala radi nekvalificiranja iz polufinala. U finalu su u početnome dijelu većinom nastupali češki, belgijski i albanski predstavnici, ostvarujući ukupno prosječne rezultate u rasponu od 15-og do zadnjeg mjesta. Sredina finala većinom je bila mjesto nastupanja islandskih, njemačkih i grčkih predstavnika, koji su čak ostvarivali i bolje rezultate od sudionica s početka finala uz izuzetak njemačkih predstavnika, koji redovito završavaju među posljednjih pet mjesta u ukupnom poretku. U završnom dijelu finala redovito nastupaju švedski, nizozemski, australski i azerbajdžanski predstavnici, od koji prvo dvoje spomenutih redovito ostvaruju rezultat unutar Top 10, dok drugo dvoje rezultat u rasponu od 10-og do 20-og mjesta.

Sl. 7. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja u redosljedu finala od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

Može se reći kako se redosljed nastupanja unutar polufinala bolje reflektira na ostvarene rezultate sudionica, odnosno prolaska u finale, dok u finalu redosljed nastupanja ne igra toliko veliku ulogu. Činjenica kako redosljed određuju kreativni producenti doprinosi prostoru za različite geopolitičke manipulacije u vidu htijenja pojedinih sudionica za nastupanjem pod određenim rednim brojem ili neželjenog nastupanja prije ili poslije pojedine sudionice (Antipov i Pokryshevskaya, 2017). Iz tog je razloga EBU odmah, godinu poslije uvođenja ovog načina određivanja redosljeda, uveo pravilo da sudionice izvlače uz broj polufinala i raspored u prvi ili drugi dio izabranog polufinala kako bi se spriječile manipulacije i osigurala veća transparentnost (West, 2017). Eurovizijski kritičari nerijetko prozivaju producente da redosljedom pogoduju Švedskoj ili Australiji te možebitno bogatijim sudionicama, no do sada se nije potvrdio niti jedan takav slučaj. Nerijetko se i sami predstavnici žale za loš redosljedni broj, no EBU nije nikada popustio pod pojedinačnim željama (Antipov i Pokryshevskaya, 2017).

4.1.3. Regionalizacija prema geopolitičkim porukama u pjesama/nastupima

Posebni aspekt Eurovizije svakako su izricanja geopolitičkih poruka u pjesmama i nastupima kako izravno, tako i prikriveno. Svake se godine nađe barem jedan predstavnik s određenom političkom porukom i on nerijetko postaje najviše medijski eksponiran. Do 1990-ih geopolitičke poruke nisu bile previše učestale, odnosno češće su bile vezane uz određene unutarnjopolitičke situacije sudionica (Raykoff i Tobin, 2007). Već je i prethodno spomenuto kako se prozivao diktatorski režim u Španjolskoj i Portugalu, odnosno sukob Grčke i Turske oko Cipra. Nakon 1990-ih geopolitičke poruke većinom dolaze iz sudionica pozicioniranih u nekadašnjem Istočnom bloku kao poruke kako se žele odvojiti od ruskog utjecaja i priključiti se zapadnim integracijama i međunarodnim institucijama (Vuletić, 2018).

Za potrebe ove regionalizacije (sl. 8) korištena je metoda kvalitativne analize i metoda opažanja skladbi predstavnika i sadržaja nastupa. U konačnici je kvantitativno izbrojano ukupno 13 pjesama i nastupa s dosta jasnom geopolitičkom porukom. Možda najmanje očekivana sudionica u ovoj regionalizaciji je Italija, koja je geopolitičke poruke slala 2017. i 2018. godine. Na kijeviskom izdanju Eurovizije talijanski predstavnik pjevao je o stanju zapadne civilizacije, pa tako pojedini stihovi glase: „udobno se smjestite u svoj 2x3 kavez, intelektualci u kafićima, počasni članovi ovisni o *selfeima*...goli majmun pleše karmu zapadnjaka, evolucija posrće...AAA virtualno čovječanstvo traži seksipil...“. Pjesma „*Occidentali's karma*“ („Zapadnjačka karma“) izazvala je brojne reakcije diljem Europe jer je otvoreno prozivala zapadnjačku civilizaciju, a sam nastup je stvarno imao i maskotu majmuna na sceni kao poruku zaustavljanja napretka Zapada (Scarpone, 2017). Godinu kasnije, Talijani na Festivali San Remo ponovno biraju politički motiviranu pjesmu „*Non mi avete fatto niente*“ („Ništa mi nisi učinio“) za predstavnicu na Euroviziji. U pjesmi je opisana teška tematika terorizama i bezobzirnosti Zapada prema stanju na Bliskom istoku. Tako uvodna strofa glasi: „Sada ne znaju koliko je sati u Kairu, sunce na La Ramblu više nije isto, u Francuskoj (Nici) nema koncerata niti zabave, netko glasno pjeva, a netko na smrt vrišti“. Kroz cijeli su se nastup prožimale snažne poruke zalaganja za mir na svim jezicima i pismima Europe i susjedstva te je ukupno poslana snažna geopolitička poruka (Scarpone, 2018).

Grčka je, također, pomalo neočekivana među sudionicama, koje šalju geopolitičke poruke pjesama i nastupima, ali grčki su predstavnici 2016. i 2018. godine slali dosta snažne pjesme sa referencama na unutarnjopolitičke probleme. Tako u godini švedskog domaćinstva i vremenu najveće ekonomske krize u Grčkoj, grupa Argo pjeva pjesmu „*Utopian land*“ („Utopijska zemlja“) u kojoj refren glasi: „Mi smo izlazak i zalazak Sunca, plešite s nama i zabavite

se, pridružite nam se u utopijskoj zemlji“. Pjesma se referira na svjetski poznatu antičku Grčku kao izlazak Sunca i na ekonomsku krizu koja može ugroziti cijelu Eurozonu kao zalazak Sunca (Xifaras, 2016). Zabava i ples referenca su na percepciju Grčke kao države pukog turizma, zbog čega je cijela država samo utopija, obećana država za nekoliko tjedana godišnjeg odmora. Dalje, u *rap* dijelu spominju se i jeftine avionske karte, migracije i problemi s hranom u vidu svih tadašnjih aktualnosti povezanih s grčkim problemima (Xifaras, 2016). Dvije godine poslije, u pjesmi „*Oniro mou*“ („Moj san“) stihovi glase: „bez obzira na moju bol, ne bih te izbrisao s karte, zašto bi me htio promijeniti i otupiti moje plavo, ako pričaš s mojim planinama, samoća će te slušati“. Pjesma je formirana kao dijalog Grčke i njenog naroda te je predstavica imala i istaknute nacionalne boje tijekom nastupa (Rahn, 2018). U pjesmi su se spomenuli brojni teški trenuci za ovu sudionicu kroz metafore. Obje grčke pjesme s geopolitičkom porukom imale su vrlo izraženu etno melodiju i elemente etno plesa, no u konačnici se obje nisu plasirale u finale. Mađarska je geopolitičke poruke u pjesmama i nastupima imala 2017. i 2019. godine i to nastupom istog izvođača, pripadnika romske nacionalne manjine. U Kijevu je Joci Pápai pjevao pjesmu „*Origo*“ („Podrijetlo“), koja uključuje stihove „Zašto ste mi lagali, kako boja kože nije bitna, znate kako imam smeđe oči, i to se neće mijenjati“. Kroz pjesmu se problematizira položaj Roma u mađarskom društvu te teškoće s kojima se susreću u svakodnevnom životu (Gallagher, 2017). Na drugom nastupu, onom u Tel Avivu, Joci Pápai predstavio se s pjesmom „*Az Én Apám*“ („Moj otac“) u kojoj problematizira odrastanje u romskim uvjetima, odnosno kako ga je otac odgojio kao vjetar, koji nikad nema stalno boravište. Ovom se pjesmom aludiralo na raštrkanost Roma diljem Europe i kako nemaju svoju jedinstvenu državu (Gallagher, 2019). Oba nastupa uz pripadajuće pjesme imale su etno romske elemente kao i prizvuke romske glazbe, te zanimljiv napjev „*Jáломá lommá*“, iz Rumunjske.

Po pitanju ukrajinskih predstavnika teško je uopće reći koji nastup i pjesma nisu geopolitički motivirani u istraživanom razdoblju, no zadržavajući se na analizi sadržaja pjesama i nastupa riječ je o nastupima iz 2016. i 2022. godine, ujedno i pobjednicima tih izdanja Eurovizije. Pobjednica Jamala u pjesmi „1944“ pjeva „Došli su stranci, došli do tvoje kuće, ubili vas sve i rekli, nismo krivi“, zatim „Nisam mogla provesti tamo djetinjstvo, jer su uzeli moj mir.“. Kao što je već prethodno spomenuto ova je pjesma opisivala progone Krimskih Tatara 1944. godine (Halpin, 2016). Drugi pobjednici, Kalush Orchestra u pjesmi „*Stefania*“ pjevaju „Stefania mama, mama Stefania, cvjetna polja, a ti sijeda, pjevaj mi uspavanku, želim ćuti domaću riječ.“. Pjesma je metafora za majke Ukrajine, koje stare, a njihova djeca odlaze i zaboravljaju domaću riječ te se vraćaju svojim majkama kako bi se prisjetili odrastanja na rodnoj zemlji (Ten Veen, 2022a). Oba nastupa i pjesme bile su prožeti etno elementima i bojama Ukrajine, a po završetku

nastupa član Kalush Orchestra uzviknuo je „Molimo za pomoć Ukrajini, Marijupolju i Azovstalu“.

Za razliku od Ukrajine, ruska je nacionalna televizija uvijek birala načine kako što skrivenije poslati poruke kroz pjesme i nastupe te je zapravo izbjegavala takve prakse. Ipak, 2018. i 2021. godine poslali su dosta jasne poruke. Nakon zabrane nastupa ruskoj predstavnicima u kijeviskom izdanju Eurovizije, ista je dobila priliku predstavljati Rusiju u Lisabonu s pjesmom „*I won't break*“ („Ne ću se slomiti“). Kroz same stihove pjesme ne može se otkriti neka očita poruka, no cijeli je koncept nastupa i pjesme zamišljen kao poruka kako se Rusiju ne može slomiti ako joj se zabrani jednom nastup na Euroviziji (Marshall, 2018). Predstavnicama s invaliditetom u ovom je slučaju više bila samo „figura“ u međusobnim ukrajinsko-ruskim napetostima. Zadnje sudjelovanje prije diskvalifikacije zbog agresije na Ukrajinu, Rusi su obilježili pjesmom „*Russian woman*“ („Ruska žena“) sa izuzetno snažnim (geo)političkim porukama o položajima žena u Rusiji posljednja tri stoljeća. Stihovi „svaka ruska žena zna kako je dovoljno jaka da razbije zid....već ti je 30, gdje su djeca.....godinama čekamo brod“ izuzetno su jako odjekivali na Natjecanju te je kroz pjesmu predstavljena evolucija položaja žena od radnica na polju do uspješnih ruskih poduzetnica (Ten Veen, 2021). Ovaj je pjesma popraćena i prigodnim nastupom s etno motivima, velikom nošnjom ruske babuške.

Pojedinačni primjeri slanja (geo)političkih poruka vežu se uz bjeloruske, moldavske i bugarske predstavnice. Bugarska je predstavnicama 2016. godine pjevala pjesmu „*If Love Was a Crime*“ („Ako je ljubav zločin“) u kojoj je refren obilježen stihovima „Ako je ljubav zločin, mi smo kriminalci, zatvoreni do kraja života, ali ja ću preživjeti.“. U pjesmi se jasno aludira na političke probleme vezane uz LGBTQ+ skupinu u Bugarskoj, odnosno na nedostatak njihovih prava (Adams, 2016). Za bugarsku je javnost ova pjesma bila krajnje liberalna, ali je državi donijela sjajno četvrto mjesto u finalu nakon niza neuspjeha u kvalificiranjima za samo finale. Bjelorusija je 2021. godine pokušala poslati izuzetno politički motiviranu pjesmu, ali je na kraju zbog iste diskvalificirana (Boffey, 2021). Naime, nakon niza prosvjeda zbog nelegitimnih predsjedničkih izbora 2020. godine, nacionalna je bjeloruska televizija pokušala poslati predstavnice s pjesmom „*I'll Teach You*“ („Naučit ću te“) u kojoj se nalaze stihovi: „Ja naučit ću te plesati uz melodiju, naučit ću te da zagrižeš mamac, naučiti ću te da hodaš po žici, bit ćeš sretan i veseo zbog toga“. Cijela pjesma bila je poruka prosvjednicama kako vladajući režim ne kani predati niti poništiti izbore, nego i dalje planira vršiti represiju i „odgajanje“ neposlušnih (Boffey, 2021). Posljednja sudionica koja je poslala pjesmu s (geo)političkom porukom je Moldavija i to 2022. godine. Njihovi predstavnici pjevali su pjesmu „*Trenulețul*“ („Vlak“) u kojoj je glavi stih „Kišinjev-Bukurešt“. Odnosno opisuje putovanje vlakom uz stihove „Koja

država, gdje početi, jedna stara, jedna nova, kao jedna, a dvije, zajedno, a razdvojene“. U pjesmi se vrlo jasno aludira na povezanost Rumunjske i Moldavije, dok pojedinci čak spominju kako pjesma jasno asocira na moguće ujedinjenje dviju država što se provlačilo kroz javnost za vrijeme početka agresije na Ukrajinu (Ten Veen, 2022b). Pjesma je popraćena nastupom s etno elementima i etno prizvukom.

Iako možda vlada percepcija kako sudionice Eurovizije šalju pjesme predstavnice i stvaraju nastupe u znatno većem geopolitičkom kontekstu, ovom je regionalizacijom utvrđeno kako je ipak riječ o manjem broju takvih sudjelovanja. Kada se i želi poslati neka poruka kroz skladbu i nastup to se većinom čini indirektno i na nacionalom jeziku kako većina prosječnih pratitelja Eurovizije ne bi primijetila takve poruke (West, 2020). Prema prostornom rasporedu (sl. 8), osim Italije i Grčke, sve se države s geopolitičkim porukama nalaze na području nekadašnjeg Istočnog bloka.

Sl. 8. Regionalizacija temeljem izricanja geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020., Gallagher, 2019. i dr.

4.2. Regionalizacija temeljem izabраниh kulturnih aspekata

4.2.1. Regionalizacija prema jeziku izvođenja skladbe sudionica

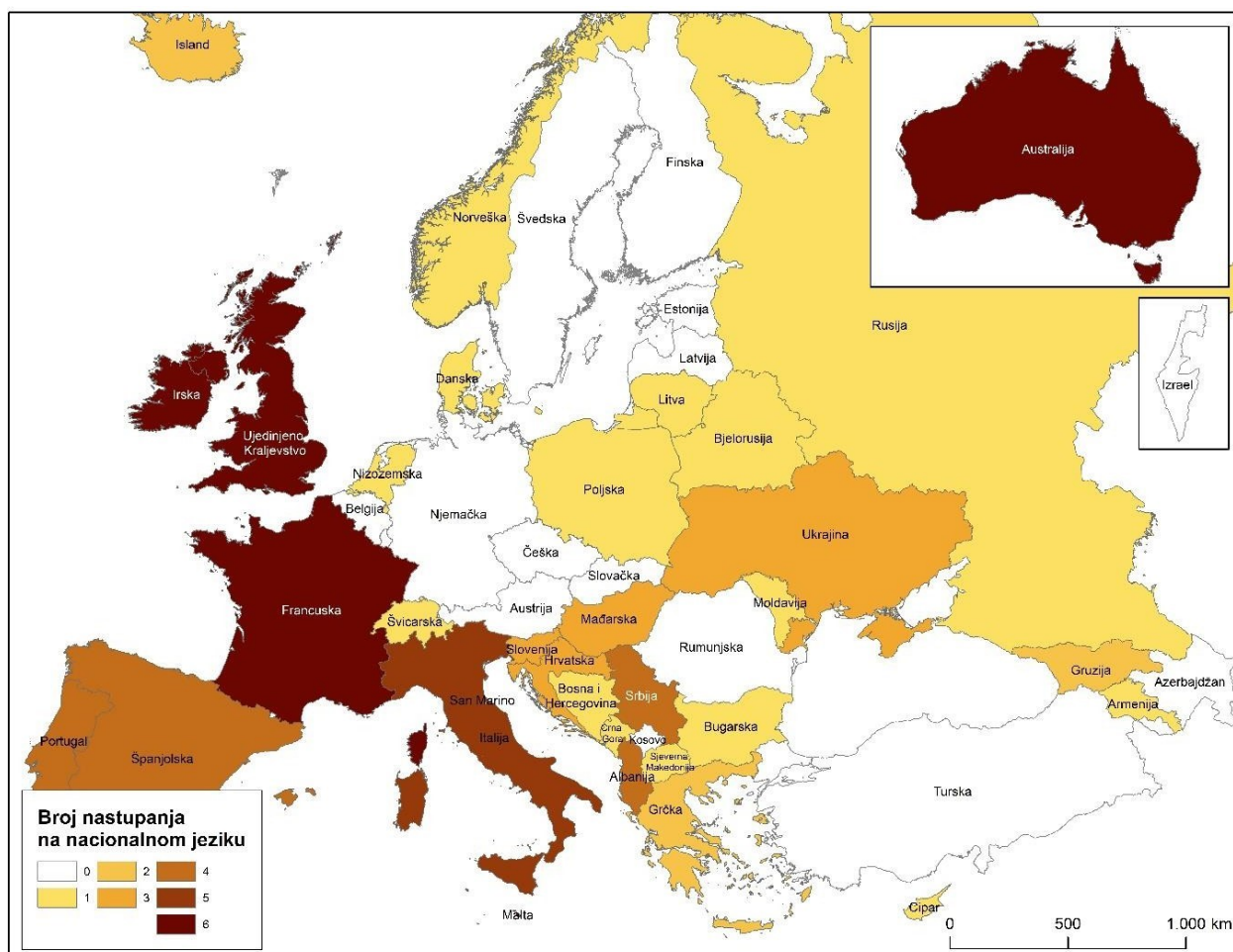
Jedan od sastavnih elementa svakog eurovizijskog nastupa je odabir jezika na kojem će se skladba izvesti. Iako možda ovakva odluka djeluje jednostavno, ona je tijekom eurovizijske povijesti izazivala mnoge sporove. Do 1990-ih većina je sudionica nastojala poslati predstavnike sa skladbama na domaćim jezicima, no u desetljeću preokreta novo pridružene istočnoeuropske sudionice počele su slati skladbe isključivo na engleskom jeziku što je rezultiralo kratkoročnim pravilom o nužnosti pjevanja isključivo na nacionalnom jeziku države sudionice (O'Connor, 2010a). Pravilo je brzo ukinuto, pa je sve više sudionica pribjeglo pjevanju na engleskom jeziku, što je stvorilo kontra efekt. Eurovizijska je publika počela više cijeniti skladbe na nacionalnim jezicima i unikatnost, za razliku od „generičkog“ nastupa na engleskom jeziku. Također, postali su popularni i jezici nacionalnih manjina, a osobito je postalo popularno nastupati s pjesmom na dva ili više jezika (Thego, 2022).

U istraživanom razdoblju ukupno se pjevalo na 29 jezika, od toga 25 nacionalnih i tri jezika nacionalnih manjina: bretonski kod predstavnika Francuske 2021., krimo-tatarski kod predstavnice Ukrajine 2016. i sjeverno-samski kod predstavnika Norveške 2019. godine. Također, pojavio se i jedan kreolski jezik, sranan kod predstavnika Nizozemske 2021. godine (Eurovision.tv, 2016-2022). Od 2016. godine bilježi se povećanje nastupanja na nacionalnom jeziku pa je te godine zabilježeno osam nacionalnih jezika, zatim redom po godinama šest, dvanaest, četrnaest, deset i šesnaest. Kada se gleda učestalost nastupanja na nacionalnim jezicima prema sudionicama, najviše nastupa imaju britanski, irski, malteški i australski predstavnici, čije je nacionalni jezik engleski. U istraživanom je razdoblju još jedino Francuska svake godine poslala skladbu na nacionalnom jeziku, ali na nekoliko izdanja u kombinaciji i s drugim jezicima; engleskim i bretonskim. Pet je nastupa na nacionalnom jeziku zabilježila Italija, no na talijanskom su pjevali i hrvatski te estonski predstavnici. Naime, zadnjih se nekoliko godina javio trend pjevanja i na drugim stranim jezicima, osim dominantnom engleskom, pa su tako npr. danski i austrijski predstavnici pjevali na francuskom 2016. i 2019. godine, odnosno rumunjski predstavnik na španjolskom 2022. godine (Thego, 2022). Po četiri puta čuo se portugalski, španjolski, albanski i srpski jezik, a po tri puta ukrajinski, mađarski, hrvatski i slovenski jezik.

Iz aspekta prostorne raspodjele sudionica koje učestalo pjevaju na nacionalnom jeziku vidljivo je kako su to većinski države Zapadne i Južne Europe (sl. 9), odnosno države čiji su

jezici nadaleko poznati u brojnim skladbama poput španjolskog ili talijanskog. Za primijetiti je kako i državne Jugoistočne Europe nerijetko šalju skladbe na nacionalnim jezicima, dok se pojedina takva skladba može naći i kod predstavnika država Istočne Europe. Iz većinskog područja Srednje Europe nije zabilježena niti jedna skladba na nacionalnom jeziku, odnosno njemačka, švedska, austrijska i češka nacionalna televizija već više od deset godina nisu izabrale skladbu na nacionalnom jeziku. Na sl. 9. može se i vidjeti kako postoji podjela na zapadne i istočne sudionice prema nastupanju na nacionalnim jezicima, odnosno spomenuta Srednja Europa predstavlja svojevrsnu „zonu neutralnosti“.

Može se reći kako u razdoblju sve veće globalizacije i dominacije engleskog jezika nastupi na nacionalnom jeziku dobivaju sve veću pozornost na Euroviziji i kao takvi ostvaruju i bolje rezultate, npr. 2021. i 2022. godine u top pet plasmana bilo je ukupno čak šest skladbi na nacionalnim jezicima (Thego, 2022). Izvođenje na engleskom jeziku još uvijek predstavlja sigurnost za moguć veći broj glasova publike zbog razumijevanja teksta, ali danas postoji i puno drugih načina slanja poruka kroz nastupe od „običnog“ teksta (Vuletić, 2018).

Sl. 9. Regionalizacija temeljem broja nastupa na nacionalnom jeziku od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

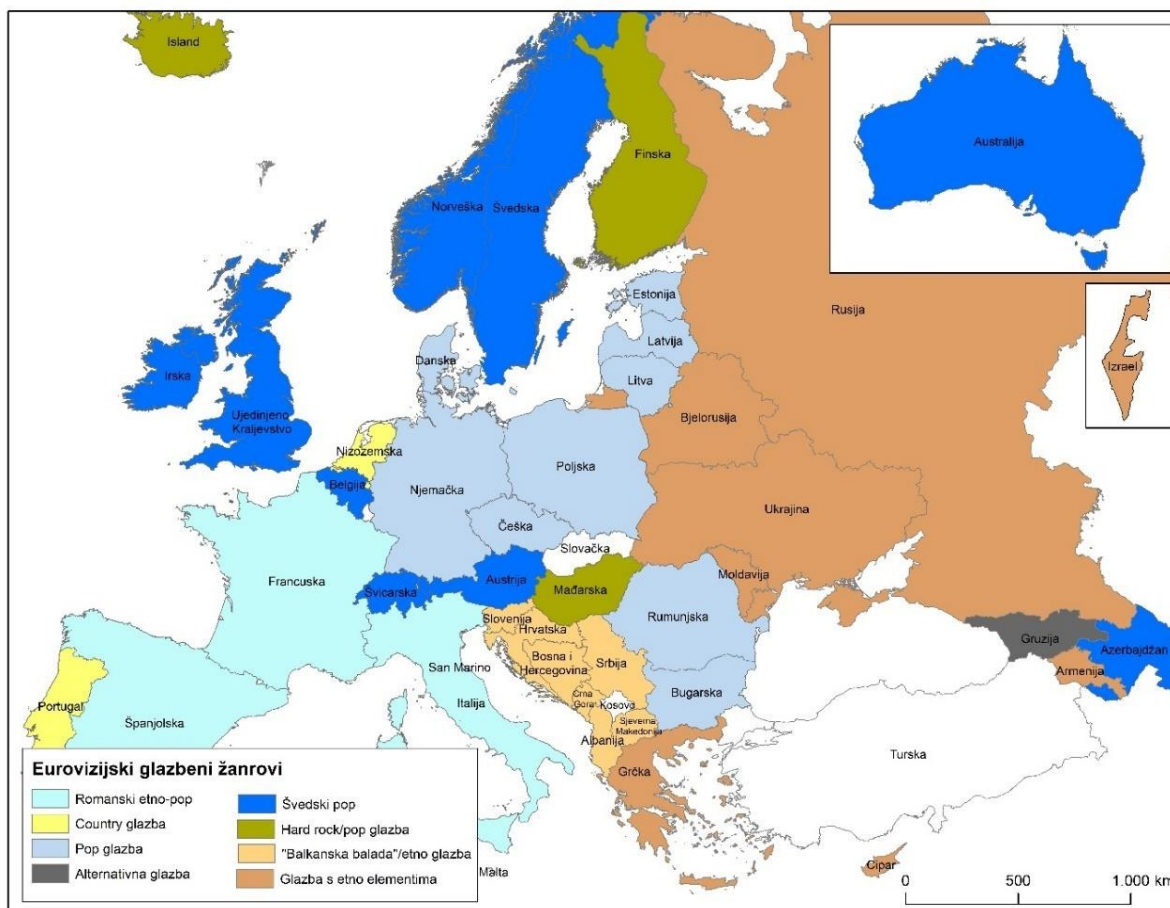
4.2.2. Regionalizacija prema karakterističnom glazbenom žanru predstavnika sudionica

Posebni kulturološki element svakog eurovizijskog nastupa je glazbeni žanr u kojem će se pjesma izvesti. Eurovizija je u svojih 66. izdanja doživjela sve glazbene žanrove i neki su već postali prepoznatljivi za pojedinu državu i regiju, odnosno oblikovala se i sintagma određenog žanra povezanog uz određenu državu/regiju (npr. švedski pop) (sl. 10). Do 1990-ih na Euroviziji je predstavljeno znatno manje žanrova nego u narednim godinama, prepoznatljive su bile talijanske kancone i francuske šansone (O'Connor, 2010a). Gotovo na svakom se izdanju pojavila barem jedna skladba s etno prizvukom, koja je u početku uvijek donosila bolji rezultat, no s vremenom je i taj žanr prestao biti „lakim“ putem k uspjehu. Širenjem Eurovizije proširio se i broj žanrova, pa se tako sada na svakom izdanju može naći barem jedna izvedba *country* glazbe ili rock glazbe (Carlson, 2021). Ipak, danas je teško govoriti o točnoj žanrovskoj poziciji pojedinih skladbi jer se žanrovi naočigled sve više miješaju te su ovdje uzeta kao polazišna točka generalizirana mišljenja eurovizijskih kritičara, publike i stručnjaka o mogućoj regionalizaciji temeljem žanrova specifičnih za pojedine sudionice (Vuletić, 2018).

Temeljem analize sadržaja skladbi i nastupa u kombinaciji s metodom opažanja formirano je osam regija (sl. 10) koje učestalo koriste ili koje su prepoznatljive po određenom žanrovskom izrazu svojih predstavnika u skladu s polazišnim točkama. Najpoznatiji se eurovizijski glazbeni žanr (i njegove pobornice) vežu uz već spomenuti tzv. švedski pop, koji se formirao u sklopu švedskog nacionalnog izbora *Melodifestivala*. Ovaj se žanr može opisati kao pop prilagođen potrebama Eurovizije, odnosno uvijek s nekim neočekivanim momentom u pjesmi te u potpunosti prilagođen za uspješan scenski nastup (Hagarty, 2016). *Melodifestivalen* je s godinama postao toliko „snažan“ kao nacionalni izbor da su nekoliko puta odbačene pjesmes ovoga izbora, bile pobjednice nacionalnih izbora u drugim državama. Upravo zbog tog jakog nacionalnog izbora, Švedska je nacionalna televizija postala jedna od najuglednijih po pitanju truda i rada oko Eurovizije (Vuletić, 2018). Stoga, i ne čudi kako posljednjih dvadesetak godina sve veći broj predstavnika drugih država dolazi u Švedsku kupiti ili snimiti pjesmu za koju vjeruju da će im donijeti uspjeh kao i švedskim predstavnicima. Gotovo stalne „mušterije“ švedskih glazbenih producenta su malteški, austrijski, azerbajdžanski i švicarski nacionalni predstavnici koji iz godine u godinu rado dolaze u Švedsku kako bi na Euroviziji ostvarili što bolji rezultat sa žanrom švedskog popa (Johansson, 2020). U poklonike ovoga žanra posljednjih godina spadaju i australijski, britanski, norveški, irski i belgijski predstavnici, no oni većinom zadržavaju domaću produkciju pjesme i nastupa uz zadržavanje karakterističnih prizvuka švedskog popa.

Finska, švedski susjed, profilirala se kao sudionica s prepoznatljivim *hard rock* prizvukom, osobito nakon pobjede skupine Lordi 2006. godine. Finskim su se primjerom nekoliko zadnjih godina povelili islandski i mađarski predstavnici, koji su ostvarili solidne rezultate, no ipak ne kao Finci kojima je *rock* žanr postao zaštitni znak (Bessell, 2021). Treći je žanr i njegovo dominantno područje, koje se formiralo unutar Eurovizije tzv. „balkanska balada“, koja se može opisati kao skladba na nacionalnom jeziku, sporoga tempa, karakterističnih etno prizvuka i određenog plesa u kolu (ESC Pulse, n.d). Iako je Jugoslavija sudjelovala puno godina prije njenog raspada, ovaj se žanr veže isključivo uz republike nastale u 1990-ima. Svaka je južnoslavenska država (dodajući i Albaniju) barem jednom poslala skladbu takvog žanra i nerijetko ostvarila visoki rezultat tim odabirom pjesme (Vuletić, 2018). Na tragu „balkanske balade“ nalazi se glazba pjesma predstavnika država Istočne Europe, Grčke, Cipra i Izraela. Ova velika skupina sudionica gotovo svake druge godine šalju predstavnike s nekim etno elementima, ponekad je cijela pjesma u etno žanru, a ponekad je to mješavina popa i etno glazbe. Ti se etno elementi dodaju ponekad kao jako izraženi, a ponekad tek u pozadini, no eurovizijska ih publika znatno odobrava i gotovo uvijek sudionicama donose dobre rezultate (Carniel, 2018). Španjolski, francuski i talijanski predstavnici natječaju se većinom sa skladbama u romanskom etno-pop žanru, odnosno univerzalnom žanru specifičnim za njihovu glazbenu kulturu (West, 2017). Nizozemski i portugalski su se predstavnici u istraživanom razdoblju profilirali pak kroz *country* žanr, koji je u portugalskom slučaju prožet etnoglazbenim motivima.

Srednja je Europa, kao i po pitanju jezika, ostala okrenuta univerzalnosti, odnosno „običnom“ pop izričaju, koji je izražen i u baltičkim sudionicama i u Rumunjskoj te Bugarskoj. Najspecifičniji žanrovi svakako su gruzijskih predstavnika, koji svake godine šalju pjesmu nekog drugog alternativnog žanra (Gallagher, 2018). Ukupno se ova regionalizacija može usporediti sa onom temeljem broja nastupa na nacionalnom jeziku, jer sudionice koje često nastupaju na engleskom jeziku nemaju izražene etno žanrovske elemente, odnosno pjevanje na nacionalnom jeziku donosi povezanost s etno elementima u većoj mjeri. Nerijetko se zna dogoditi i da sudionice koje promijene ustaljeni žanrovski obrazac ostvare puno bolje rezultate jer publiku i stručni žiri privuku neuobičajenošću. Takav je primjer pobjeda talijanskih predstavnika 2021. godine s *rock* pjesmom ili drugo mjesto ciparske predstavnice skladbom švedskog popa sa španjolskim nazivom 2018. godine. U budućnosti se može samo očekivati povećanje važnosti odabira žanra skladbe i otklon od ustaljenih obrazaca.

Sl. 10. Regionalizacija temeljem karakterističnih žanrova predstavnika sudionica od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020., Carniel, 2018. i dr.

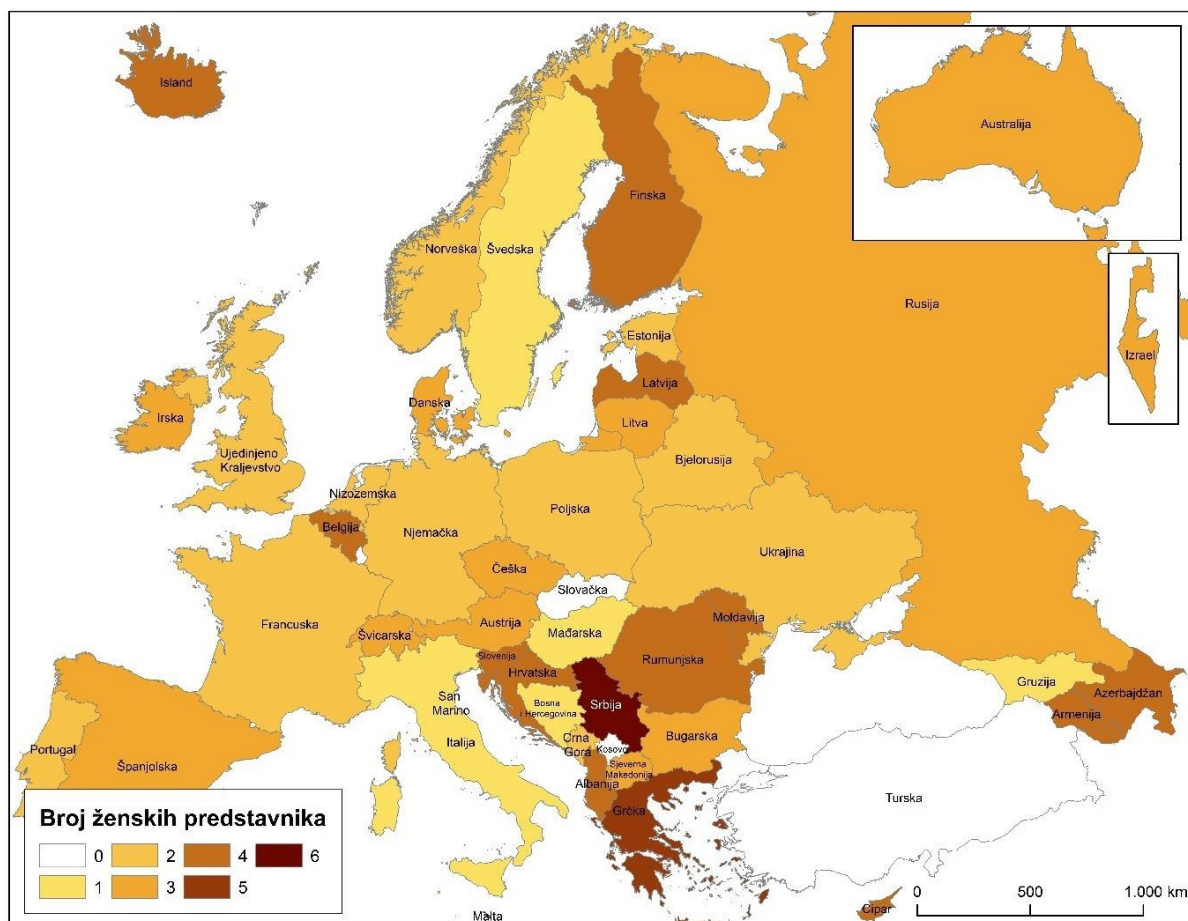
4.2.3. Regionalizacija prema spolu predstavnika sudionica

U sklopu kulturnih aspekata važno je sagledati i odnos muških, odnosno ženskih predstavnika sudionica Eurovizije. U vrijeme kad je Eurovizija nastajala, u pojedinim državama sudionicama žene još nisu imale niti potpuno pravo glasa i jednaka prava kao muškarci, no ipak je u ukupnoj povijesti zabilježeno više pobjeda ženskih predstavnica, oko 56 % (West, 2020). Također, zabilježena je i već spomenuta pobjeda austrijske predstavnice(ka) 2014. godine koja se službeno vodi kao pobjeda drag osobe.

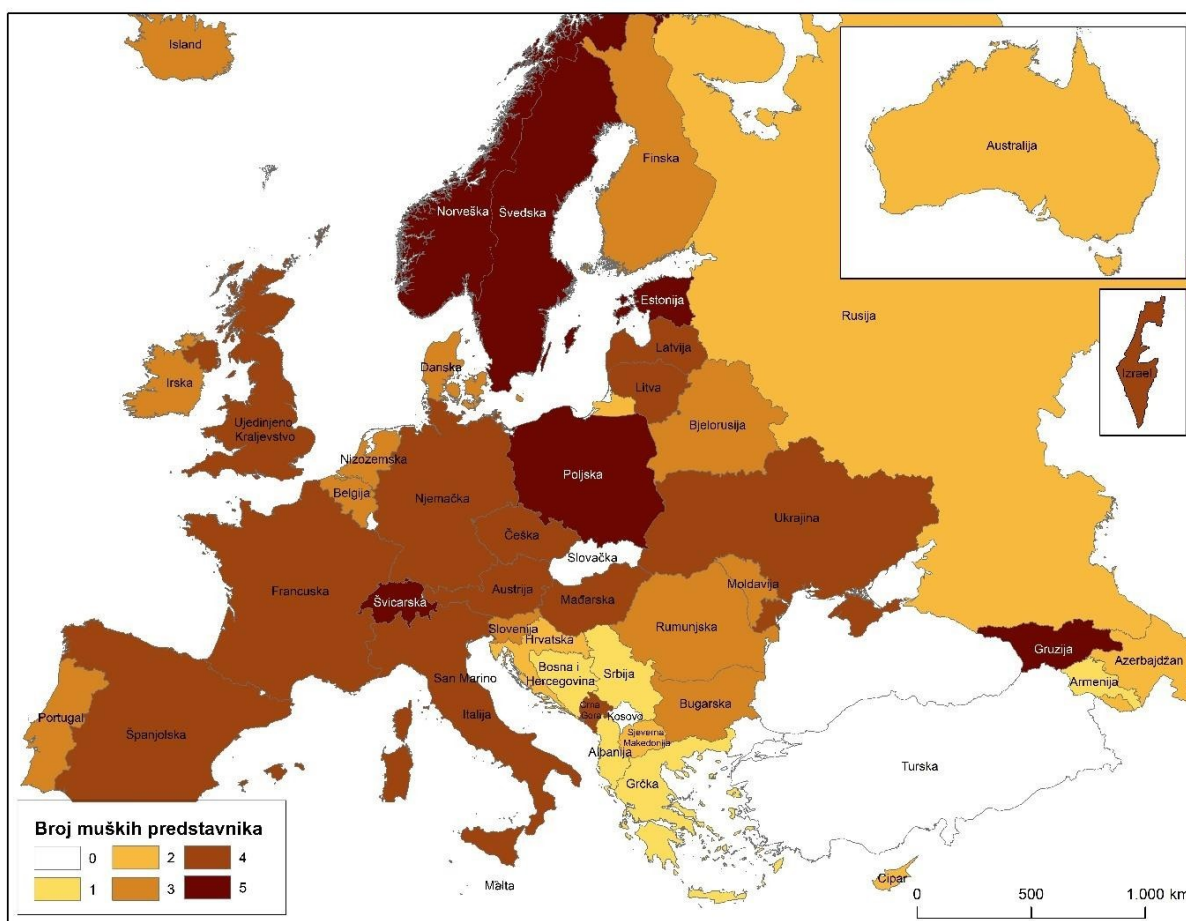
U istraživanom je razdoblju od ukupno 247 predstavnika njih 133 (53 %) bilo ženskog spola, odnosno njih 124 (48 %) muškog spola. Švicarska predstavnica iz 2016. i rumunjska iz 2021. (Eurovision.tv, 2016-2022). godine deklarirale su se nakon Natjecanja kao ne-binarnog spola, no u su ovom slučaju vođene pod ženski spol jer se gledalo njihovo vrijeme sudjelovanja. Ovdje je važno napomenuti i pitanje dueta, terceta i ostalih grupnih sastava kao predstavnika. U takvim je slučajevima kada su se unutar sastava pojavila oba spola taj predstavnik brojan i kao muški

i kao ženski, pa je tako ukupno veći broj i postotak predstavnika po spolu nego ukupni broj predstavnika.

Od 2016. godine jedino su Srbija i Malta (sl. 11) svake godine imale samostalnu predstavnicu ili ženu unutar skupine predstavnika (Eurovision.tv, 2016-2022). Nakon njih slijedi pet grčkih predstavnica. Općenito se može reći kako sudionice iz Jugoistočne Europe šalju daleko više predstavnica nego druge regije Europe. Usporedno gledajući kartografski prikaz sudionica prema predstavnicima muškog spola (sl. 12), vidi se kako je karta možda nešto tamnija, no ne postoji država koju je svih šest istraživanih izdanja Eurovizije predstavljao samo muški predstavnik, pa su boje koje označuju sudionice s četiri i pet muških predstavnika nešto tamnije. Također, činjenica je kako površinom veće države (osim Rusije) imaju nešto više muških predstavnika nego ženskih, pa to isto može dovesti do potencijalno krivih percepcija kartografskog prikaza. Države Jugoistočne i Istočne Europe šalju najmanje predstavnika muškog spola, dok Zapadna, Srednja i Sjeverna Europa čine suprotno. Ukupno se može reći kako je prema spolu predstavnika jedino specifična Jugoistočna Europa, koja gotovo jedinstveno šalje više predstavnica.

Sl. 11. Regionalizacija temeljem broja ženskih predstavnika od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

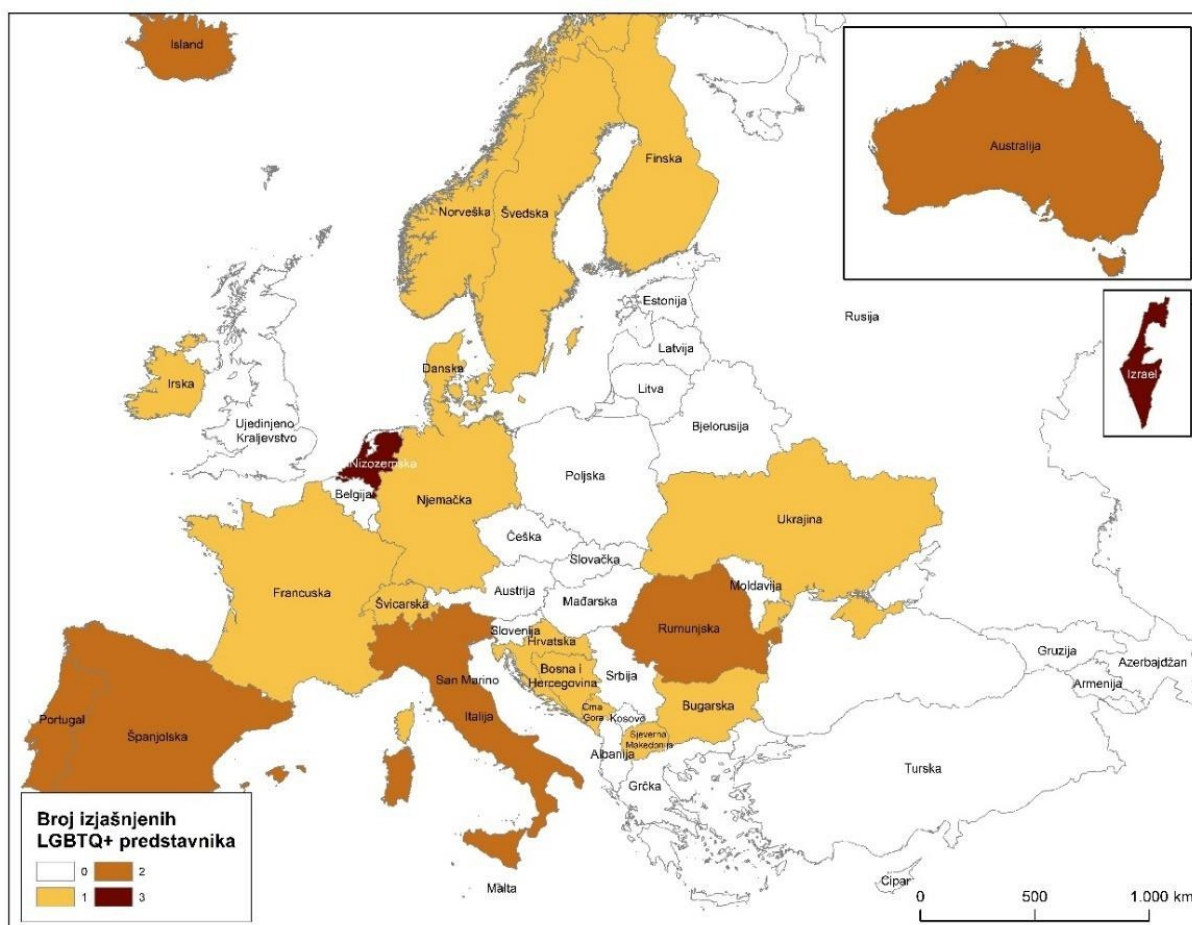

Sl. 12. Regionalizacija temeljem broja muških predstavnika od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

5.2.4. Regionalizacija prema broju LGBTQ+ predstavnika sudionica

Kao što je prethodno već spomenuto, Eurovizija je uvijek bila Natjecanje koje je okupljalo LGBTQ+ pripadnike, a osobito u novije vrijeme. Još prije 1990-ih postojala je nekolicina LGBTQ+ predstavnika, no oni se kao takvi nisu javno dekalirali, nego su to učinili gotovo desetljećima poslije. Od pobjede Dane Internacional 1998. godine, Eurovizija je postala i Natjecanje na kojem su pojedine sudionice htjele pokazati kako su liberalno nastrojene i „otvorene“ slanjem upravo LGBTQ+ predstavnika (Carniel, 2015). Takvi pristupi nisu uvijek svima odgovarali, a osobito konzervativnijim sudionicama. S vremenom se proširio i spomenuti LGBTQ+ lobiji, odnosno LGBTQ+ pratitelji Eurovizije javno su prozivali predstavnike, koji bi imali neodobravajuće mišljenje o toj skupini ljudi. Tako je danas uvijek poželjno da svi predstavnici budu nakloni i otvoreni prema LGBTQ+ skupini kako bi dobili njihovo odobravanje i ostvarili moguć bolji rezultat kroz glasove LGBTQ+ pratitelja (Lowë, 2016).

Od 2016. godine ukupno se pojavilo 32 (13 %) predstavnika koji su se izjasnili kao pripadnici LGBTQ+ skupine (Madrid Pride, 2022). Neki su se predstavnici izjasnili kao LGBTQ+ još i prije samog Natjecanja, a neki poslije, no i oni su uključeni u ovu analizu jer je slijedio kratak period od samog nastupa i izjašnjavanja kao LGBTQ+ osoba. Troje je LGBTQ+ predstavnika (sl. 13) predstavljalo Nizozemsku, odnosno Izrael, a dvoje Španjolsku, Portugal, Italiju, Rumunjsku, Island i Australiju (Madrid Pride, 2022). Prostorno gledajući, najviše LGBTQ+ predstavnika dolazi iz sudionica, koje su sudjelovale i prije 1990-ih uz određene izuzetke Australije i Rumunjske. Zanimljivo je i kako Ujedinjeno Kraljevstvo, kao izravnog finalista i „staru“ sudionicu nije predstavljao niti jedan LGBTQ+ predstavnik u istraživanom razdoblju niti u prethodnim izdanjima Izboru, a jedna su od prvih država koja je omogućila sva prava LGBTQ+ ljudima i najviše se zalagala za jednakost i toleranciju. Iako se često govori kako LGBTQ+ predstavnici postižu i bolje rezultate, to nije u potpunosti točno. Većinska publika Eurovizije nisu pripadnici LGBTQ+ zajednice pa tako ta zajednica može utjecati na možda pokoje bolje mjesto, ali predstavnici i dalje moraju imati što bolji nastup, ukupnu priču i skladbu za bolji rezultat (West, 2020).

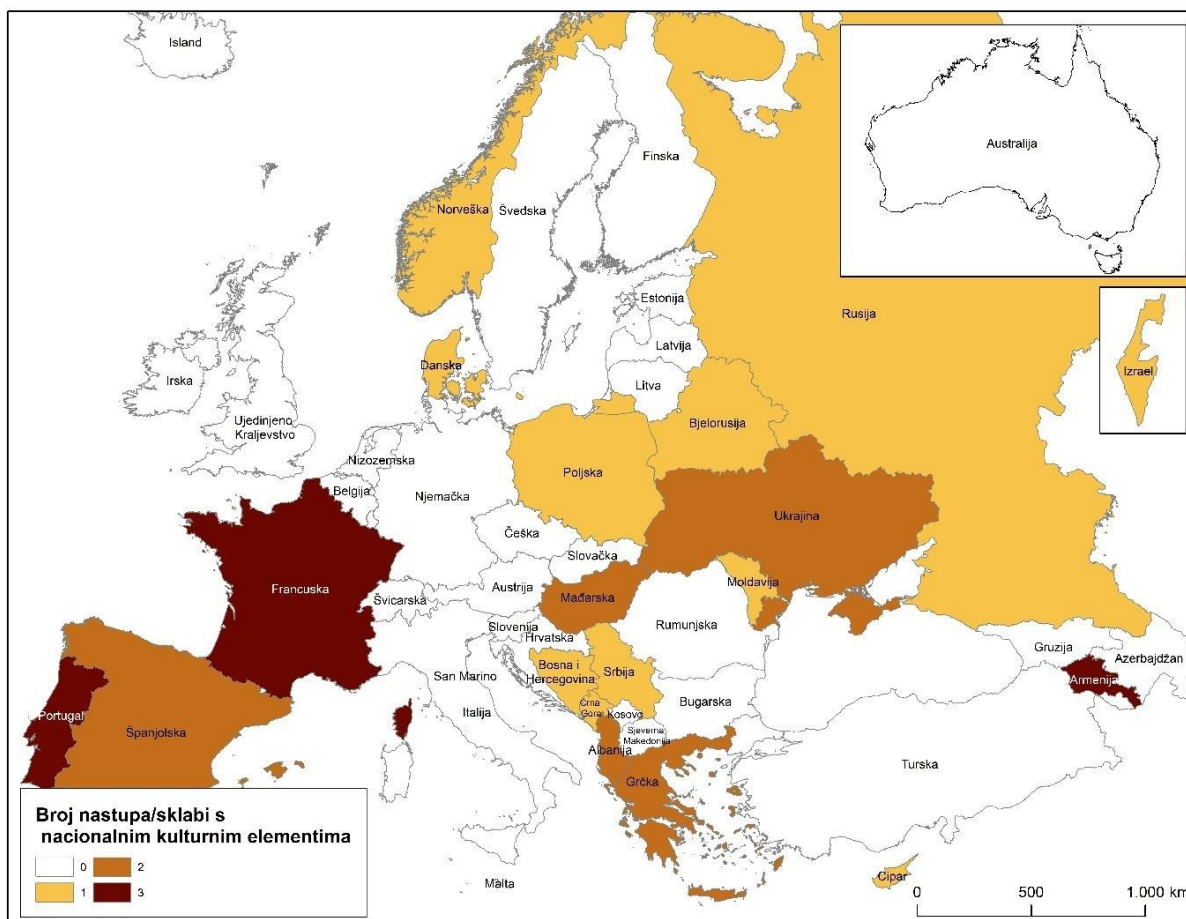

Sl. 13. Regionalizacija temeljem broja LGBTQ+ predstavaka od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Madrid Pride, 2022.

4.2.5. Regionalizacija prema skladbama i nastupima s nacionalnim kulturnim elementima

Posljednji je izabrani aspekt regionalizacije temeljem kulturnih aspekata sagledavanje koliko skladbe i nastupi imaju sadržanih nacionalnih kulturnih elementa. To se može odnositi, primjerice, na jedinstveni nacionalni glazbeni prizvuk, tradicionalne nacionalne nošnje, sadržavanje nekog nacionalnog plesa u nastupu itd. Ovaj je aspekt usko vezan uz žanr glazbe i uz jezik izvođenja, ali on se ipak ogleda u jedinstvenim integriranim kulturnim elementima, koji se mogu razabrati dobrim poznavanjima kultura sudionica s geografskog, političkog, etnografskog i povijesnog aspekta. Netko, primjerice, može pjevati na engleskom jeziku i imati skladbu u *country* žanru, ali opet kroz svoj nastup prožeti neke nacionalne kulturne elemente. Tradicionalno najviše isticanja kulturnih elementa imaju predstavnici Francuske, Španjolske i Portugala, dok od 1990-ih i istočnije sudionice primjenjuju slične prakse (O'Connor, 2010b). Zanimljivo je i kako nekadašnja Jugoslavija skoro nikada nije imala izraženije kulturne elemente kroz nastupe, dok se to znatno mijenja sudjelovanjem republika nastalih iz bivše države (Baker, 2017b).

U istraživanom je razdoblju analizom sadržaja i metodom opažanja uočeno ukupno 30 (12 %) nastupa i skladbi prožetih nacionalnim kulturnim elementima (Eurovision.tv, 2016- 2022). Kao što je prethodno i opisano, najviše sudionica sa sadržanim nacionalima kulturnim elementima nalazi se na krajnjem jugozapadu Europe (sl. 14), odnosno prema istoku. Posebno se ističe i Armenija, čiji predstavnici redovito inkorporiraju nacionalnu kulturu unutar svojih skladbi ili nastupa. Već spomenute bivše jugoslavenske republike najviše svoju kulturu ističu kroz tzv. „balkansku baladu“ i igranje određenih oblika kola u sklopu nastupa. Dugi niz godina, specifični su i grčki predstavnici, koji više-manje redovito ukomponiraju neke nacionalne zvukove i elemente plesa u svoje nastupe (Vuletić, 2018). Ukupno govoreći, može se ponovno vidjeti kako Srednja Europa i Italija stoje kao granica između sudionica s izrađenim kulturnim elementima u nastupima i skladbama. Što se tiče ostvarenja boljeg rezultata pomoću kulturnih elementa, ova je tvrdnja djelomično točna jer su ti elementi donijeli bolje rezultate francuskim i portugalskim predstavnicama u istraživanim godinama, kao i ostalim sudionicama. Eurovizijska publika i žiri cijene kada sudionice šalju pjesme i nastupe barem malo povezane sa samim kulturama država (Roxburgh, 2020).

Sl. 14. Regionalizacija temeljem broja nastupa/skladbi s nacionalnim kulturnim elementima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

5. REZULTATI REGIONALIZACIJE TEMELJEM GLASOVA PUBLIKE I GLASOVA ŽIRIJA

5.1. Regionalizacija temeljem glasova publike

Glasovanje publike na Euroviziji moguće je već 23 godine i u istraživanom razdoblju vršilo se preko službene Eurovizijske aplikacije, preko slanja SMS-poruka i preko poziva. Osnovno je pravilo glasova publike kako publike sudionica ne mogu glasati za vlastitu državu. Glasovi publike pojedine sudionice pretvaraju se u bodove po principu rangiranja sudionica prema najviše osvojenih glasova i ukupno vrijede 50 % svih bodova⁷ (Vuletić, 2018). Dakle, ako je npr. danska publika najviše glasala za norveškog predstavnika, on dobiva 12 bodova, zatim

⁷ Terminološki i značenjski nije krivo pisati i govoriti bodovi umjesto glasova i obratno jer jedno je neposredni rezultat drugoga, no jezično je lakše govoriti o glasovima publike nego bodovima publike, pa se u ovome radu više koristi termin glasovi publike kao i glasovi žirija uz isto objašnjenje.

drugoplasirani po glasovima, dobiva 10 bodova i trećeplasirani 8 bodova. Ove tri razine bodova (12, 10 i 8) čine jedinstvenu skupinu velikih bodova i na njih se prije obraćala posebna pažnja svih sudionica jer su donosili najveće pomake u ukupnom rezultantom redosljedom (O'Connor, 2010a). Ispod osam bodova, bodovi se dodjeljuju bez izostavljanja, redosljedom 7, 6, 5, 4, 3, 2 i 1. Nastavno na primjer, prema broju glasova danske publike na desetom se mjestu nalazi predstavnik Estonije i on stoga dobio 1 bod.

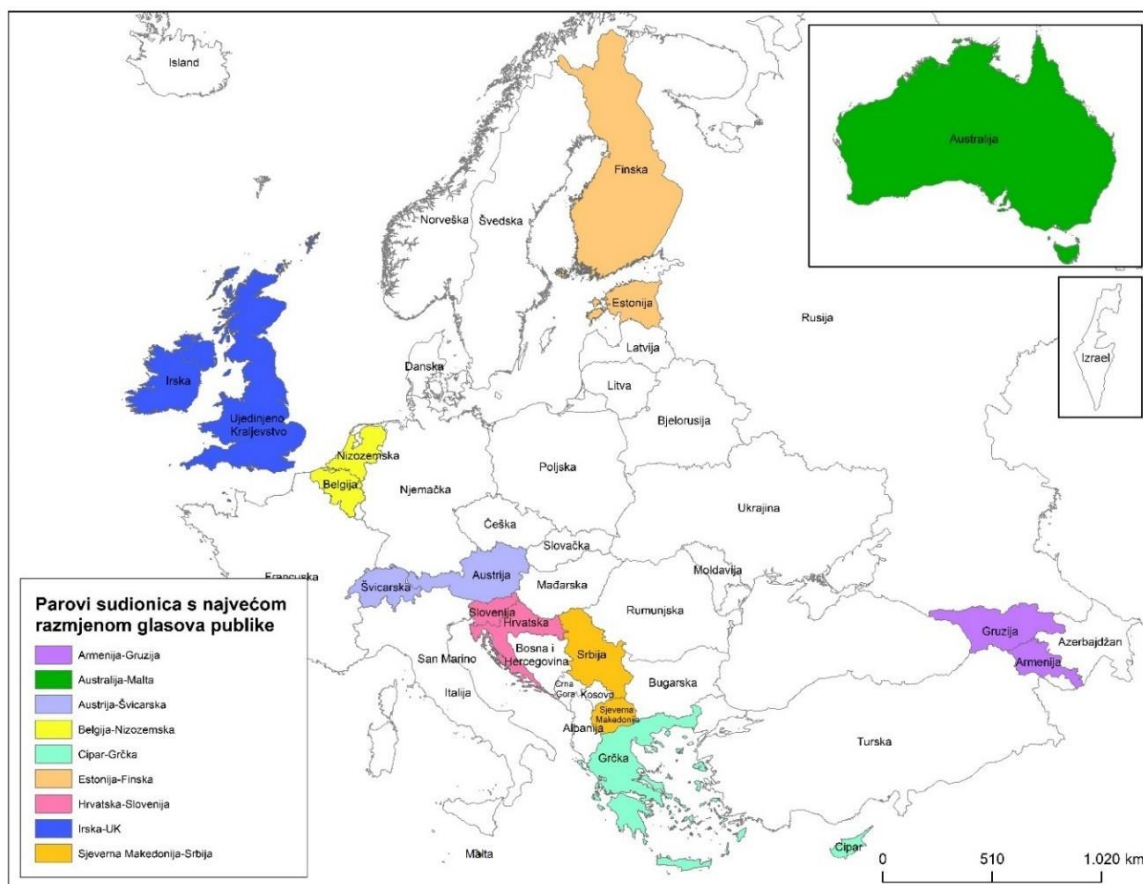
Ovako opisani sistem vrednovanja glasova publike nije u potpunosti pravedan jer svaki glas ne vrijedi isto, odnosno ovisi o ukupnom broju glasača u nekoj sudionici. Na primjer, kako bi švedski predstavnik osvojio 12 bodova od španjolske publike mora osvojiti puno veći broj glasova nego za 12 bodova publike s Malte ili Cipra. Također, glasovanje publike moguće je samo 15 minuta unutar polufinala, odnosno u finalu što je relativno malo vremena u odnosu na glasove žirija, čiji članovi mogu svoje glasove određivati tijekom cijelog polufinala i finala. Nadalje, San Marino nema opciju glasova publike jer nema svoj telefonski sustav, nego je povezan s talijanskim, tako da sanmarinska publika nema pravo glasa. Službeno se glasovi publike San Marina zamjenjuju složenim sustavom određivanja bodova temeljem simulacije, odnosno mogućnosti kako bi stvarno glasala publika San Marina. Točno funkcioniranje ove simulacije EBU službeno nije otkrio, referirajući se za strogu pouzdanost i potvrdu referentnih institucija (Chalkley, 2019). Zbog velike vremenske razlike i prostorne udaljenosti, niti australska publika nema pravo glasa, odnosno glasuje pomoću posebno dizajnirane aplikacije bez mogućnosti SMS poruka ili poziva (Granger, 2022a).

Usprkos pojedinim preprekama u glasovanju publike, brojne su sudionice tražile povećanje udjela glasova publike u ukupnim bodovima jer se puno puta događalo kako pojedini predstavnici budu puno bolje prepoznati i rangirani od strane publike nego od strane žirija. Kroz praksu se i prepoznalo kako su pojedine sudionice već godinama miljenice publike, poput Poljske, Srbije, Norveške, Ukrajine itd. (Ginsburgh i Noury, 2008). U vremenu kad su se samo gledali glasovi publike, sredinom 2000-ih, javilo se jaz između kvalitete samih nastupa i skladbi te želje za podilaženjima publici pomoću spomenutih *joke* nastupa. EBU, stoga od 2009. i ponovnog uvođenja glasova žirija, nije želio dati veću „moć“ glasovima publike (West, 2017). Ipak, na izdanju Eurovizije 2023. godine po prvi će puta rezultate u polufinalima određivati samo glasovi publike. Ova je odluka potaknuta time što je nekoliko sudionica prolazilo u finale bez gotovo ijednog boda publike ostvarujući pritom potpuno volju žirija, umjesto udjela od 50 % (Goodman, 2022).

U sklopu ovoga rada detaljno su proučene međusobne razmjene glasova publike kroz ukupne rezultate finala i polufinala. Naime izrađena je matrica za svaku pojedinu sudionicu u

kojoj su se upisivali svi dobiveni bodovi publike na svakom izdanju od 2016. g. od drugih sudionica što u finalu što u polufinalu. Ukupno su se zatim zbrojili svi dobiveni bodovi od pojedine sudionice i formiralo se Top 5 sudionica od kojih je pojedina sudionica dobila najviše bodova od glasova publike. Na primjeru objašnjeno, ako je Hrvatska od Slovenije 2016. g. dobila 8, bodova, zatim iduće godine 12 bodova, pa 10 itd., ti su se bodovi zbrojili i zbroj se komparirao s ostalim zbrojevima, ne bi li se formiralo Top 5 država od kojih je Hrvatska dobila najviše glasova publike. U slučaju kada se pojedina sudionica nije kvalificirala pojedine godine u finale, gledali su se samo bodovi publike iz polufinala, a u slučaju kvalifikacije, gledali su se bodovi razmijenjeni u finalu. Prvi dio regionalizacije odnosio se na analizu međusobno najviše razmijenjenih glasova publike, a drugi na formiranje regija temeljem tih glasova.

Ukupno je od 2016. do 2022. godine uočeno devet parova sudionica (40 % svih sudionica) koje su međusobno razmijenile najveći mogući broj glasova publike (Eurovision.tv, 2016-2022). Svi parovi susjedne su države (sl. 15), osim Malte i Australije, jezično i kulturno povezane. Ovi parovi svjedoče tome kako je eurovizijska publika sklona glasovanju i prema drugim uzrocima osim prema kvaliteti same pjesme i nastupa. Također, šalju poruku kako na rezultate utječu dobrosusjedski odnosi uz jezičnu i kulturnu povezanost.

Sl. 15. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

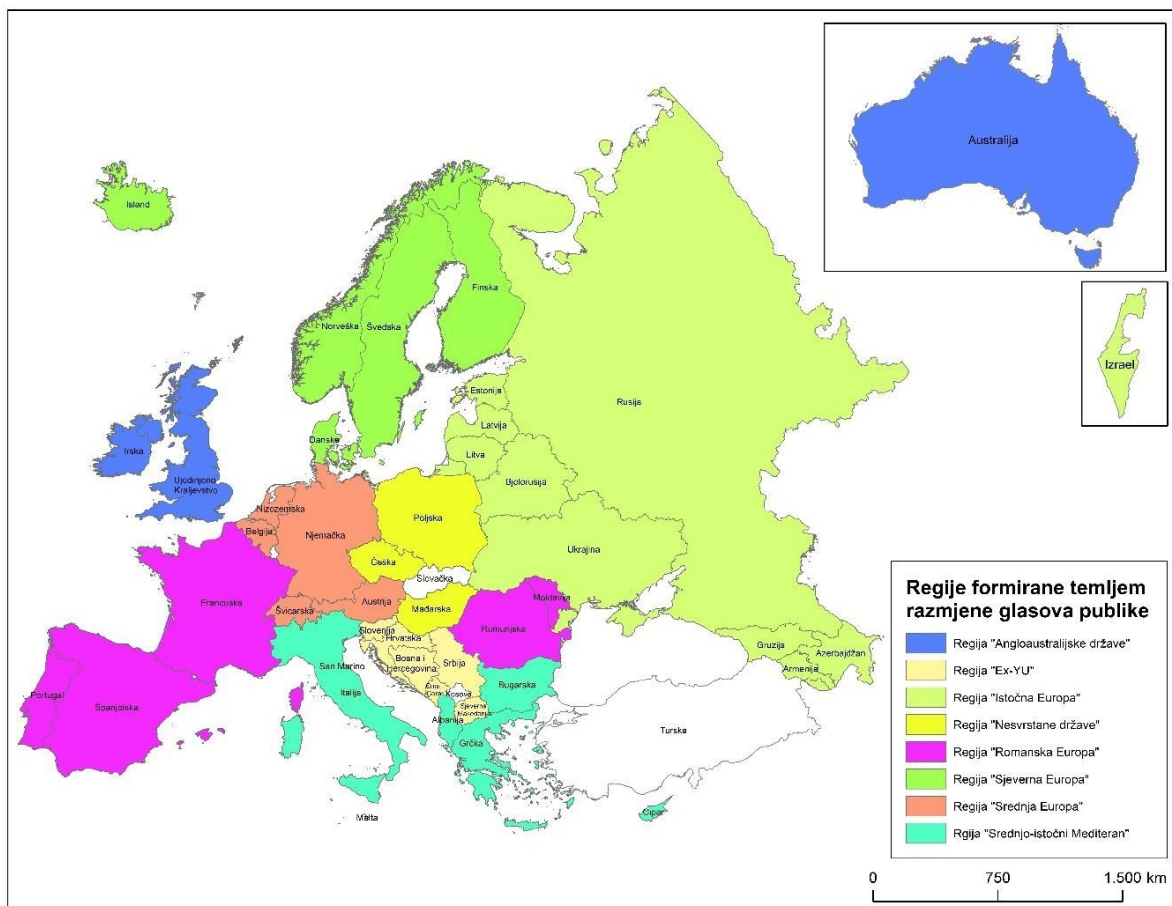
Nakon analize parova, pomoću formiranih Top 5 sudionica od kojih je svaka sudionica dobila najviše glasova publike formirane su regije (sl. 16.) temeljem najviše razmjene glasova publike. Prilikom regionalizacije poštovano je pravilo da članovi prethodno spomenutih parova moraju biti unutar iste regije te su oni poslužili za polazišne točke formiranja regija, odnosno prvo se uspoređivao njihov Top 5 s njihovim susjednim državama i unutar izabrane polazišne regionalizacije Europe i susjedstva. Prva formirana regija bila je tzv. „Ex-YU“⁸, odnosno bivše jugoslavenske republike unutar kojih su bila dva para te su sve četiri sudionice međusobno pozicionirane unutar Top 5 sudionica po razmjeni glasova publike. Regija „Angloaustralijske države“ formirana je temeljem dvaju parova i istog principa međusobne razmjene glasova kao prethodna regija. Na tragu para Armenija-Gruzija i njihovog Top 5 formirana je regija „Istočna Europa“, koja je obuhvatila baltičke države i Izrael te razbila par Estonija-Finska. Naime, estonska je publika možda razmijenila najviše bodova s finskom, ali ostale četiri sudionice po razmjeni bodova pripadaju Istočnoj Europi i zbog prevlasti većine odlučeno je kako će se ovaj par rastaviti. Par Grčka-Cipar najviše je međusobno bodova razmijenio s Italijom, Albanijom, San Marinom i Bugarskom te su time formirali regiju „Srednjo-istočni Mediteran“. Posljednju, lagano odredivu, regiju predstavlja „Sjeverna Europa“ koja je međusobno najpovezanija najvećom razmjenom bodova, ali unutar sebe ne sadrži niti jedan par s najvećom razmjenom glasova publike jer su sudionice ove regije izuzetno solidarne jedna prema drugoj pa svake godine mijenjaju ukupni redoslijed dodjele najvećeg broja bodova. Područje stvarne Srednje i Zapadne Europe slabo je međusobno bilo povezano razmjenom bodova, odnosno nije imalo niti jedan par koji je imao slične međusobne razmjene bodova. Nizozemska i Belgija imale su vrlo različite sudionice u Top 5, no zajednička je bila njemačka publika te je stvorena regija „Srednja Europa“ u koju su još ušle publike Austrije i Švicarske, koje su imale veliku međusobnu razmjenu bodova i razmjenu sa Njemačkom. Ostale države stvarne Srednje Europe nisu se uspjele smjestiti niti u jednu formiranu regiju jer su imale izuzetno diversificirane sudionice u Top 5 te je oformljena regija „Nesvrstane države“. Posljednja je formirana regija „Romanska Europa“, naime iznenađujuće je kako rumunjska i moldavska publika čine okosnicu ove regije s velikom razmjenom bodova s državama romanske jezične skupine. Zapadno-romanske sudionice i međusobno su razmjenjivale glasove, ali ne u tolikom broju, odnosno postoji već opisana velika diversifikacija u Top 5.

Regionalizacija temeljem glasova publike puno govori o Euroviziji i važnosti analize međusobnih dodjeljivanja glasova publike ako se želi shvatiti kako Eurovizija zaista

⁸ Svi nazivi regija navode se u navodnicima jer iako postoje regije nazvane prema stvarnim regijama, npr. Sjeverna Europa, one se ne podudaraju sa stvarnim obuhvatima tih regija prema polazišnoj izabranoj regionalizaciji.

funkcionira. Općenito pravilo uočeno kroz analizu pokazuje kako najjaču međusobnu povezanost razmjene glasova publike imaju sudionice nastale raspadom Jugoslavije i SSSR-a. Regije „Sjeverna Europa“, „Angloaustrijske države“ i „Srednjo-istočni Mediteran“ također bilježe jaku međusobnu povezanost, dok se u sredini kontinenta i na jugozapadu nisu uspjele formirati jake i naočigled jasne regije s velikom međusobnom razmjenom glasova publike. Zanimljivo je i kako se usprkos brojnim napetostima na području bivše Jugoslavije i SSSR-a eurovizijske publike i dalje „časte“ velikom međusobnom razmjenom glasova, čak i ratom sukobljene države Rusija i Ukrajina (v. Poglavlje 8). Također, usprkos proklamiranom zajedništvu i ponovnom razvoju koncepta Srednje Europe, ta se regija temelji većinom na razmjeni glasova publike s njemačkom publikom, a uopće se nije proširila na Višegradsku skupinu sudionica. Neočekivana regija „Romanska Europa“ pokazala je kako ima neka „tajna veza“ između Romana, a u tu skupinu lagano bi mogla ući i talijanska publika, no ona je većom razmjenom bodova više vezana uz Istočni Mediteran.

Uz glasovanje publike veže se i pitanje veličine dijaspora pojedinih sudionica kao važnih izvora glasova za svoje bivše države stanovanja. Za to je možda najbolji primjer Top 5 Poljske, koja je najviše glasova publike dobila iz Ujedinjenog Kraljevstva i Top 5 Rumunjske, koja je, pak, najviše glasova dobila iz Italije. Uz sve prethodno opisane nedostatke glasova publike, pitanje dijaspore još je jedno u nizu i više je kritičara Eurovizije zagovaralo pravilo reguliranja glasovanja dijaspora, no to se još nije dogodilo jer ne postoji jasan princip pod kojim bi se tako nešto sprovelo (Hondal, 2007). Općenito se u znatno povezanoj Europi i susjedstvu glasovima publike može na različite načine manipulirati osobito kod manjih država gdje je potreban znatno manji broj glasova za dobivanje bodova, tako je i poznat prethodno opisani skandal s azerbajdžanskom kupnjom SIM kartica za manipulaciju glasovima. Međusobna razmjena glasova publike sudionica ide u prilog zagovarateljima Eurovizije kao blokovskog natjecanja jer je jedino oko trećine sudionica zaista zaprimilo najviše glasova od različitih sudionica, dok ostale dvije trećine od 2016. godine redovito primaju glasove unutar jedinstvenih prethodno opisanih regija (Dekker, 2007). Upravo iz tog razloga treba biti više opreza u zagovaranju veće „moći“ glasova publike, koja bi mogla dovesti do izmjene pobjednika prema snazi pojedine regije na pojedinom izdanju Eurovizije, što je zabilježeno u 2000-ima, kada su se smjenjivali pobjednici iz „Sjeverne“, „Istočne“ i „Istočno-mediteranske“ regije.

Sl. 16. Regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova publike od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

5.2. Regionalizacija temeljem glasova žirija

Iz današnje je perspektive teško zamisliti kako je ukupno čak na 42 izdanja Eurovizije pobjednik izabiran isključio od strane stručnog žirija svake pojedine sudionice. Tijekom godina i desetljeća puno se pravila promijenilo o načinu glasovanja stručnoga žirija, no 1974. godine ustanovljen je sistem bodovanja, koji se i danas primjenjuje, riječ je o spomenutom sistemu bodovanja s 12, 10, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 bodova (O'Connor, 2010a). Sastavi i pravila o žirijima, također, su se znatno mijenjali, od samo dva člana po državi sudionici, pa sve do maksimalnih 11 članova te do današnjih pet članova. Žiri je u godinama kada su se počeli primjenjivati i glasovi publike uvijek služio kao korektiv za uspjeh vokalnog kvalitetnijih i možda nastupom manje atraktivnijih predstavnika. U istraživanom razdoblju glasovi žirija donose 50 % ukupnih bodova (Vuletić, 2018).

Od 2016. godine i potpunog razdvajanja prikaza glasova publike i žirija, koji su bili spojeni od 2009. godine i vrijedili su isto (oba po 50 %), na snazi su i jedinstvena pravila za sastave

stručnoga žirija. Svaki nacionalni stručni žiri mora biti sastavljen od pet članova, koji moraju biti pjevači, skladatelji, tekstopisci ili glazbeni producenti. Članovi žirija ne smiju biti zaposlenici nacionalne televizije, ne smiju dodjeljivati bodove svojoj državi te ne smiju biti u žiriju ako su unutar prethodne dvije godine već bili u žiriju (Fandom, n. d.). Članovi žirija se drže u tajnosti sve do 1. svibnja svake godine kada popis po sudionicama objavljuje EBU. Tijekom prijenosa uživo, nacionalni su komentatori nužni spomenuti tko su njihovi nacionalni članovi žirija kako bi se povećala transparentnost (Fandom, n. d.). Ipak, još uvijek nije poznat način na koji se izabiru ti članovi, čine li to nacionalne televizijske kuće ili EBU kroz svoja posredništva. Svaki od pet članova žirija rangira sve sudionice polufinala i finala od prvog do posljednjeg mjesta po zadatim kriterijima; glasovni kapacitet predstavnika, kvaliteta nastupa, kvaliteta skladbe i opći dojam (Robertson, 2022). Nakon rangiranja prvih deset sudionica dobiva spomenute bodove od 1 do 12 (bez 9 i 11) te se to čini kod svakog člana žirija. Kako bi se dobio ukupni poredak cijelog nacionalnog žirija kompariraju se i zbrajaju dodijeljeni bodovi svih članova žirija te se time dobiva jedinstveni poredak deset bodovanih predstavnika. Tijekom cijelog glasovanja žirija, u istoj je prostoriji prisutan i javni bilježnik, koji potom ovjerava glasove. Također, sami žiriji ne glasuju na sam dan polufinala ili finala nego dan prije na glavnoj generalnoj probi, kako bi se osiguralo dovoljno vremena za provjeru svih glasova žirija (West, 2020). Drugi je razlog i sama dostava rezultata gradu domaćinu, jer članovi žirija ne putuju na Euroviziju, nego gledaju prijenos u prostorijama svojih nacionalnih televizija. Takva je praksa zadržana još iz prošlih vremena tj. slabije prometne i komunikacijske povezanosti (Haan i dr., 2005).

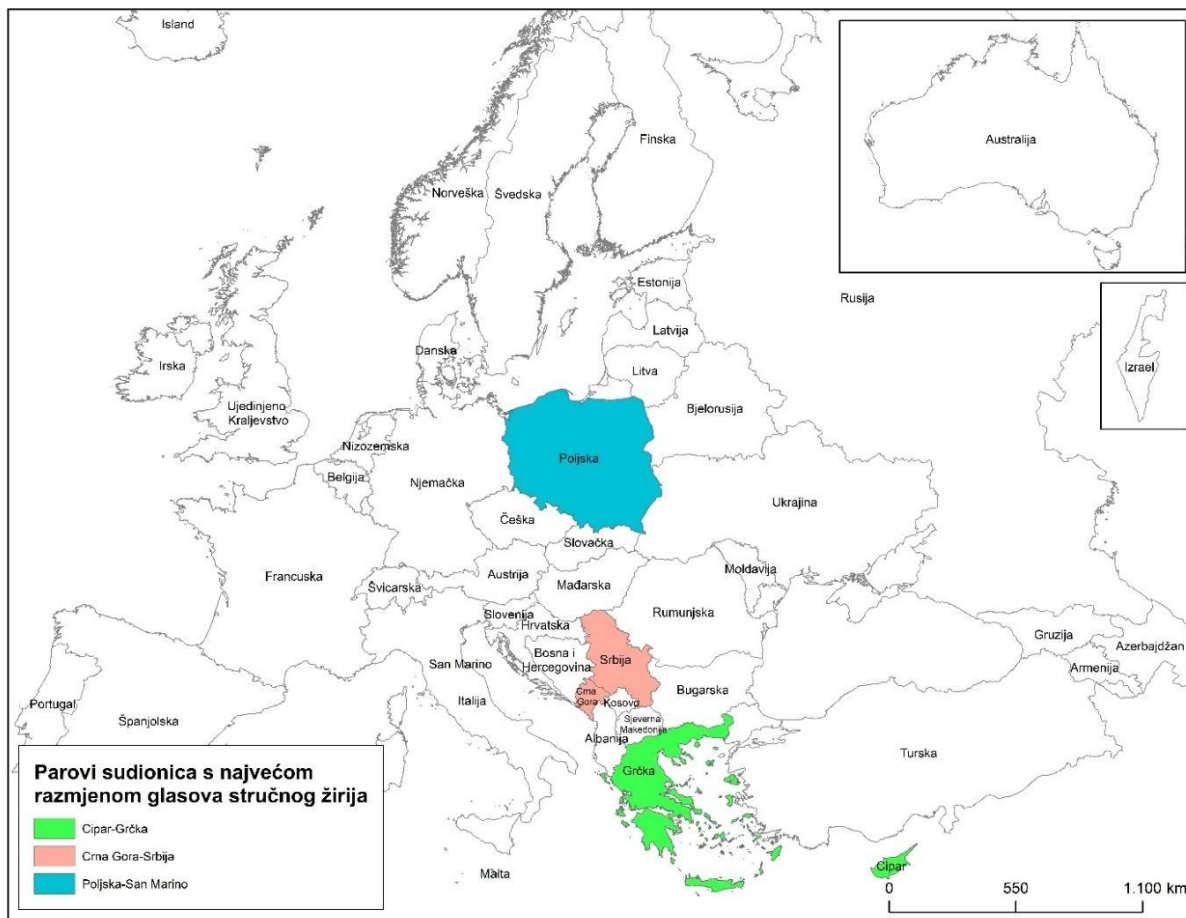
Posebnost koja se veže uz glasove žirija svakako je javljanje predstavnika žirija (nije član žirija) u sam program finala i objava kojoj se sudionici dodjeljuje maksimalni broj bodova. Nekoć se za manjih broja sudionica čitao svaki dodijeljeni bod, zatim dodjela 8, 10 i 12 bodova, da bi se sada čitala dodjela samo 12 bodova (Robertson, 2022). Za izdanja u kojima su glasovi publike i žirija bili spojeni čitali su se jedinstveni bodovi. Sada se prvo događaju spomenuta javljanja, koja su većinom obilježena pozadinom glavnih kulturnih znamenitosti sudionica, nakon čega slijedi objava bodova publike od strane voditelja. Zanimljiv je i princip proglašenja bodova publike jer voditelji prvo obznajuju dobivene bodove sudionicama s najmanje osvojenih bodova od stručnog žirija (Vuletić, 2018). Na ovaj se način napetost oko pobjednika zadržava do samog kraja te se uočavaju razlike između favorita publike i žirija. U polufinalima ne postoji ovakva praksa, ondje voditelji objavljuju samo sudionice koje su prošle u finale (slučajnim redoslijedom), a rezultati glasovanja publike i žirija u polufinalima objavljuju se tek u finalnoj noći kako ne bi utjecali na rezultate finala (Stockemer i dr., 2018).

Kao i u slučaju glasova publike i u slučaju glasova žirija izrađena je matrica za svaku sudionicu u kojoj su se upisivali dobiveni bodovi od svih drugih sudionica. Također, za sudionice koje se nisu kvalificirale u finale određene godine, uzimali su se bodovi dobiveni od žirija samo u polufinalu, a za ostale bodovi dobiveni u finalu. U konačnici, izrađen je i Top 5 za svaku sudionicu u kojoj se nalazi pet sudionica od kojih je zaprimila najviše bodova žirija.

Prvi dio analize međusobne razmjene bodova pokazao je kako postoje tri para sudionica (sl. 17) koje su izmijenile maksimalni broj bodova žirija od 2016. do 2022. godine. Ovo je samo 13 % svih sudionica u istraživanom periodu koje bilježe konstantnu razmjenu bodova žirija što je znatno manje nego kod glasova publike. Par Grčka-Cipar ponovio se u obje vrste glasovanja što je očiti dokaz kako su ove dvije sudionice Eurovizije izuzetno povezane u sklopu Natjecanja i samo se potvrđuju brojne kritike na račun grčke i ciparske publike i njihovih žirija. Par Crna Gora-Srbija predstavlja tradicionalnu suradnju žirija na području bivše Jugoslavije, što će se kasnije pokazati i u regionalizaciji pomoću bodova žirija. Najne očekivaniji je par Poljska-San Marino, koji je, prema mnogima, rezultat trgovine glasovima žirija (Odajana, 2021). Naime, činjenica jest kako Poljska i San Marino nemaju odviše kulturnih, jezičnih i političkih veza kao druge sudionice te su i sami čelnici EBU-a uočili ovu međusobnu razmjenu bodova žirija. Obje sudionice imaju određenih poteškoća prilikom prolaska u finala Eurovizije, pa im je svaki bod koristan kako bi se našle u velikoj završnici. Ovaj je par konačno „pao“ na Euroviziji 2022. godine kada je, kako je već spomenuto, EBU poništila glasove žirija čak šest sudionica jer je utvrđeno kako su se međusobno dogovorile o razmjeni bodova žirija. Uz poljski i sanmarinski žiri, varali su i gruzijski, crnogorski, azerbajdžanski te rumunjski žiri (Clinton, 2022). Očito su se nacionalne televizije upustile u stvaranje „boljih uvjeta“ za svoje predstavnike i njihove bolje plasmane.

Zanimljive su razmjene bodova žirija uočene i kod pobornica tzv. švedskog popa, koje su isto u velikoj mjeri razmjenjivale bodove žirija, poput Švedske i Australije. Ipak, ovu skupinu EBU još nije istražio jer nisu uvijek razmjenjivani najveći mogući bodovi. Uz stručni se žiri gotovo na jednogodišnjoj bazi veže neki problem i skandal jer nerijetko se uoči kako pojedini član nekog žirija ne zadovoljava sve kriterije zadane od strane EBU-e, pa se takav član mora diskvalificirati, pa godišnje barem jedna sudionica ima krnji žiri s jednim članom manje (Stockemer i dr., 2018). Također, i prilikom same objave rezultata žirija zna biti problema kad predstavnici krivo pročitaju rezultate glasova žirija. Tako je predstavnici Sjeverne Makedonije 2019. godine „ukraden“ trenutak pobjede prema glasovima žirija (prije objave glasova publike) jer je bjeloruski predstavnik žirija pročitao krivo glasove i trenutni je pobjednik bio švedski predstavnik. Te je godine Sjeverna Makedonija prvi put nastupala pod novim imenom i tako

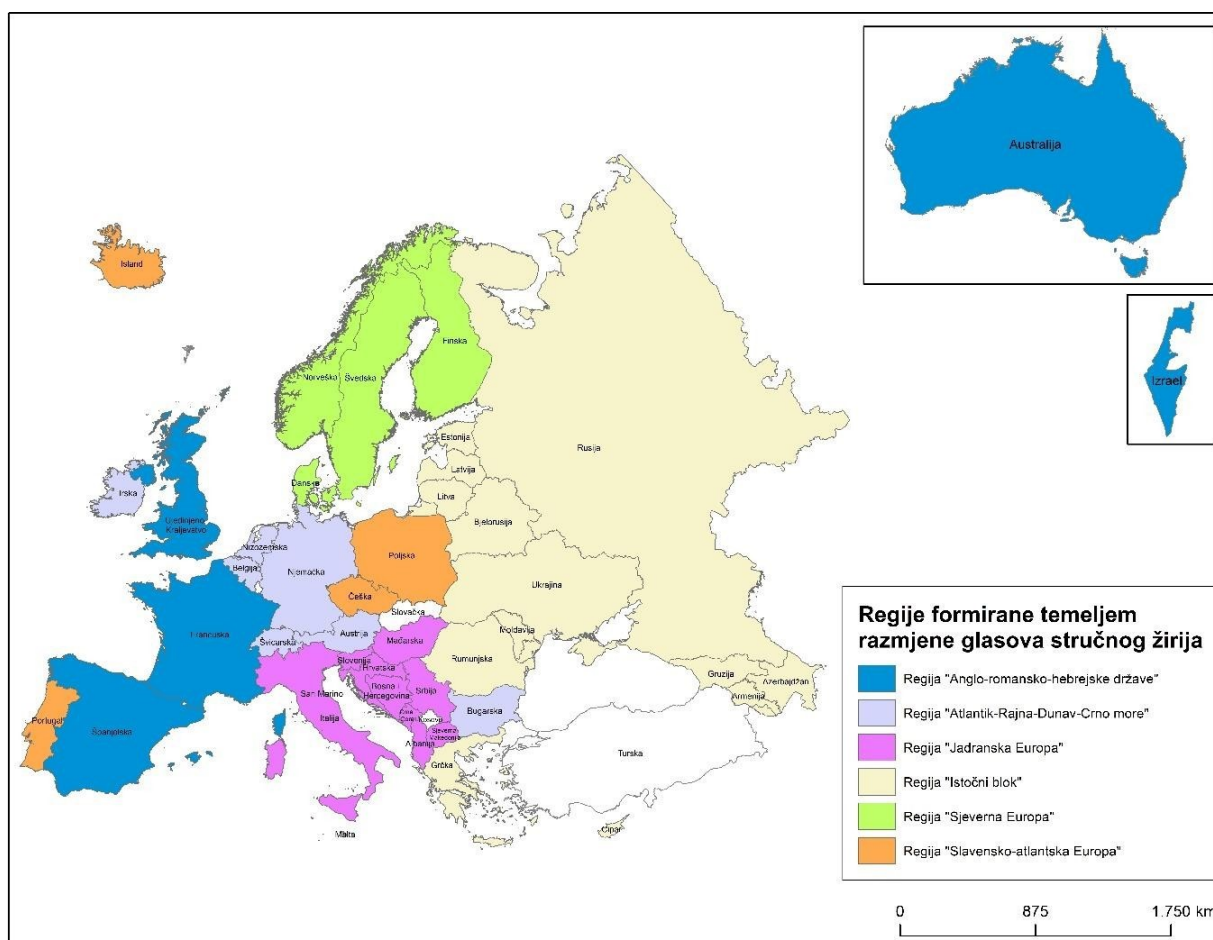
visoki rezultat, ukupno sedmo mjesto s glasovima publike, donio je državi odličnu prezentaciju pod novim imenom nakon godina neuspješnih kvalificiranja u finale (Adams, 2019).

Sl. 17. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova stručnog žirija od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

Formiranje regija (sl. 18) prema glasovima žirija bilo je nešto teže nego prema glasovima publike zbog veće diversificiranosti međusobne razmjene glasova žirija. Ipak, ovdje je bila prednost što su već oformljene regije prema glasovima publike, pa su se one koristile (uz polazišnu regionalizaciju) kako bi se tražila povezanost i prema glasovima žirija. Počelo se od analize međusobne razmjene bodova između bivših jugoslavenskih republika i brzo je uočeno kako se ovakva regija može formirati i u ovome slučaju, ali uz veći obuhvat. Naime, još je kod analize glasova publike uočeno kako Albanija, San Marino, Mađarska i Italija imaju veliku razmjenu sa „Ex-YU“ regijom, a kod glasova žirija ta se razmjena još i povećala, pa su one pripojene zajedničkoj novoj regiji „Jadranska Europa“. Na tragu regije „Sjeverna Europa“ nastala je istoimena regija i prema glasovima žirija, ali bez uključivanja Islanda, koji je svoje bodove najviše zamjenjivao sa portugalskim, češkim i poljskim žirijem. Tako je formirana regija „Slavensko-atlantska Europa“ u kojoj je definitivno najveći fenomen Češka, koja ima

izuzetno diversificirani Top 5 (i za publiku i za žiri) sa sudionicama iz svih dijelova Europe i susjedstva. Na tragu regije „Istočna Europa“ sada je formirana regija „Istočni blok“, koja je obuhvatila i Grčku i Cipar, ali nije Izrael. Ova regija, kao u slučaju publike, razmjenjuje veliku količinu međusobnih bodova što joj daje veliku „snagu“, ali rastrojenost unutarnjim sukobima (ruski-ukrajinski, armenski-azerbajdžanski itd.) nagrizala njeno jedinstvo. Na području stvarne Srednje Europe, ponovno se nije formirala regija, nego je okosnica ponovno bio njemački žiri, na kojeg su se vezale sudionice Beneluxa, sudionice njemačkog govornog područja, ali i Bugarska i Irska. Regija je ukupno nazvana „Atlantik-Rajna-Dunav-Crno more“. Fenomen je zapravo razmjena bodova irskog i bugarskog žirija, iako ove dvije sudionice nisu znatno povezane po pitanju kulture, politike i samog položaja. Zadnja je formirana regija „Anglo-romansko-hebrejske države“, koja je, također, vrlo zanimljiv spoj sudionica, osobito uključujući Izrael. Ukupno je primjetan manji broj regija, njih šest u odnosu na osam formiranih prema glasovima publike.

SI. 18. Regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova žirija od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2016. – 2022.

Regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova žirija pokazala je nešto manji udio razmjene bodova temeljem kulturnih i geopolitičkih veza među sudionicama nego kod glasova publike, ali i dalje su uočene slične regije. Tako su regije sjevernoeuropskih, istočnoeuropskih, bivših jugoslavenskih, anglo-govornih i njemačko-govornih sudionica konstantne u obje regionalizacije. Temeljem detaljnije analize razmjene glasova žirija i publike uočene su sudionice oko kojih se ujedno i stvaraju same regije, to su: Njemačka, UK, Srbija, Švedska i Azerbajdžan/Bjelorusija. Zanimljivo je kako u regijama na području Istočne Europe jedino Azerbajdžan i Bjelorusija imaju razmjenu bodova s gotovo svim sudionicama tog prostora, odnosno Azerbajdžan nema s Armenijom zbog sukoba u Gorskom Karabahu. S druge strane, ostale istočno-europske sudionice nemaju razmjenu glasova s više država unutar regije, npr. ukrajinski žiri nikada ne dodjeljuje bodove bjeloruskom ili ruskom predstavniku, a odnos vrijedi i obostrano.

Ukupno se pokazalo kako i žiri i publika međusobno razmjenjuju velike količine bodova bez referiranja na stvarnu kvalitetu predstavnika, to jest skladbe i nastupa. U istraživanom razdoblju samo je portugalski predstavnik 2017. godine pobijedio i prema glasovima žirija i publike, dok ukrajinska pobjednica 2016. godine i nizozemski pobjednik 2018. godine nisu pobijedili niti prema publici niti prema žiriju, ali su ukupnim zbrojem bodova odnijeli pobjede na uštrb stvarnih pobjednika žirija, odnosno publike (Eurovision.tv, 2016-2018). Ovakvi slučajevi pokazuju i konkretnu problematiku određivanja pobjednika Eurovizije, ali i sudionice koje su osobito favorizirane od glasova publike, odnosno žirija. Već godinama se govori kako mnogo stručnih žirija favorizira Švedsku te joj daje puno bodova, nakon kojih dobiva malo bodova od strane publike. Takvo se glasovanje žirija preslikava i na sve pobornice tzv. švedskog popa, pa je tako austrijski predstavnik sa pjesmom švedskih producenta odnio pobjedu prema glasovima žirija 2018. godine (Eurovision.tv, 2018). Zanimljivo je uočiti i kako publika više glasuje za nešto tempom brže i dinamičnije nastupe i skladbe, odnosno interaktivnije nastupe koji traže od publike da plješću, gibaju se u određenom ritmu i sl. Primjer toga je talijanski predstavnik 2019. godine i srpska predstavica 2022. godine, koji su motivirali cijelu arenu i publiku pred ekranima da plješću tijekom njihovih refrena (Kristiansen, 2020). Analize načina dobivanja glasova publike i žirija kod pojedinih su sudionica otišle toliko daleko da se već prilikom objave same pjesme u veljači ili ožujku svake godine može uočiti ciljaju li na veći broj glasova publike ili na veći broj glasova žirija. U ovom su radu više sagledavani ukupni odnosi među sudionicama, no indikativno je kako vjerojatno svaka nacionalna televizija poslije same Eurovizije napravi analizu dobivenih bodova i time se vodi u narednim izdanjima.

6. KOMPARACIJA VERNAKULARNE REGIONALIZACIJE I KVANTITATIVNO/KVALITATIVNO UTVRĐENE REGIONALIZACIJE

6.1. Odnos ispitanika prema Euroviziji

Prvi dio ankete odnosio se na sam odnos ispitanika prema Euroviziji, pa su tako trebali odgovoriti prate li aktivno, ponekad ili uopće aktivno ne prate Euroviziju. U skupini stranih ispitanika, 239 (97,6 %) aktivno prati Euroviziju, njih šest (2,4 %) ponekad te nije zabilježen niti jedan negativni odgovor što je i očekivano s obzirom na način odabira ispitanika. U skupini domaćih, ukupno 48 (67,6 %) je prati aktivno, njih 14 (19,7 %) ih prati ponekad aktivno, a njih devet (12,7 %) ih ne prati Euroviziju.

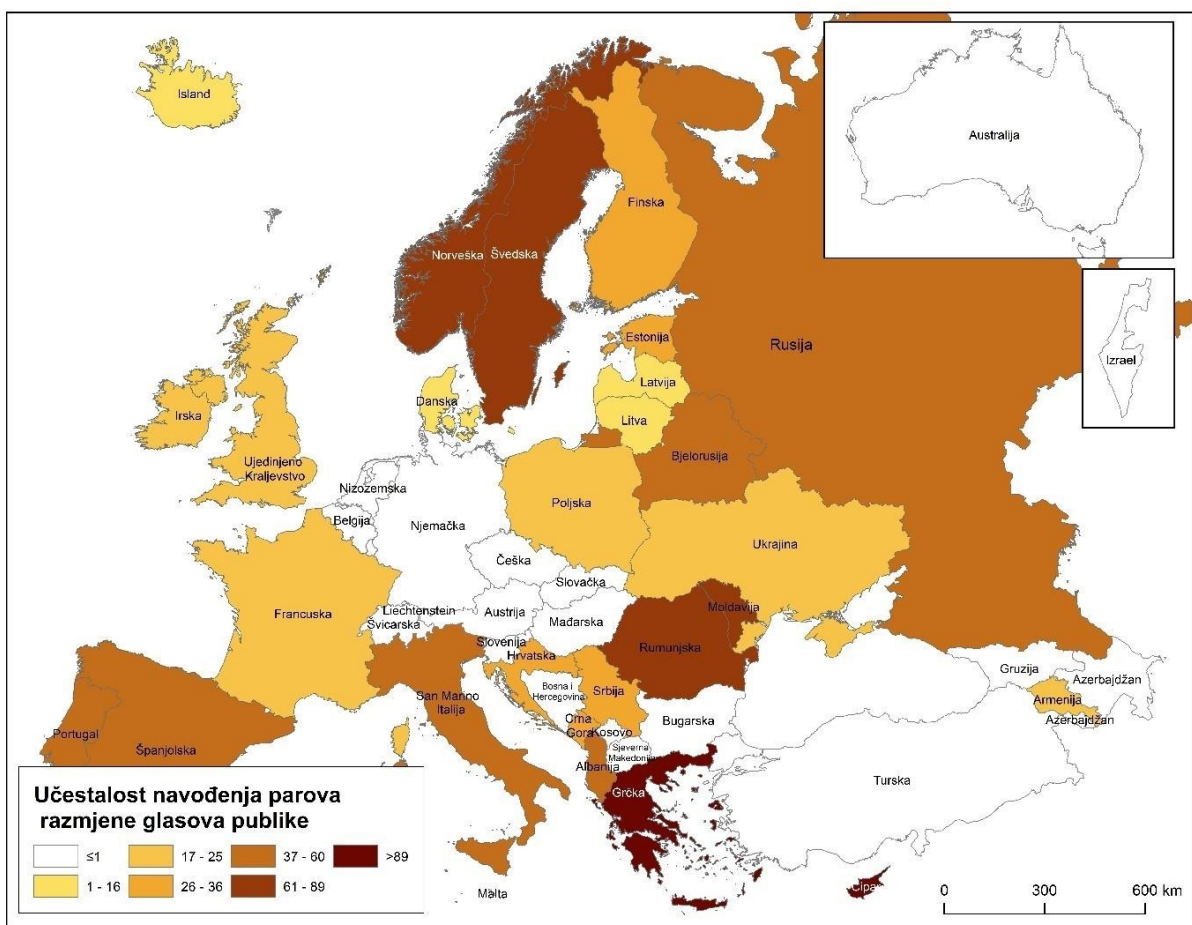
Sljedeće je pitanje tražilo od ispitanika da navedu koliko godina aktivno prate Euroviziju ako su prethodno pitanje potvrdno odgovorili. Tako prosječno 11,67 godina Euroviziju prate strani ispitanici, odnosno medijan je 10, a mod 11. Domaći ispitanici Euroviziju prosječno prate 12,35 godina, dok medijan ponovno iznosi 10, a mod 12. Ovo pitanje korespondira sa prosječnom dobi svih ispitanika od 24,61 godine jer očito je kako su ispitanici prosječno počeli prati Euroviziju sa 12, 13 godina starosti kada stječu dovoljnu razinu znanja engleskog jezika i geografske pismenosti da bi razumjeli koncept Eurovizije.

Posljednje pitanje koje definira odnos ispitanika prema Euroviziji je razina utjecaja kulturno-geopolitičkih veza između država na glasove publike ili glasove stručnog žirija, to jest gdje je ta razina veća. Tako ukupno 131 (53,5 %) stranih ispitanika misli kako takve veze više utječu na glasove žirija, odnosno njih 114 (46,5 %) na glasove publike. Kod domaćih ispitanika njih 36 (50,7 %) misli kako veze više utječu na glasove publike, a njih 35 (49,3 %) na glasove žirija. Ispitanici su vrlo podijeljeni po ovome pitanju što i ne čudi jer i u stvarnim kvantitativnim analizama razmjene bodova uočeni su utjecaji spomenutih veza i na glasove publike i na glasove žirija.

6.2. Parovi sudionica najviše međusobne razmjene bodova prema ispitanicima

U narednom su dijelu ankete ispitanici trebali navesti parove sudionica za koje smatraju da su razmijenile najviše glasova publike, odnosno žirija. Na taj će se način uspjeti komparirati percepcija pratitelja Eurovizije i stvarnih kvantitativno utvrđenih parova. Ukupno su strani ispitanici naveli 13 parova sudionica (sl. 19) prema najvećoj razmjeni glasova publike. Po učestalosti navođenja definitivno prednjači par Cipar-Grčka s čak 129 spominjanja, a puno se

spominju i par Rumunjska-Moldavija te Švedska-Norveška. Fenomen je i par sastavljen od tri sudionice; Hrvatske, Srbije, Crne Gore, naime, njih se tri najviše puta spominje zajednički, pa su i u ovome slučaju prikazane kao par, odnosno tridem. Iznenaduje i par Francuska-Armenija, koji prethodno nije zabilježen, a ovdje je spomenut čak 19 puta. Činjenica jest kako Francuska ima veliku armensku dijasporu i kako je njena vlada izuzetno odana francuskoj, pa to ukupno može dovesti do već spomenutog rezultata (Kalman i dr., 2019). Strani ispitanici navodili su i druge kombinacije parova u Sjevernoj Europi i na području Jugoistočne Europe, ali su za prikaz izabrani samo parovi s najvećom učestalošću. Primjetno je kako za područje uže Srednje Europe nije naveden niti jedan par, što ponovno svjedoči tom području kao „tampon zoni“ između istoka i zapada kontinenta.

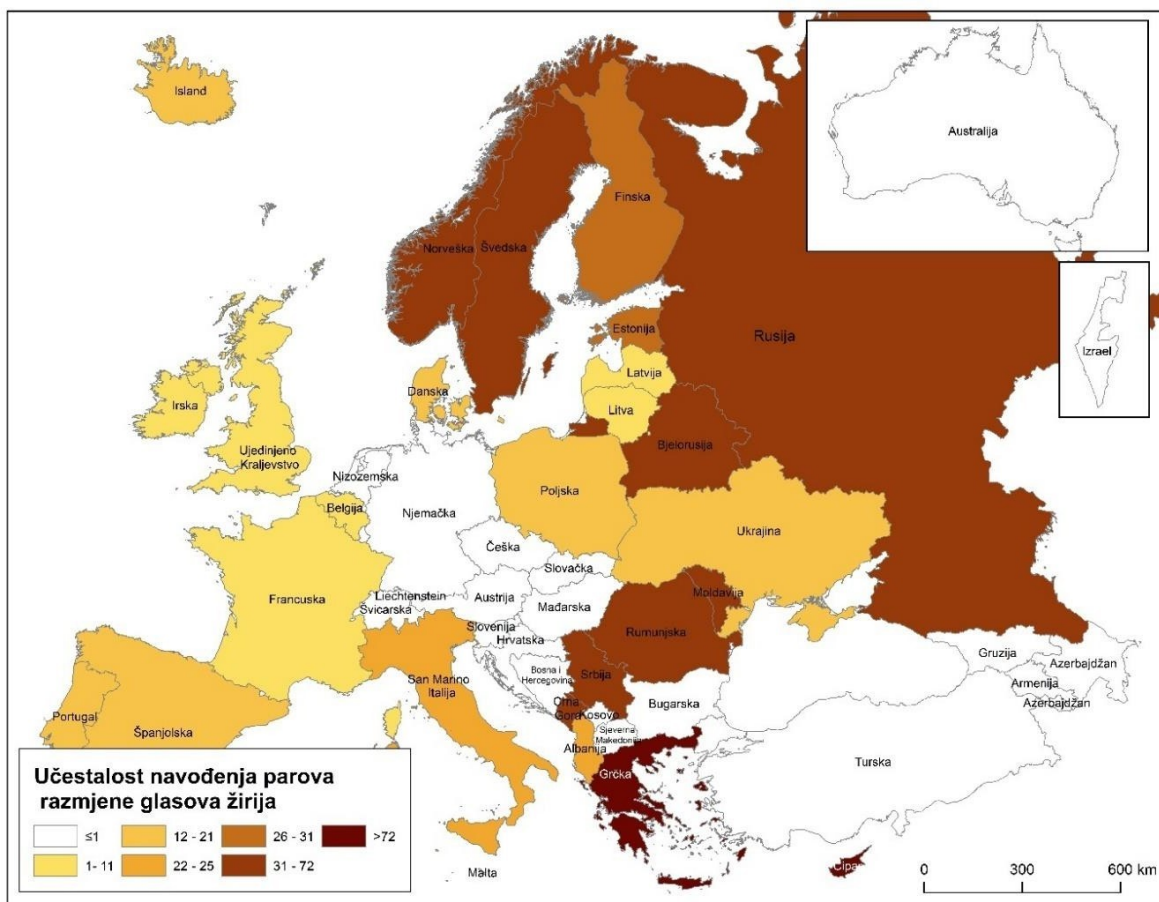
*Parovi: Španjolska-Portugal, Francuska-Armenija, Island-Danska, Norveška-Švedska, Finska-Estonija, Litva-Latvija, Rusija-Bjelorusija, Rumunjska-Moldavija, Poljska-Ukrajina, Grčka-Cipar, Italija-Albanija, Hrvatska-Srbija-Crna-Gora, UK-Irska

Sl. 19. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Nakon navođenja parova prema razmjeni glasova publike, strani su ispitanici trebali navesti parove razmjene prema glasovima žirija, naveli su ih 13 (sl. 20). Situacija je slična kao i kod glasova publike, uz nestanak para Francuske i Armenije, odnosno navođenje para Francuske i

Belgije. Također, Hrvatska se ovoga puta ne navodi kao sudionica s kojom se u velikoj mjeri razmjenjuju bodovi spram susjedne Srbije i Crne Gore. Intenzitet navođenja parova slični su kao i kod glasova publike uz nešto veći broj navođenja para Rusije i Bjelorusije te Švedske i Norveške, najviše se spominje par Cipar-Grčka, 120 puta.

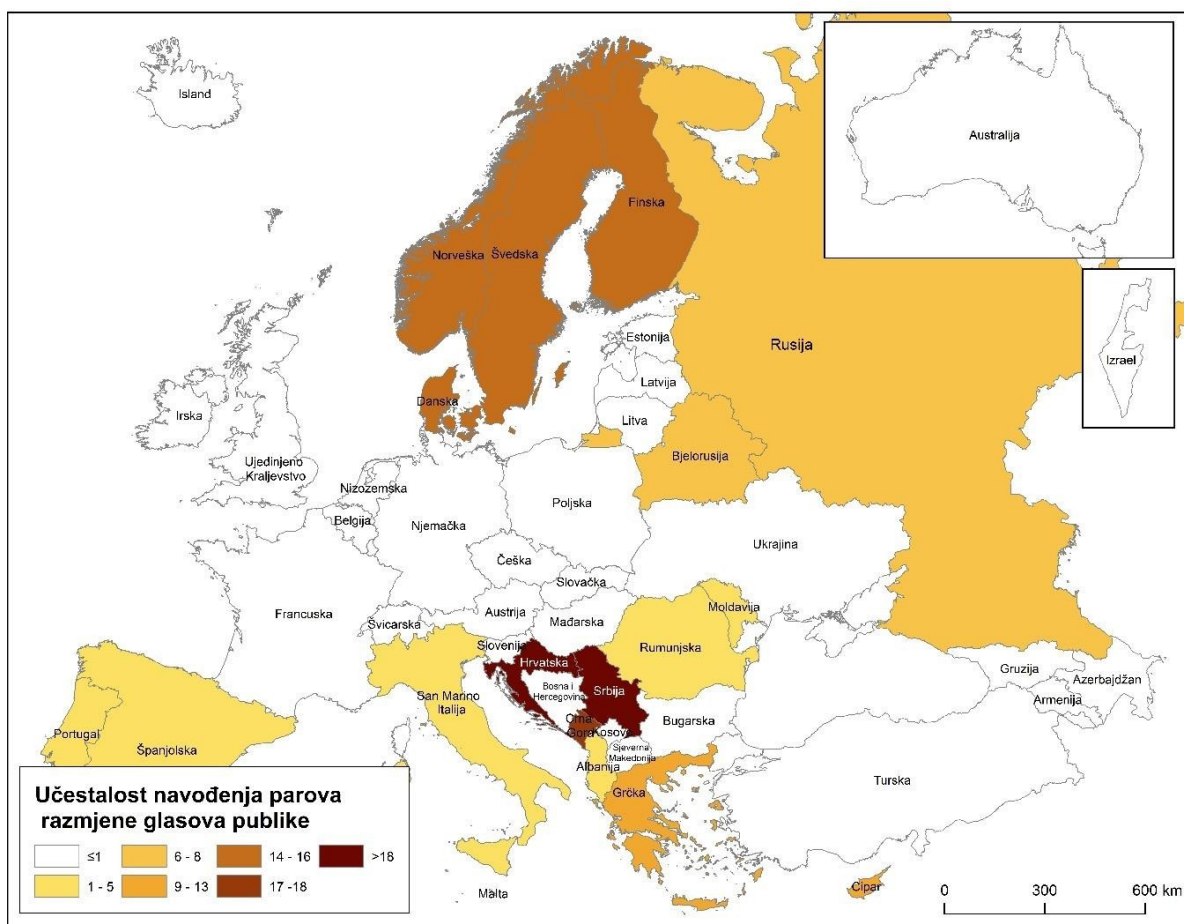

*Parovi: Španjolska-Portugal, Francuska-Belgija, Island-Danska, Norveška-Švedska, Finska-Estonija, Litva-Latvija, Rusija-Bjelorusija, Rumunjska-Moldavija, Poljska-Ukrajina, Grčka-Cipar, Italija-Albanija, Hrvatska-Srbija-Crna-Gora, UK-Irska

Sl. 20. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova žirija prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Domaći ispitanici imali su ista pitanja kao i strani, te su i odgovori slični uz nešto manji broj navedenih parova. Tako je prema glasovima publike navedeno osam parova (sl. 21), odnosno ponovno je jedan par sastavljen od tri sudionice; Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Najviše se ukupno spominjao par Srbija-Hrvatska, više od 20 puta, a Crna Gora ih odmah prati sa 17 spominjanja u paru s Hrvatskom ili Srbijom. Nordijske sudionice, Švedska, Finska, Norveška i Danska navodile su se u različitim međusobnim kombinacijama, pa se ovdje sagledao broj ukupnog navođenja pojedine sudionice, odnosno sve četiri mogu se sagledavati kao dva para ili kao jedan kvartet zbog međusobne isprepletenosti.

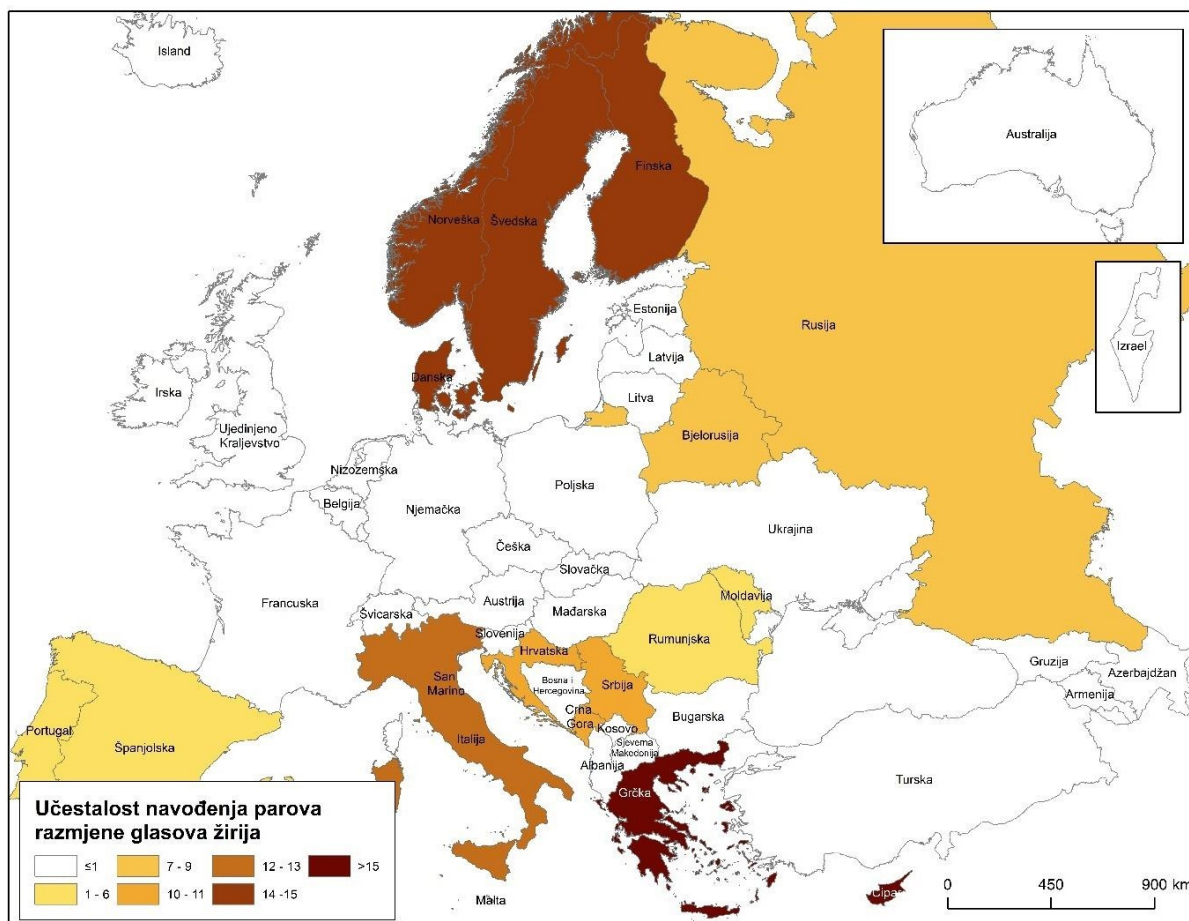

*Parovi: Španjolska-Portugal, Norveška-Švedska-Danska-Finska, Rusija-Bjelorusija, Rumunjska-Moldavija, Grčka-Cipar, Italija-Albanija, Hrvatska-Srbija-Crna Gora

Sl. 21. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Što se tiče navođenja parova sudionica prema maksimalnoj razmjeni glasova žirija (sl. 22), situacija je ponovno slična prethodnim ustanovljenim parovima. Ovoga puta se ne navodi par Albanija-Italija, nego par Italija-San Marino, koji se do sada zapravo nije spominjao. Kao i kod glasova publike i ovdje je isti slučaj s trima sudionicama u području bivše Jugoslavije, kao i kolektivno navođenje sudionica u različitim kombinacijama u području Sjeverne Europe. Najviše se spominjao par Cipar-Grčka, 19 puta, a zatim parovi sjevernoeuropskih sudionica. Ukupno su domaći ispitanici naveli manji broj parova u odnosu na strane i prema glasovima publike i prema glasovima žirija. Vidljivo je i kako domaći ispitanici navode one „najosnovnije“ parove sudionica, za koje se i javno govore da postoje, dok se manje isticani parovi ne navode. Kod obje vrste ispitanika vidljiva je praznina u Srednjoj Europi, što je zabilježeno i kod ostalih regionalizacija sudionica. Također, Izrael i Australija uopće se ne spominju niti u okviru jednog para.

*Parovi: Španjolska-Portugal, Norveška-Švedska-Finska-Danska, Rusija-Bjelorusija, Rumunjska-Moldavija, Grčka-Cipar, Italija-San Marino, Hrvatska-Srbija-Crna-Gora

SI. 22. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova žirija prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Radeći komparaciju između svih navedenih parova ispitanika i parova utvrđenih kvantitativnom analizom stvarne razmjene bodova vidljivo je kako se neki parovi poklapaju, osobito kod glasova publike. Tako su i ispitanici prepoznali par Grčka-Cipar i kod glasova publike i kod glasova žirija te par Crna Gora-Srbija. Strani su ispitanici prepoznali par Estonija-Finska i Irska-UK, dok domaći ispitanici te parove ne navode. Općenito se može reći kako su se ispitanici povodili za parovima koji su „logični“, poput Rusije-Bjelorusije, ali takvi parovi nisu prisutni u kvantitativnoj analizi. Par najveće razmjene glasova žirija Poljska-San Marino nije spomenut kod ispitanika, niti parovi prema publici; Švicarska-Austrija, Slovenija-Hrvatska, Gruzija-Armenija, Nizozemska-Belgija, Australija-Malta. Par Srbija-Sjeverna Makedonija spomenut je jednom kod stranih ispitanika. Ukupno se može reći kako ispitanici nisu bili toliko blizu stvarnim parovima maksimalne razmjene bodova, no navodili su parove, čije sudionice stvarno razmjenjuju bodove, ali ne u najvećoj mjeri.

6.3. Regije sudionica najveće međusobne razmjene bodova prema ispitanicima

Nakon navođenja parova, ispitanici su trebali navesti i regije sudionica koje nastaju razmjenom glasova publike (tab. 2), odnosno žirija. Uz navođenje regija trebalo je navesti i koje sudionice čine te regije. Sukladno vrlo različitim odgovorima o pripadnosti pojedine sudionice pojedinoj regiji u analizi ovih pitanja rezultati su prikazani tablično umjesto kartografski. Strani ispitanici najviše navode „Nordijsku“ regiju formiranu temeljem razmjene glasova publike, definiranu većinski Švedskom, Norveškom, Finskom i Danskom, često zaboravljajući Island. Ova se regija u nekoliko navrata navodi i pod imenom „Skandinavska“, ali niti jednom pod imenom Sjeverna Europa. Ista se regija navodi i kod regija formiranih razmjenom glasova žirija te je ujedno ta regija svojevrsni ekvivalent regiji „Sjeverna Europa“ formiranoj u kvantitativnoj analizi. Nadalje, druga je regija po učestalosti navođenja „Ex-YU“, odnosno regija sačinjena od država bivše Jugoslavije. Zanimljivo je kako svi strani ispitanici u tu regiju redovito svrstavaju i Sloveniju. I ova je regija istovjetna utvrđenoj kvantitativnom analizom. Treća je navođena regija ona „Istočnoeuropska“, koja ima puno veću diferencijaciju sudionica po pojedinom odgovoru za razliku od prethodne dvije. Neki strani ispitanici u tu regiju svrstavaju i baltičke države te sve države nekadašnjeg Varšavskog pakta, dok drugi svrstavaju države nastale raspadom SSSR-a. Nakon ovih triju regija, druge regije imaju daleko manje spominjanja. Tako se kod glasova publike i žirija spominju Baltička⁹ regija, Benelux i „Latinska regija“, koja se referira na Španjolsku, Portugal i ponekad Italiju. Kod glasova žirija spomenuta je i regija DACH, sastavljena od Njemačke, Austrije i Švicarske.

Može se reći kako su strani ispitanici svojim odgovorima vrlo bliski regijama utvrđenima kvantitativnom analizom, a osobito u prve tri regije prema broju navođenja. Evidentno je i ponavljanje regija prema glasovima publike i prema glasovima žirija. Problem jasno definiranih regija javio se gotov kod svih ispitanika, odnosno neki su samo navodili imena regija bez jasnog definiranja sudionica. Jedina regija s jasnim i jedinstvenim prostornim obuhvatom je „Ex-YU“. Ponovno se bilježi i neformiranje regija u području Zapadne i Srednje Europe, odnosno samo se regija Benelux i DACH regija navode u minimalnom broju odgovora.

⁹** Nisu u navodnicima jer je se za te regije točno zna koje države ih čine. Ostale regije su u navodnicima kao i u formiranju regija temeljem kvantitativne analize.

Tab. 2. Regije formirane razmjenom glasova publike/žirija prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Regije formirane temeljem razmjene glasova publike	Broj spominjanja	Regije formirane temeljem razmjene glasova žirija	Broj spominjanja
„Nordijska“ regija	117	„Nordijska“ regija	90
„Ex-YU“ regija	112	„Ex-YU“ regija	67
„Istočnoeuropska“ regija	24	„Istočnoeuropska“ regija	23
Baltička regija	16	Baltička regija	15
„Latinska“ regija	10	„Latinska“ regija	3
Benelux*	6	Benelux*	2
		DACH regija*	2

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

Kod domaćih ispitanika zabilježeni su slični odgovori kao i kod stranih (tab. 3). Tako su prve tri regije gotovo istovjetne samo pod različitim nazivima i minimalnim razlikama u prostornim obuhvatima. Kod domaćih ispitanika nije zabilježen pojam nordijska regija, nego se koristi naziv skandinavska, također, ne spominje se niti naziv Sjeverna Europa. Prostornim obuhvatom i nazivom istovjetna je „Ex-YU“ regija, u kojoj je ponovno uključena i Slovenija. Regija „Istočna Europa“, kao i kod stranih ispitanika bilježi različite prostorne obuhvate, no ispitanici ne navode nazive poput „Ex-SSSR“ regije ili Istočnog bloka, nego ju imenuju geografskim imenom prema strani svijeta. Kod domaćih je ispitanika primjetno navođenje regija prema stranama svijeta, pa se tako još javljaju „Južna“ i „Zapadna Europa, također, nekoliko je ispitanika navelo i naziv Sredozemlje. Prema glasovima publike i prema glasovima žirija regije su gotovo istovjetne, uz minimalne razlike u ukupnom poretku zbog različitih količina spominjanja.

Kao i u slučaju stranih ispitanika, i domaći ispitanici navode regije koje se razabiru i u kvantitativnoj analizi. Prve tri regije istovjetne su i prema provedenoj analizi i prema navođenju stranih ispitanika, tako da se za njih može reći kako čine jezgru regionalizacije sudionica Eurovizije. Iako ih se različito naziva prema ispitanicima i prema analizi, i iako sjevernoeuropska i istočnoeuropska regija nemaju stalne granice, odnosno fiksne sudionice, ove se regije vrlo jasno, uz „Ex-YU“ regiju, navode kod gotovo svih ispitanika i ističu se velikom unutarnjom razmjenom bodova. Ukupno je primjetan „nedostatak“ regija u području Srednje i Zapadne Europe, odnosno sudionice iz tog područja ne razmjenjuju bodove u velikoj mjeri, pa ih niti ispitanici gotovo ni ne navode.

Tab. 3. Regije formirane razmjenom glasova publike/žirija prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

Regije temeljem glasova publike formirane razmjene	Broj spominjanja	Regije formirane temeljem razmjene glasova žirija	Broj spominjanja
„Skandinavska“ regija	30	„Ex-YU“ regija	33
„Ex-YU“ regija	26	„Skandinavska“ regija	31
„Istočna Europa“	8	„Istočna Europa“	10
„Zapadna Europa“	3	Baltička regija	3
„Južna Europa“ (Sredozemlje)	3	„Zapadna Europa“	3
„Srednja Europa“	3	„Južna Europa“ (Sredozemlje)	3
		„Srednja Europa“	2

Izvor: Anketno istraživanje, 2023.

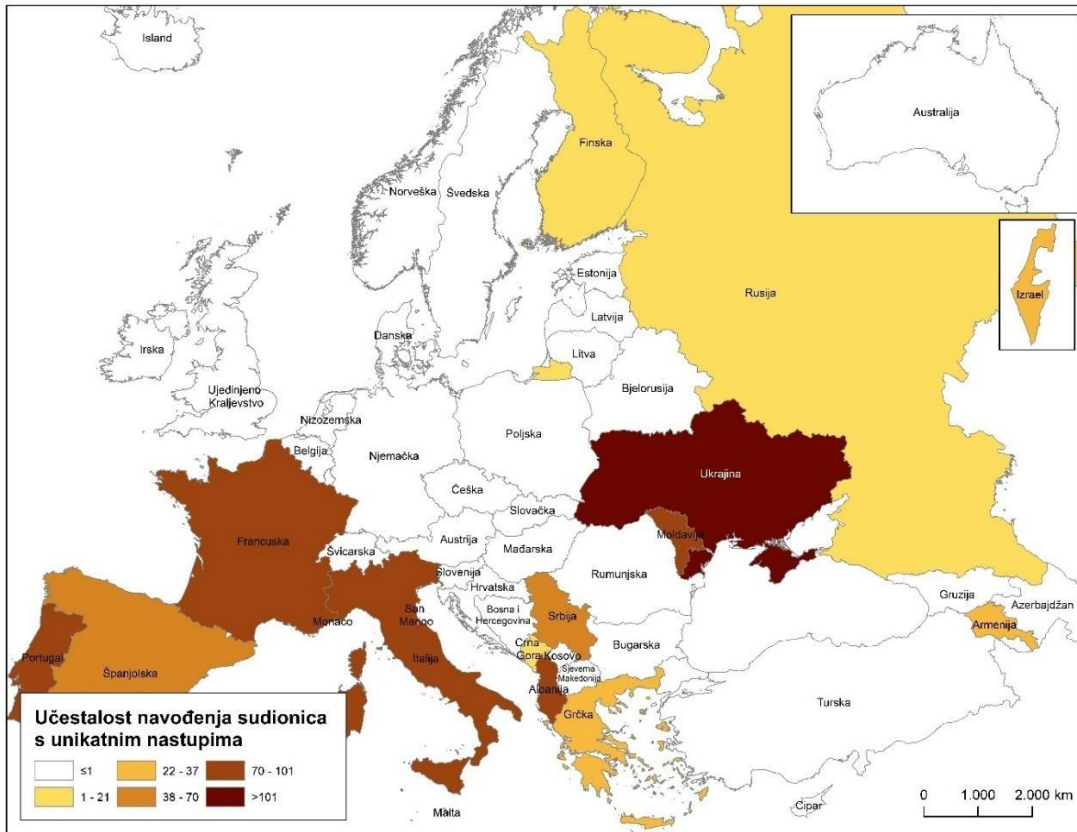
6.4. (Ne)unikatni¹⁰ i geopolitički implicirajući¹¹ nastupi sudionica Eurovizije prema ispitanicima

Zadnji se dio ankete odnosio na tri pitanja, koja su povezana s prvim dijelom ovoga rada, odnosno uz geopolitičke i kulturne implikacije sudionica Eurovizije. Prvo su ispitanici morali navesti sudionice za koje misle kako šalju (ne)unikatne nastupe, odnosno one koji jesu ili nisu povezani s kulturom sudionice kroz jezik skladbe, kulturne elemente i slično. Najviše se stranih ispitanika složilo kako Ukrajina šalje najviše unikatnih nastupa povezanih sa svojom kulturom, a zatim romanske sudionice (sl. 23). Također, spominju se i Srbija, Crna Gora, Grčka, Albanija i Finska, a s istoka Rusija i Armenija. Ponovno se iz područja većinski Srednje Europe ne navode sudionice s unikatnim nastupima, kao niti iz područja većine Sjeverne Europe.

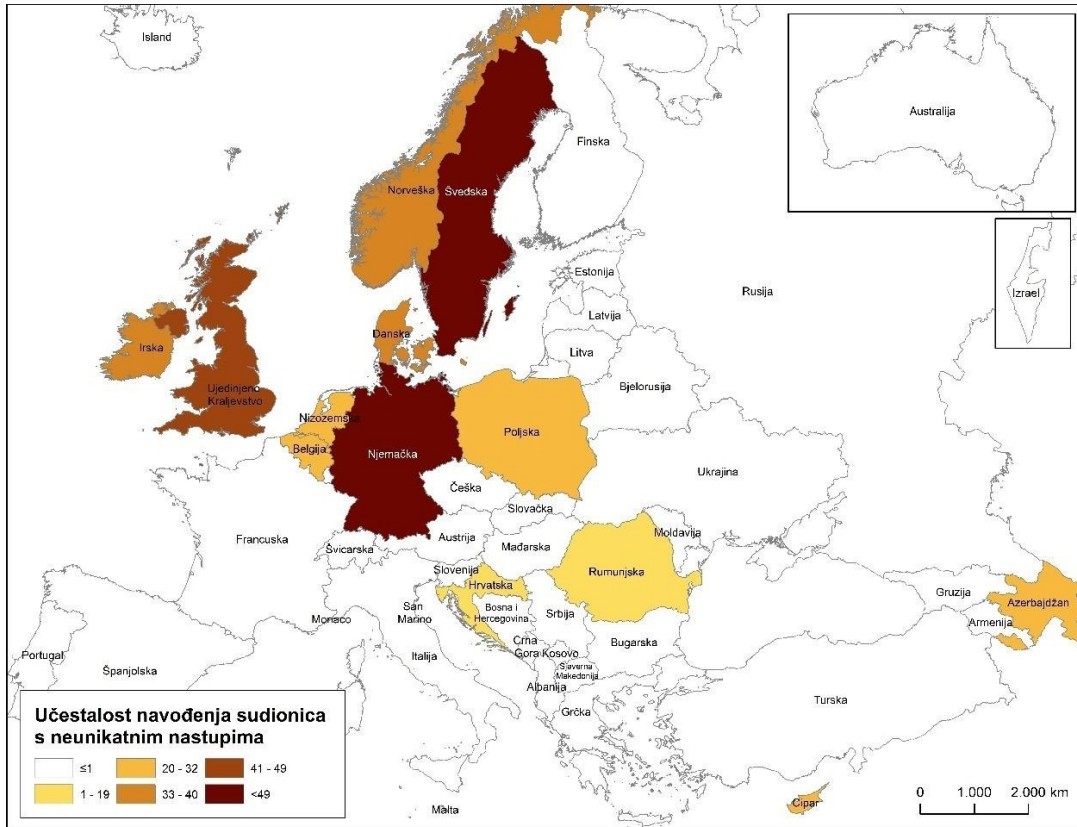
S druge strane, za sudionice s najmanjom unikatnošću nastupa navode se (sl. 24) najviše Švedska i Njemačka pa zatim UK. Ističu se i ostale sjevernoeuropske države, Azerbajdžan, Hrvatska, Rumunjska, Cipar, države Beneluksa te Poljska. Ovakvi se podaci referiraju i na prethodno provedene regionalizacije, ovdje navedene sudionice s unikatnim nastupima imaju znatan broj nastupanja na nacionalnim jezicima, pobornice su etno zvukova u skladbama i smještene su na jugozapadnu i istoku Europe. Slična, ali obrnuta situacija je sa sudionicama s neunikatnim nastupima, smještene većinom u Srednjoj Europi, malo nastupaju na nacionalnom jeziku i pobornice su tzv. švedskog popa.

¹⁰ Unikat – 1. jedini primjerak čega (knjige, rukopisa, automobilskeg prototipa i sl.), 2. pren. iron. onaj koji je jedinstven, izuzetan, neponovljiv (ob. o osobi) (Hrvatski jezični portal, n. d.)

¹¹ Implikacija – 1. neizbježna posljedica slijeda događaja, ono što je sadržano i što se podrazumijeva u čemu

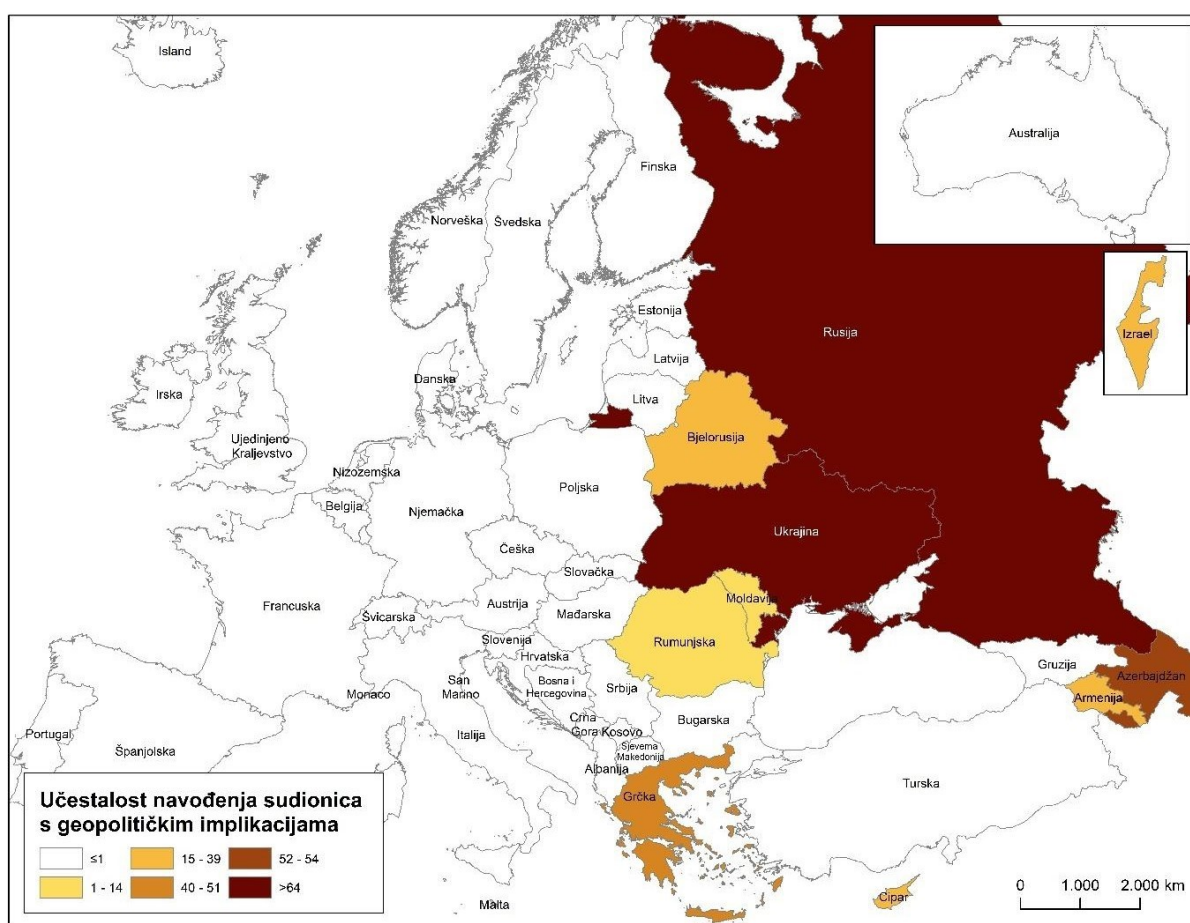

Sl. 23. Sudionice s unikatnim nastupima prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Sl. 24. Sudionice s neunikatnim nastupima prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Zadnje je pitanje od stranih ispitanika tražilo da navedu koje sudionice izazivaju najviše geopolitičkih problema (implikacija) povezanih s Eurovizijom. Strani su se ispitanici složili kako se ti problemi najviše vežu uz Ukrajinu i Rusiju, zatim uz Azerbajdžan, Grčku, Armeniju, Izrael, Bjelorusiju, Cipar, Rumunjsku i Moldaviju (sl. 25). Ovakvi odgovori nisu neobični, bilo je zapravo i za očekivati kako će se najviše potencirati ukrajinsko-ruski odnosi, odnosno armensko-azerbajdžanski te problemi vezani uz Bjelorusiju i Izrael. Također, među navedenim sudionicama su se našle i četiri (u stvari dva para), koje znatno međusobno razmjenjuju bodove. Ispitanici tako i pojačanu razmjenu glasova žirija i publike doživljavaju kao geopolitičke probleme. Rezultati ovoga pitanja u skladu su s dosadašnjim rezultatima rada, a još će se više oslikati kroz studije slučaja u sljedećem poglavlju.

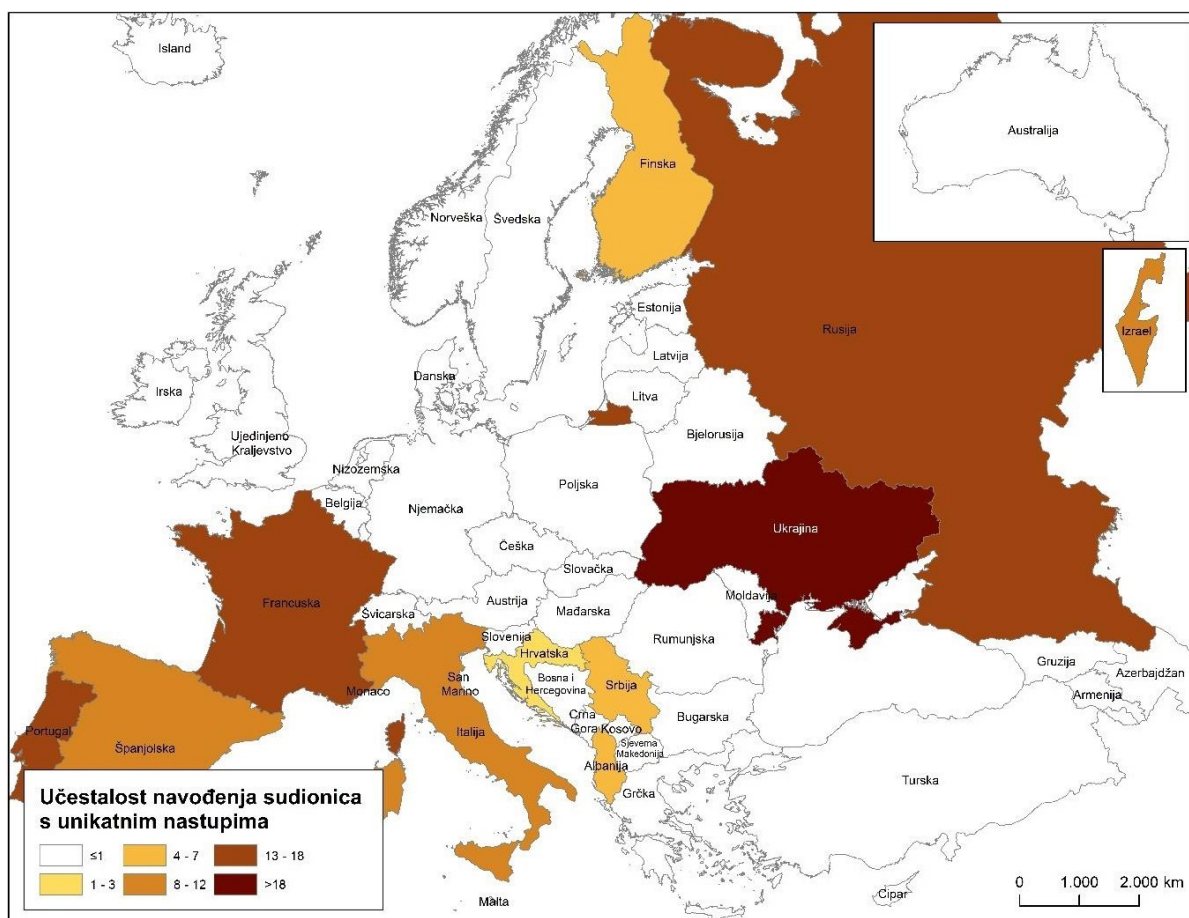

Sl. 25. Sudionice s geopolitičkim implikacijama prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine

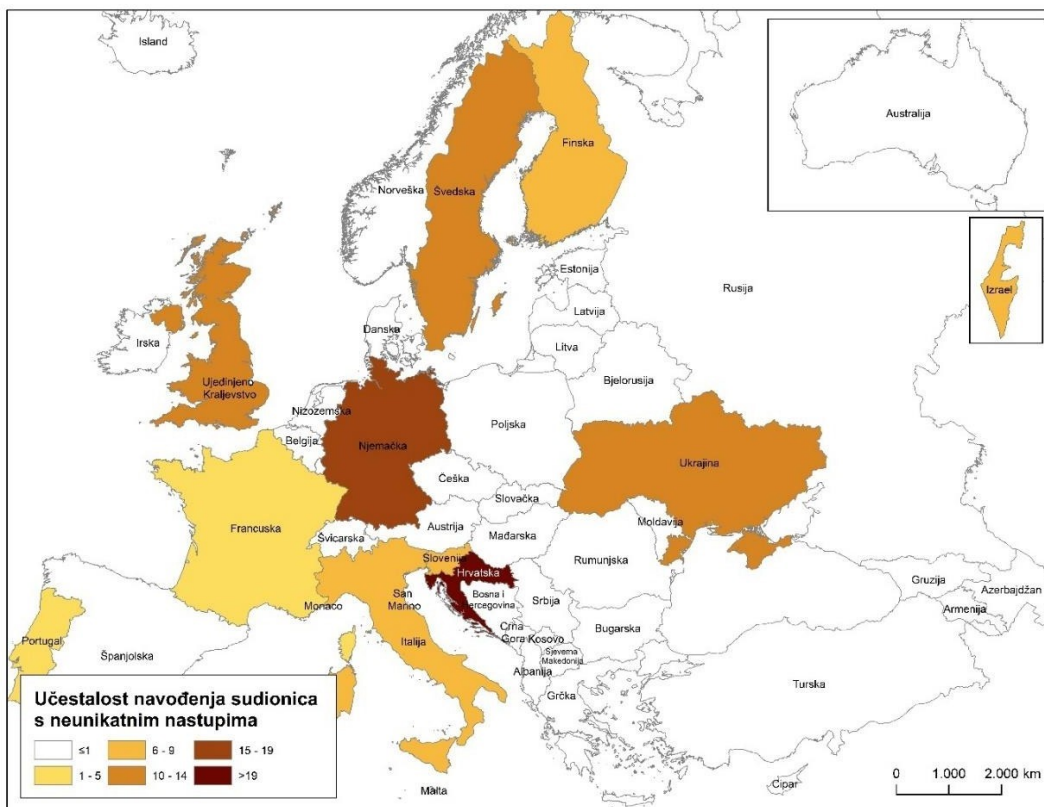
Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Rezultati odgovora domaćih ispitanika slični su kao i kod stranih, Ukrajina je ponovno na prvom mjestu prema unikatnosti nastupa, nakon koje slijede romanske sudionice (sl. 26). Kod domaćih ispitanika pojačano se navodi i Rusija, a spominje se i Hrvatska, dok se ne spominju Moldavija, Armenija i Grčka. Po pitanju neunikatnosti (sl. 27), domaći su ispitanici složni kako je Hrvatska od 2016. godine imala najviše neunikatnih nastupa, a zatim Njemačka. Zanimljivo je i kako se Ukrajina spominje u ovoj skupini neunikatnih zajedno s Francuskom, Portugalom, Italijom i Finskom, sudionicama koje su prema stranim ispitanicima itekako unikatne te redovito ističu kulturne elemente u skladbama i nastupima. Spominju se i Ujedinjeno Kraljevstvo te Švedska, što je u skladu s odgovorima stranih ispitanicima.

Može se reći kako domaći ispitanici unikatne nastupe prepoznaju kao i strani, no kada je riječ o neunikatnosti, dolazi do određenih razilaženja u mišljenjima. Rezultati domaćih ispitanika u skladu su s prethodnim regionalizacijama, odnosno ne povezivanjem Srednje Europe i većine Sjeverne s unikatnošću nastupa, dok se neunikatnost, ipak, razlikuje zbog nešto slabijeg praćenja Eurovizije domaćih ispitanika te zbog subjektivnosti prema vlastitim predstavnicima.

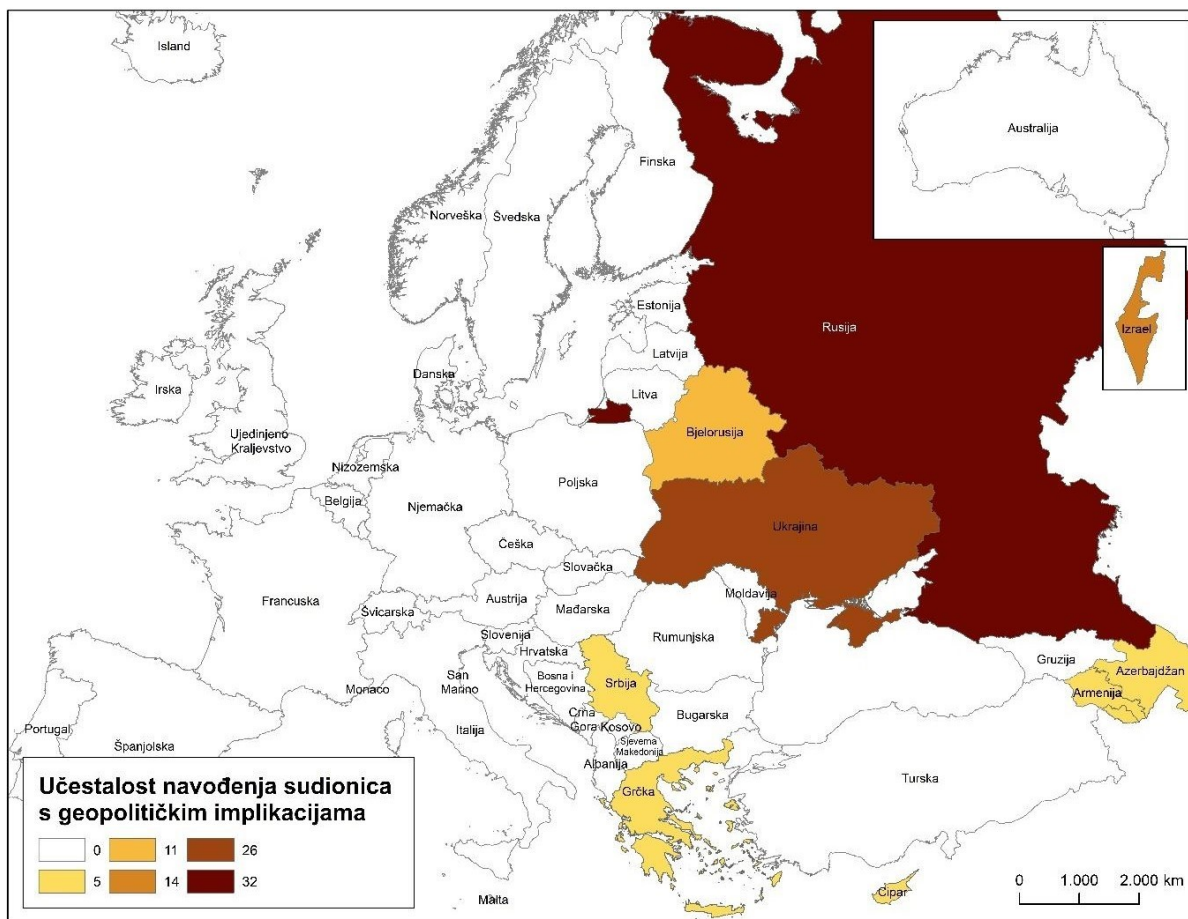
Sl. 26. Sudionice s unikatnim nastupima prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Sl. 27. Sudionice s neunikatnim nastupima prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine
Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

Domaći ispitanici geopolitičke implikacije vežu uz devet sudionica (sl. 28), a najviše uz Rusiju, pa Ukrajinu. Spominju se još i Izrael, Bjelorusija, Armenija, Azerbajdžan te poznati par Grčka-Cipar. Također, domaći ispitanici naveli su i Srbiju kao sudionicu povezanu s geopolitičkim implikacijama na Euroviziji. Rezultati ovoga pitanja u skladu su s odgovorima stranih ispitanika uz razliku nenavođenja Rumunjske i Moldavije. Također, rezultati pokazuju prepoznati trend vezivanja geopolitičkih implikacija većinom uz istočnoeuropske sudionice, odnosno jugoistočne te uz Izrael. Ne navodi se niti jedna sudionica iz Zapadne, Srednje, Sjeverne ili Južne Europe kao geopolitički problematična za Euroviziju.

Ukupno komparirajući rezultate ankete s provedenih osam kvantitativnih/kvalitativnih analiza sadržaja aspekata sudionica Eurovizije vidljiva je određena povezanost, no ona se ne manifestirau potpunosti. Parovi najveće razmjene bodova nisu pretjerano slični, regije se poklapaju kroz južnoslavensku, istočnoeuropsku i sjevernoeuropsku, unikatnost je vidljiva kroz poklapanje sasudionicama koje pjevaju na nacionalnom jeziku i koriste etno elemente u skladbi i nastupima, a geopolitičke implikacije vežu se uz pretjeranu međusobnu razmjenu bodova i uz „problematične“ sudionice. Između stranih i domaćih sudionika postoje određene razlike, to jest, strani su ispitanici bliži u svojim odgovorima stvarnom stanju na Euroviziji, dok domaći ističu primjere poput Cipra i Grčke.

Sl. 28. Sudionice s geopolitičkim implikacijama prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine
 Izvor: Eurostat, 2020. i Anketno istraživanje, 2023.

7. REZULTATI ANALIZE UTJECAJA IZABRANIH KULTURNO-GEOPOLITIČKIH SLUČAJEVA NA EUROVIZIJU

7.1. Utjecaj odnosa Ukrajine i Rusije

Gotovo svi pratitelji Eurovizije, pa i njeni sami organizatori složili bi se kako su utjecaji odnosa Ukrajine i Rusije na Natjecanje već gotovo ustaljena praksa posljednjih dvadesetak godina. Sve je počelo pridruživanjem Ukrajinske nacionalne televizije listi sudionica Izborna 2003. godine, te Narančastom revolucijom u Ukrajini 2004. godine (Klaman i dr., 2019). Gotovo na svakom izdanju Natjecanja ukrajinski su predstavnici nastojali poslati neku poruku Rusiji ili propagirati određenu poruku političkih sloboda i odvajanja od ruskih utjecaja. Prvi takav najpoznatiji primjer bio je naslov pjesme predstavnice 2007. godine, koji je glasio „*Lasha Tumbai*“ te je pjesma bila izvedena od strane već spomenute Verke Serduchke. Autor pjesme jasno je rekao kako je naziv pjesme uzeo iz mongolskog jezika te fraza označuje umiješani

maslac, no većina je pratitelja Eurovizije i ukrajinske javnosti znala kako se iza fraze zapravo krije druga fraza, odnosno „*Russia goodbye*“ („Rusija doviđenja“). Čak je i sama Ruska nacionalna televizija tražila značenje fraze u mongolskom jeziku i nikad je nije našla, odnosno autor je priznao kako je frazu izmislio samo kako bi imao riječi koje pašu uz ritam pjesme (Dickinson, 2021). Priča o ovoj pjesmi završila je tek 2022. godine, kad je autor posljedično nakon početka ruske agresije na Ukrajinu priznao kako se uistinu u njegovoj pjesmi krije „doviđenja Rusiji“.

Sljedeći je primjer utjecaja ukrajinsko-ruskih odnosa Eurovizija održana u Moskvi 2009. godine. Tada je ruska predstavница bila Ukrajinka, koja je bila odbijena na ukrajinskom nacionalnom izboru za predstavnika Ukrajine. Anastasia je u Moskvi pjevala na ukrajinskom i ruskom te su nastup i skladba bili obilježeni istočnoeuropskim etnografskim i kulturnim motivima (Kemenev, 2009). Ukrajinska nacionalna televizija nije nimalo blagonaklono gledala na ovo rusko predstavljanje te je to smatrala za „osvetu“ zbog ukrajinskog predstavnik(ce) 2007. godine. Kasnije, 2014. godine Anastasia je odbacila sve veze s ruskim glazbenicima i aktivno se pridružila ukrajinskim desničarskim strujama u društvenom i glazbenom životu (Adams, 2014).

Nakon Euromajdana 2014. godine, odnosi Rusije i Ukrajine nikada više neće biti isti pa niti njihovo normalno biranje predstavnika za Euroviziju. Ruske su predstavnice, tada još maloljetne sestre bliznake Tolmachevy, bile glasno izviždane i vrijeđane tijekom predstavljanja Rusije na Euroviziji u Kopenhagenu 2014. godine (Nelson, 2014). Usprkos ilegalnoj aneksiji Krima i početku ratnih operacija u istočnom Donbasu, većina se eurovizijskih kritičara složila kako blizanke nikako nisu zaslužile takav tretman jer je Eurovizija uvijek bila mjesto prihvaćanja i dostojanstvenog odnošenja prema svim predstavnicima (Vuletić, 2018). Ukrajina se naredne godine povukla s Natjecanja, a u Beču se na 60. Euroviziji ruska predstavница Polina Gagarina susrela s novim valom uvreda, vrijeđanja i glasnog zviždanja. Javili su se i problemi s otvorenim prikazom LGBTQ+ zastava tijekom ruskog nastupa kao želja da se prkosi ruskom anti-LBTGQ+ zakonu iz 2013. godine (Fuster, 2016). EBU je ovoga puta po završetku ruskog nastupa ipak tehnički smanjila zvuk zviždanja i stavila umjetni zvuk pljeska. Ironija je tim veća, što je na kraju predstavница Rusije bila treća u ukupnom poretku pokupivši glasove publike diljem Europe.

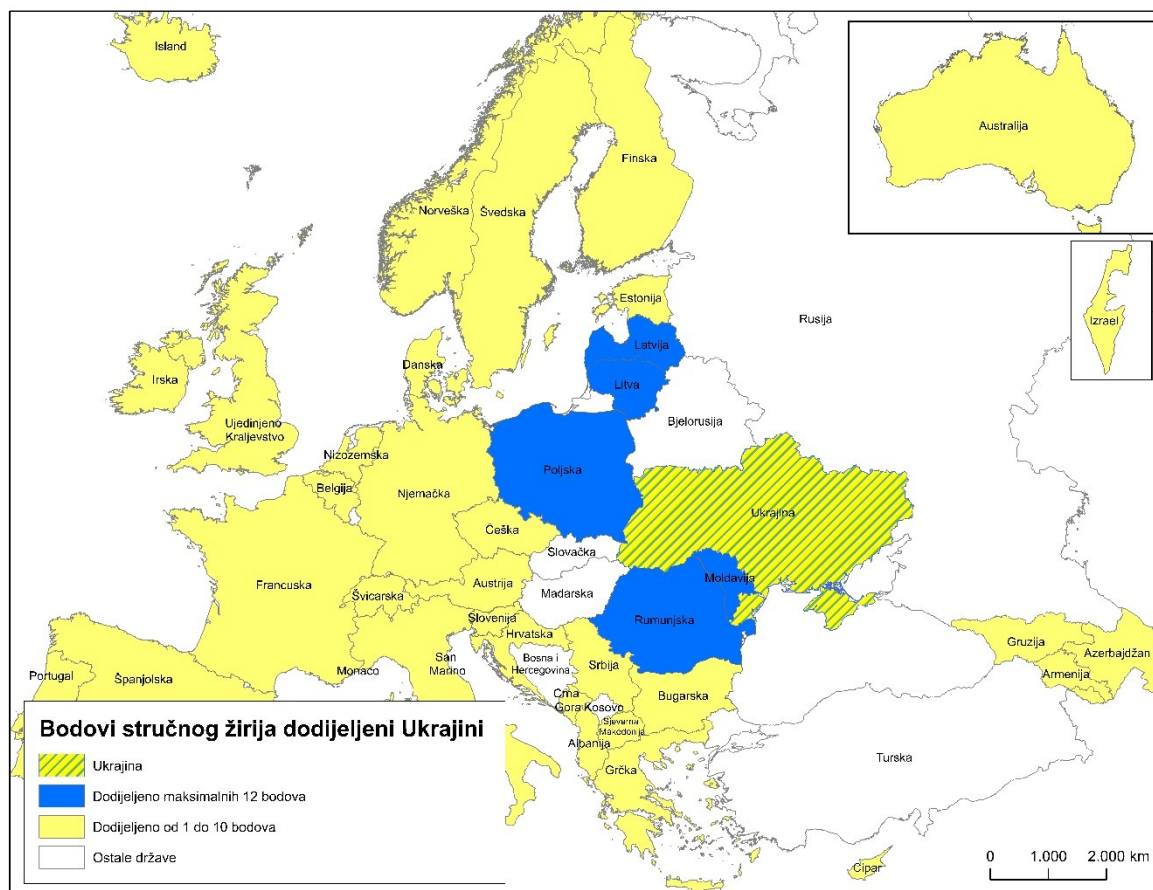
Činjenica jest kako je Rusija počela ilegalno prisvajati ukrajinski teritorij, ali zbog toga nije diskvalificirana s Eurovizije, dapače, ove su dvije države nastavile razmjenjivati i bodove na samom Natjecanju. Ukrajinska pobjednica Jamala 2016. godine dobila je visokih 10 bodova ruske eurovizijske publike, a ukrajinska je publika „nagrabila“ ruskog predstavnika s

maksimalnih 12 bodova (Russell, 2022). Samo za podsjetnik, Jamala je te godine pjevala pjesmu o ruskom progonu stanovnika Krima u 1944. godini. Usprkos daljnjoj međusobnoj podršci publike, stručni žiriji nisu razmijenili niti jedan bod od 2016. godine (Sheftalovich, 2022). Ukrajinsko izdanje Eurovizije 2017. godine donijelo je već spomenuto povlačenje ruske nacionalne televizije s Natjecanja jer Ukrajina nije dopustila ruskoj predstavnici ulazak u državu zbog posjeta okupiranom Krimu 2015. godine (Flanagan, 2017). Ukrajina je za organizacijom Eurovizije u Kijevu htjela pokazati kako je sigurna država, samo je Natjecanje obavijeno nekolicinom propusta te strogim uputama predstavnicima kuda se smiju kretati gradom kako se ne bi doveli u sigurnosne probleme (West, 2020).

EBU i cijela eurovizijska publika čekala je predah od rusko-ukrajinskih tenzija prenesenih na Natjecanje četiri godine zaredom i dočekala ga je izdanjem u Lisabonu, gdje je Rusiju konačno predstavljala predstavnica izabrana za prethodno izdanje u Kijevu. Ukrajinska je nacionalna televizija izazvala već spomenuti problem s ukrajinskim predstavnikom i 2019. godine. Naime, izabranu je ukrajinsku predstavnicu Maruv diskvalificirala jer je odbila otkazati svoje koncerte u Rusiji. Također, Maruv je upitana od strane Jamale (tada članice žirija nacionalnog izbora za ukrajinskog predstavnika) kako će u Izraelu odgovoriti na pitanje je li Krim Ukrajina (Wesolowsky, 2019). Predstavljanje Ukrajine ponuđeno je drugoplasiranom natjecatelju nacionalnog izbora, no i njemu su pronađeni sporni postupci i stavovi prema rusko-ukrajinskim odnosima. Tako se te godine Ukrajinska nacionalna televizija odlučila povući s Natjecanja usprkos plaćenim troškovima organizacije i sudjelovanja (Sheftalovich, 2022). Na ovaj su način obje sudionice u dva izdanja pokazale kako su spremne ići i na krajnje radikalne opcije samo kako bi sačuvala „integritet“ svojeg predstavljanja na Euroviziji.

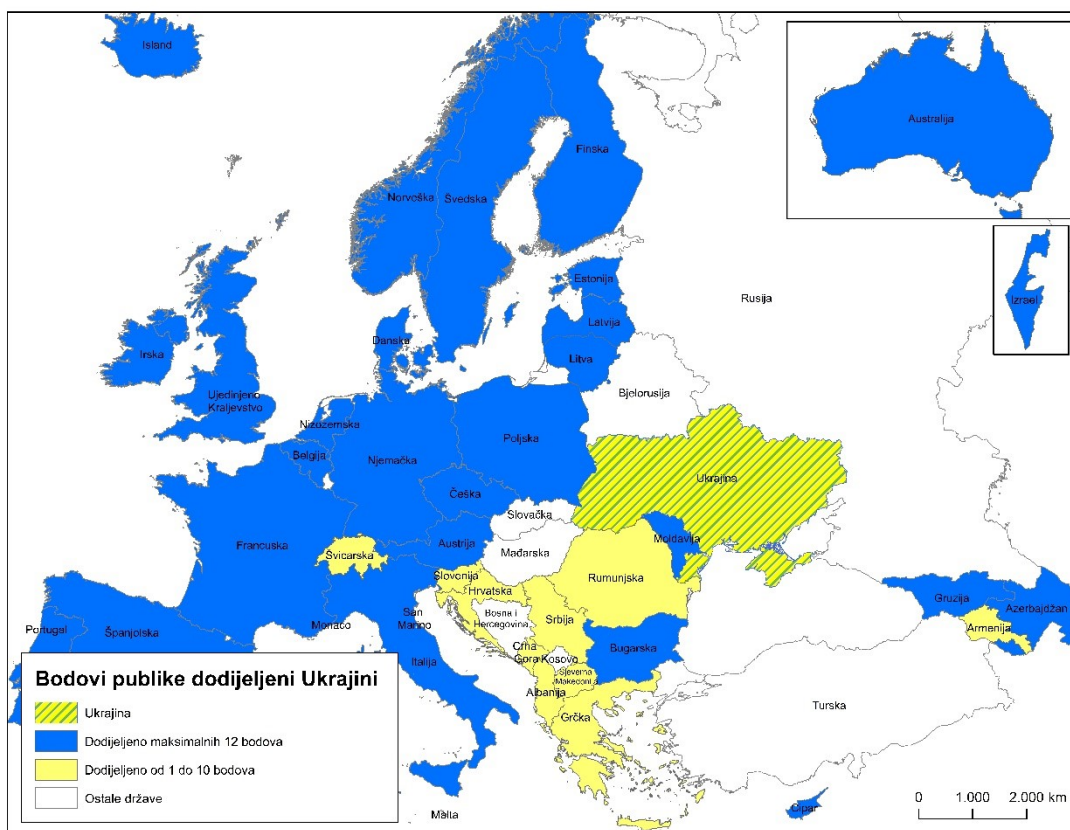
Usljedilo je izdanje Eurovizije 2021. godine bez međusobnih tenzija, uz prethodno spomenuto određeno negodovanje ruskih konzervativnijih krugova na ruski nastup, koji je uključivao prikaze dviju pripadnica LGBTQ+ zajednice te možebitno „neprimjeren“ tekst pjesme za rusku publiku (Simon, 2021). Nakon početka intenzivne ruske agresije na Ukrajinu 2022. godine, Rusija je konačno diskvalificirana s Eurovizije, a kasnije izbačena i iz EBU-e (Fielder, 2022). Iste je godine, ukrajinski predstavnik Kalush Orchestra odnio pobjedu na Euroviziji, no nije donio i domaćinstvo Natjecanja Ukrajini jer je EBU odlučio kako će se poradi ratne opasnosti Eurovizija održati u Liverpoolu jer je britanski predstavnik bio drugoplasirani (Eurovision.tv, 2022). Ova je treća ukrajinska pobjeda bila jedna od jačih eurovizijskih pobjeda po broju bodova, no analizom dobivenih bodova žirija i publike vidi se zanimljiva regionalizacija sudionica Izbora 2022. godine (sl. 29 i 30). Naime, samo je pet stručnih žirija dalo maksimalnih broj bodova ukrajinskim predstavnicima, dok je publika to učinila u čak

29 sudionica. Spomenutih pet stručnih žirija i 11 publika koje nije maksimalno glasalo za Ukrajinu većinski se nalazi na području nekadašnjeg Istočnog bloka, dok se publika s maksimalnim bodovima i žiri s nižim bodovima većinski nalaze u Zapadnoj, Srednjoj i Sjevernoj Europi. Tako se na primjeru pobjede Ukrajine još uvijek može vidjeti djelomična podjela na „Istočnu (Jugoistočnu)“ i „Zapadnu Europu“ (Rogers, 2022).

Sl. 29. Bodovi stručnog žirija dodijeljeni Ukrajini 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2022.

Sl. 30. Bodovi publike dodijeljeni Ukrajini 2022. godine

Izvor: Eurostat, 2020. i Eurovision.tv, 2022.

Kroz ovu studiju slučaja zaključno se može reći kako postoji sve veći broj eurovizijske publike koji je „umoran“ od konstantnog miješanja politike Ukrajine i Rusije u Natjecanje, no podrška eurovizijske publike Ukrajini i dalje je neupitna. Upravo je Ukrajina jedina država, koja se svaki put plasirala u finale, dok su njeni predstavnici gotovo uvijek visoko rangirani u ukupnom poretku te kao i ruski ostvaruju visoke rezultate unutar Top 10 mjesta. Ipak, u istraživanom razdoblju nije bilo izdanja Eurovizije na kojem nije izbio neki problem vezan uz ove dvije sudionice što ih je uvijek označavalo kao vječite „nositelje nemira“ u eurovizijsku zajednicu i kao prenositelje svojih odnosa na Euroviziju.

7.2. Utjecaj sukoba oko Gorskog Karabaha

Drugi je izabrani kulturno-geopolitički slučaj koji se značajno reflektira na Euroviziju sukob oko regije Gorskog Karabaha. Ova se regija nalazi unutar službeno priznatih granica Azerbajdžana, ali je proglasila svoju neovisnost 1992. godine i od tada nije dobila niti jedno službeno priznanje UN članice, pa čak niti Armenije s kojom dijeli isti etnicitet (Lee, 2021). Utjecaj ovoga slučaja na Euroviziju prvi se put javio 2006. godine kada je armenski predstavnik

naveo kao mjesto rođenja upravu spornu Republiku Karabah. EBU je reagirala i sporno se mjesto rođenja uklonilo iz biografije predstavnika (West, 2006).

Prvi ozbiljnija napetost na razini Armenije i Azerbajdžana dogodila se na Euroviziji 2009. godine kada su u sklopu najave armenskog predstavnika prikazivali i kadrovi znamenitosti iz Gorskog Karabaha. Azerbajdžanska je javna televizija tijekom iste najave u finalu proglasila tehničke poteškoće te najavu nije pustila u izravnom prijenosu, što je protivno EBU-im pravilima o potrebnoj jednakosti eurovizijskog programa u svim sudionicama (Adams, 2012). Stoga je armenska prezentatorica glasova u izravnom prijenosu na poledini papira s kojeg je čitala glasove imala fotografije istih spornih spomenika iz Gorskog Karabaha. Napetosti nažalost nisu stale samo na fotografijama spornih spomenika jer je Azerbajdžanska javna televizija dostavila popis 43 ljudi, koji su glasali za Armeniju azerbajdžanskoj policiji. EBU je u početku poricala da su se glasači Eurovizije ispitivali zbog glasanja za određenu državu, no na kraju su priznali kako se nad azerbajdžanskim glasačima vršila represija te financijski kaznili Azerbajdžansku javnu televiziju (Siim, 2009).

Nakon pobjede azerbajdžanskih predstavnika, Eurovizija se 2012. održava u Bakuu i armenski predstavnici trebali su sudjelovati. Azerbajdžan je čak privremeno ukinuo vize za Armence kako bi mogli na Euroviziju i kako bi se pokazali dobrim domaćinima, no zbog pritiska armenske javnosti, armenski su se predstavnici povukli s liste sudionika te godine (Kramer, 2012). EBU je bio razočaran tom odlukom jer se htio iskupiti za nemile događaje iz 2009. godine, no odluka je bila konačna. Tri godine kasnije, na šezdesetom izdanju Eurovizije, Armenska javna televizija za predstavnike bira novoformljenu skupinu glazbenika armenske dijasporne i izvode pjesmu te nastup sa skrivenim porukama o nepriznanju genocida na Armencima iz 1915. godine (Lomsadze, 2015). EBU nije reagirao na potencijalne skrivene političke poruke.

Vrhunac utjecaja spora oko statusa Gorskog Karabaha na Euroviziju dogodio se 2016. godine, kada je spomenuta armenska predstavnica otvoreno pokazala zastavu nepriznate države tijekom izravnog prijenosa (sl. 31) i izazvala niz problema (Hardy, 2016). Uz tada već visoko politiziranu ukrajinsku pjesmu, ova je zastava bila samo dodatni faktor koji je pridonio Euroviziji 2016. godine kao jednom od najispolitiziranijih izdanja. Armenska predstavnica cenzurirana je tijekom kasnijih prikaza u prijenosu uživo dok se azerbajdžanska predstavnica uopće nije htjela upuštati u komentiranje prikazivanja sporne zastave (Argyropoulos, 2016). Nikad nije objavljeno koju je kaznu EBU dao armenskoj predstavnici jer se htjelo što više sakriti niz političkih problema tog izdanja Eurovizije.

Sl. 31. Armenska predstavnik sa zastavom Gorskog Karabaha 2016. godine
Izvor: Argyropoulos, 2016.

Prilikom javljanja prezentatora glasova na Euroviziji 2019. godine grafički prikaz Azerbajdžana nije uključivao Nahičevansku Autonomnu Republiku te je Azerbajdžanska javna televizija uložila žalbu EBU-u, no nije bilo nikakvih daljnjih implikacija (Nava, 2019). Nakon ponovnog rasplamsavanja sukoba u Gorskom Karabahu 2020. godine, Armenija se povukla s Eurovizije 2021. godine, dok je eurovizijska publika pokrenula peticiju za diskvalifikacijom Azerbajdžana, no to se nije dogodilo. Prošle su godine obje nacionalne televizije poslale svoje predstavnike te nije bilo nikakvih implikacija sukoba iz 2020. godine.

Usprkos svim napetostima između dviju sudionica, armenska je publika svojim glasovima dodijelila nekoliko bodova Azerbajdžanu, no u obratnom smjeru Armeniji nije dodijeljen niti jedan bod, niti žirija niti publike. Objе sudionice su napetosti oko Gorskog Karabaha u više navrata prenosile na Euroviziju te je uz ukrajinsko-ruske sukobe ovaj slučaj jedan od najučestalijih geopolitičkih problema Eurovizije u posljednjih dvadesetak godina. Ovaj izabrani slučaj, ipak, nije toliko razvikan kao ukrajinsko-ruski odnos, no neupitno je kako ove dvije sudionice vuku „stigmu“ donositelja problema na Euroviziju, a osobito Azerbajdžan, kroz druge popratne probleme oko varanja i sl.

7.3. Utjecaj odnosa Izrael i Palestina

Nakon novijih ukrajinsko-ruskih i armensko-azerbajdžanskih odnosa zasigurno su najpoznatiji geopolitički utjecaji na Euroviziju povezani s izraelsko-palestinskim odnosima, koji se vuku još iz 1970-ih. Od samog uključivanja Izraelske nacionalne televizije u Natjecanje 1973. godine, izraelski su predstavnici odnijeli pobjedu četiri puta, no Euroviziju su ugostili tri

puta jer 1980. godine nisu željeli domaćinstvo zbog financijskih poteškoća (O'Connor, 2010a). Euroviziju su dugi niz godina prenosile i arapske države, no za vrijeme izraelskih nastupa uvijek bi pustile reklame. Arapske države tada nisu priznavale izraelsku državu te su se zalagale za slobodnu Palestinu. Zanimljiva je i anegdota Jordanske nacionalne televizije, koja je 1978. godine proglasila i drugog pobjednika, drugoplasiranu Belgiju umjesto Izraela (West, 2017). Kada se Eurovizija 2000-ih znatno proširila brojem sudionica, Libanon, Tunis i Maroko izrazili su želju za uključivanjem, no uz uvjet da primjene dosadašnje prakse puštanja reklama tijekom izraelskog nastupa. EBU nije pristao na taj zahtjev za cenzurom te se te tri države nisu uključile Euroviziji, odnosno vratile u slučaju Maroka (Bakker, 2005).

Na Euroviziji 2009. godine izraelski predstavnik bio je duo sastavljen od žene arapskog podrijetla i žene hebrejskog podrijetla, time se htjela pokazati koegzistentnost života dvaju etniciteta u Izraelu (Ritzarev, 2018). Iako je Izraelska nacionalna televizija htjela poslati pozitivne poruke tim predstavnicama, eurovizijski kritičari nisu bili skloni odobravanju tog poteza jer se njima sakriva stvarno stanje odnosa između Izraelaca i Palestinaca (Vuletić, 2018). Ipak, bilo je to prvi i jedini put da su izraelski predstavnici pjevali i na arapskom jeziku.

Pobjedom Nette Barzilai 2018. godine ponovno se javljaju izraelsko-palestinske napetosti. Već u noći pobjede Netta je najavila kako će se iduće godine Eurovizija organizirati u Jeruzalemu, iako još tada nije bio niti proveden natječaj za izraelski grad domaćinstva. Ova je najava samo potpirila napetu situaciju oko priznavanja Jeruzalema kao glavnog grada Izraela od strane SAD-a (Attieas, 2019). Tijekom 2018. i 2019. godine na granici Pojasa Gaze i Izraela odvio se niz prosvjeda s ciljem vraćanja oduzete zemlje Palestincima. Izraelska nacionalna televizija je na kraju izabrala Tel Aviv za grad domaćina kako bi se izbjegle dodatne napetosti jer Jeruzalem i nije imao adekvatan prostor za tako veliko Natjecanje (Riesman, 2019). Tijekom službenih eurovizijskih proba Izraelci i Palestinci u Pojasu Gaze izmijenili su preko 700 zračnih raketa što je samo 70 kilometara zračne udaljenosti od Tel Aviva. Čelnici Hamasa otvoreno su zaprijetili kako će gađati i mjesto održavanja Eurovizije ako se ne postigne dogovor o primirju s Izraelom. Natjecanje je održano pod izuzetnim sigurnosnim mjerama čak i pod zračnom zaštitom sve kako bi se pokazalo kako Izrael može ugostiti tako velik događaj bez ikakvih problema (Gros, Staff, 2019). Natjecanje na kraju nije bilo ugroženo, ali je Izbor bilo obilježen javnim isticanjem palestinske zastave (sl. 32). Islandski predstavnici, *punk rock* grupa Hatari još su prije Eurovizije govorili o izraelskoj okupaciji Palestine, te ih je EBU upozorio da ne izazivaju i ne rade probleme. U finalu, tijekom čitanja dobivenih bodova od strane glasova publike, članovi grupe razvili su čak tri palestinske zastave te su svojoj nacionalnoj televiziji priskrbili kaznu od 5000 eura (Segalov, 2019). Drugo se isticanje palestinske zastave dogodilo

tijekom interval nastupa američke glazbenice Madonna, čije je dvoje plesača na leđima imalo ušivene zastave Izraela i Palestine proklamirajući rješenje dviju država. Kasnije je Madonna, inače pristalica američke Demokratske stranke, rekla kako je to bila poruka republikanskom predsjedniku Donaldu Trumpu koji je prihvatio Jeruzalem kao glavni grad Izraela (Nolfi, 2019).

Sl. 32. Isticanje palestinske zastave tijekom Eurovizije 2019. godine
Izvor: Segalov, 2019. i JNR, 2019.

Nedvojbeno je kako su odnosi Izraela i Palestine reflektiraju na Euroviziju osobito kada je u pitanju izraelsko domaćinstvo Natjecanja, no kako Palestina niti bilo koja druga arapska država ne sudjeluju na Euroviziji uvijek se potencijalni problemi vežu uz pojedince koji izražavanju protivljenje izraelskoj politici prema Palestini. Većina sudionica nema nikakve probleme povezane s odnosom Izraela i Palestine, odnosno uvijek nastoje Izrael tretirati kao i svaku drugu sudionicu Natjecanja. Tako se kroz ovaj slučaj može vidjeti kako na Euroviziju utječu i sukobi izvan njenih sudionica, odnosno svaka sudionica na Natjecanje donosi dio svojih geopolitičkih i kulturnih problema .

Sve tri studije slučaja pokazale su kako Eurovizija nije imuna na unutarnjopolitičke i vanjskopolitičke situacije pojedinih sudionica. Eurovizijska je zajednica uvijek bila senzibilna prema svim problemima svojih sudionica ako su oni „opravdani“ i u skladu s vodećim društveno-političkim narativima. Na taj je način Ukrajina uvijek dobivala svesrdnu podršku publike, dok bi ju, npr. Azerbajdžan uvijek gubio. Čelnici EBU-e nisu uvijek donosili odluke koje su u skladu s Eurovizijom, odnosno pogodovalo se više puta Rusiji, Azerbajdžanu i Izraelu, no to pogodovanje zasigurno je povezano sa samim financijskim okvirima Eurovizije, koja je iz godine u godinu sve skuplja (Vuletić, 2018). Može se reći kako je Eurovizija mjesto pokazivanja najprogresivnijih trendova u glazbi i scenskim nastupima, ali i mjesto na kojem se vide i „negativni“ geopolitički utjecaji ideje država kao sudionica.

8. RASPRAVA

„*Good evening Europe and good morning Australia!*“ („Dobro večer Europo i dobro jutro Australijo!“). Ovo je rečenica koja je već toliko poznata da je ušla u svakodnevni govor brojnih građana Europe i Australije, kao i fraze: „...*and 12 points go to.*“ („...a 12 bodova dobiva...“) te fra. „*douze points*“ („12 bodova“). Na svijetu ne postoji niti jedan međunarodni glazbeno-televizijski program (Natjecanje) koji je doživio više izdanja od Eurovizije, odnosno koji se toliko dugo odvija u kontinuitetu (Lynch, 2015). Prema prosječnom broju gledatelja (oko 185 milijuna) Eurovizija je na globalnom trećem mjestu zajedno sa američkim *Super Bowlom*, a nakon Svjetskog nogometnog prvenstva i Olimpijskih igara (West, 2020). Kada bi svi gledatelji Eurovizije činili jednu državu, bila bi to osma najmnogoljudnija država svijeta. Ovi podaci spomenuti su kako bi se dobio dojam koliko je Eurovizija „velika stvar“ sa svim svojim sudionicama i koliki ima kapacitet za utjecaj u Europi i svijetu. Upravo zbog megalomanskih obilježja ne treba čuditi kako se kroz nastup ili skladbu pokušavaju slati brojne poruke, a najučestalije prema želji za mirom i određenim geopolitičkim pozicioniranjima, prema skretanju pozornosti na nacionalne kulture, prema LGBTQ+ populaciji i sl.

Eurovizija je kroz svoju povijest uvijek bila pokazatelj geopolitičkih odnosa u Europi i od te činjenice ne treba bježati. Primjerice, Jugoslavija se kroz Euroviziju znatno približila zapadnoeuropskim i južnoeuropskim glazbenim pravcima, koja je potakla osnivanje brojnih festivala u bivšoj državi, poput Splitskog festivala ili Skopje Festa (Baker, 2017b). Nakon raspada SSSR-a njene su se bivše republike vrlo brzo pridružile eurovizijskoj zajednici smatrajući to činom europskih integracija. Dosita, čak je i Rusija pristala ući u EBU-u, odnosno raspustiti svoju radiodifuznu uniju (EBU, n. d.). Tako se u 1990-im Eurovizija uistinu pretvorila u jedan od simbola pada Berlinskog zida i komunizma. Eurovizija je pokazala koliko i glazba, odnosno glazbeno natjecanje može biti faktor zajedništva i težnja za boljom suradnjom u Europi i susjedstvu (Kalman i dr., 2019). Gotovo se paralelno može pratiti povećanje broja sudionika s razvojem euroatlantskih vrijednosti i integracija, niti jedno Natjecanje nema takvu moć odraza geopolitičkih odnosa na broj svojih sudionika.

Zanimljivo je i kako su neke sudionice svoje uspjehe na Euroviziji utkale u nacionalni identitet, a u tome je najprepoznatljivija Ukrajina. Ono što je nogomet za Hrvatsku, to je Eurovizija za Ukrajinu, kroz koju je ona slala brojne poruke Rusiji. Eurovizija je za Ukrajinu jednako važna kao neko pitanje od nacionalnog značaja i sigurnosti, odnosno izuzetno se pazi tko predstavlja Ukrajinu i kakve predstavnik ima odnose prema Rusiji (Miazhevich, 2012). Sličan se pristup može razabrati još u Srbiji, Izraelu i na Cipru. Naime, Srbija je odmah po svom

debiju kao samostalna država 2007. godine odnijela pobjedu i Euroviziju postavila visoko na ljestvici nacionalne važnosti. Također, nekoliko se puta dogodilo da su se samo srpski predstavnici plasirali u finale i time zaslužili široku podršku u državama bivše Jugoslavije. Ovakav slijed događaja povezan je općenito i sa srpskim glazbenim izvođačima koji imaju znatnu popularnost na području bivše Jugoslavije (Hay i Carniel, 2019). Izrael, slično kao i Ukrajina, integrira Euroviziju u svoj nacionalni identitet jer mu ona pomaže ostati vezanim uz Europu u kulturnom smislu i pokazuje Europi i susjedstvu kako je Izrael sigurna i uspješna sudionica Izbora (Ritzarev, 2018). Cipar, kao malena sudionica površinom i brojem stanovnika gleda prema Euroviziji kao prilici za nacionalnu prezentaciju, a osobito se posljednjih nekoliko godina nastoji i približiti samoj pobjedi na Natjecanju (Hardie, 2018). Ciparske predstavnike u toj državi komentiraju svi, od crkvenih službenika do široke javnosti i time stavljaju Euroviziju uvijek u centar pozornosti javnosti.

Nekome tko ne prati Euroviziju i tko nije iz Europe i susjedstva teško je i objasniti što je Eurovizija, ako ne poznaje europske kulturne i geopolitičke obrasce. Gledajući Euroviziju iz perspektivne npr. Amerike ili Afrike (južno od Sahare) teško se može shvatiti zašto neke sudionice ostvaruju bolje rezultate s nekom „prosječnom“ skladbom ili s nekim *joke entrie* od sudionica sa skladbom zahtjevnih vokalnih sposobnosti. Najbliži opisu sve ekstravagancije Eurovizije bili su domaćini Šveđani 2016. godine, kada su napravili ironičnu pjesmu o tome što nekome treba da pobijedi na Euroviziji. „Ljubav, ljubav, mir, mir, učini (nastup) nezaboravnim i biti ćeš najbolji te pobijediti na Euroviziji“ (original je na engleskom), stihovi su koje zna svaki istinski poznavatelj Eurovizije (Granger, 2017). Kada je Netflix 2020. godine objavio film na temu Eurovizije, Amerikanci su počeli intenzivno istraživati ovo Natjecanje te ih je većina za Euroviziju čula prva put (Bryan, 2020). Većina Amerikanca isprava uopće nije uspjela shvatiti koncept Izbora, no mnoge su pjesme tada recentnih predstavnika postale velike glazbene uspješnice u SAD-u i u Latinskoj Americi.

Upravo na tragu uspjeha Eurovizije i druge su se radiodifuzne unije htjele povesti idejom kontinentalnih glazbenih natjecanja. Ipak, niti jedno nije nikada zaživjelo jer ne postoje takvi odnosi između država, npr. u Aziji ili Americi, kakvi postoje u Europi i susjedstvu. Tako je *American Song Contest* dugo najavljivan kao pandan Euroviziji, u čijoj su organizaciji sudjelovali i švedski producenti vezani uz *Melodifestivalen*, ugašen nakon jednog izdanja 2022. godine zbog nedostatka interesa (Adams, 2023). Slično je prošao i *Turkvision*, u kojem je glavnu riječ imala Turska, nakon povlačenja s Eurovizije 2012. godine. Ovo se natjecanje ugasilo 2020. godine kad druge turkijske države nisu imale više dovoljno financijskih sredstava za sudjelovanje i organizaciju (Granger, 2022b). Eurovizija, koliko god obilježena različitim

geopolitičkim i kulturološkim implikacijama, omogućila je gotovo svim europskim i susjednim državama koliko-toliko ravnopravno sudjelovanje. Na eurovizijsko se Natjecanje još uvijek gleda sa željom i kao na prestiž, za razliku od ostvarenih (planiranih) inačica, koje nisu stvorile želju sudionica za intenzivnim sudjelovanjem. Sama je EBU, također, kreirala i nekoliko drugih natjecanja po uzoru na Euroviziju, pa se tako sudionice natječu u plesu, zbornom pjevanju i sviranju. Daleko najpoznatija i 20 godina postojana inačica je Dječja Eurovizija, čiji je prvi pobjednik upravo bio hrvatski predstavnik. Jedino je ova inačica uspjela stvoriti svoju stalnu publiku i utjecaj te se redovito održava kao i Eurovizija, ali u kasnu jesen (Cremona, 2016).

Kroz ovaj se rad pokazalo kako se iz različitih obilježja sudionica i iz međusobne razmjene bodova mogu izvući brojne zanimljive i prostorno-diskontinuirane regionalizacije 44 sudionice od 2016. godine. Gotovo je pa indikativno kako se u nekoliko provedenih regionalizacija vidi podjela na Istočnu i Jugoistočnu Europu s jedne strane i Zapadnu i Jugozapadnu Europu s druge strane, odnosno po nekoliko istraživanih karakteristika Srednja Europa predstavlja „neutralnu“ zonu između dviju strana. Također, razmjenom bodova žirija i publike formirane su regije, koje su vrlo slične i stvarnoj izabranoj polazišnoj regionalizaciji. Uzimajući te rezultate u obzir, može se reći kako su se unutar Eurovizije implementirale brojne geopolitičko-kulturne karakteristike njenih sudionica i vidi se dominantni utjecaji europskih kulturno-civilizacijskih krugova. Charron (2013) navodi kako možda na očigled nije lako vidjeti sva međusobna prijateljstva sudionica kroz Euroviziju, ali se empirijski mogu utvrditi brojni dokazi međusobne razmjene bodova stručnoga žirija i publike. Baš su u ovome radu i utvrđene spomenute međudržavne razmjene bodova, koje su svjedoci kako određene sudionice imaju vrlo zanimljive prijatelje, odnosno mogao bi se pratiti i trag skladateljima, koji su autori skladbe za predstavnike drugih sudionica. Definitivno najveće zanimanje predstavljaju tzv. švedske veze, odnosno skladbe sudionica čiji su autori švedski producenti. Stoga se više puta opravdano istraživalo imaju li te sudionice bolje plasmane radi nacionalnog podrijetla glazbenih producenta svojih eurovizijskih uzdanica (Hegarty, 2016). Ukupno gledajući, Eurovizija je odličan format za analizu unutarnjih i vanjskih međunarodnih odnosa Europe i susjedstva kroz glazbeno-scenski spektakl.

9. ZAKLJUČAK

Koliko opasan može biti spoj glazbe, politike, kulture i međunarodnih odnosa? Platon je davno rekao kako je država bolja, što je u njoj bolja glazba. Može li se ova analogija prenijeti i na Euroviziju u smislu boljih rezultata spram korelacije o boljim državama? Činjenica je, ipak, kako države ostvaruju plasmane na Euroviziji neovisno o npr. visini BDP-a, razini kreditnog rejtinga ili broju nezaposlenih. Tako je, primjerice, jedna „bolja“ sudionica Njemačka već nekoliko izdanja na samom začelju velikog finala. Ovakva konstatacija dovodi ponovno do prvog postavljenog pitanja. Što to „boljim“ sudionicama pomaže ili odmaže u ostvarenju uspjeha? Upravo je to spoj kvalitete skladbe te nastupa, a nadasve geopolitičkih veza spram drugih sudionica. Upravo je ovaj rad dao dublji uvid u taj vrlo zamršen „recept“ za uspjeh na Euroviziji, pa je tako postavljeno i pet hipoteza:

Hipoteza 1. Sudionice Izbor za pjesmu Eurovizije moguće je prostorno-diskontinuirano regionalizirati temeljem izabranih geopolitičkih aspekata: rasporeda nastupanja po polufinalima, rasporeda nastupanja unutar samih polufinala i finala te temeljem sadržavanja geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima. Kvantitativnom analizom podataka utvrđeno je kako postoje sudionice koje učestalo nastupaju u prvom ili drugom polufinalu te kako su one većinski prostorno-diskontinuirane. Nadalje, utvrđeno je i kako postoje sudionice koje višestruko nastupaju u prvom, srednjem ili završnom dijelu rasporeda nastupanja polufinala i finala te su one, također, većinski prostorno nepovezane. Kvalitativnom analizom sadržaja i metodom opažanja utvrđene su i sudionice koje su slale geopolitičke poruke u skladbama i nastupima te ih se pet međusobno prostorno dodiruje, ali preostale tri su prostorno udaljenije. Sukladno rezultatima istraživanja, može se reći kako je prva hipoteza potvrđena jer je svaki izabrani geopolitički aspekt rezultirao mogućnošću regionalizacije.

Hipoteza 2. Sudionice Izbor za pjesmu Eurovizije moguće je prostorno-diskontinuirano regionalizirati temeljem izabranih kulturnih aspekata: nastupanjem na nacionalnom jeziku, brojem muških/ženskih/LGBTQ+ predstavnika, korištenjem karakterističnih žanrova skladbi, te temeljem sadržavanja kulturnih elementa u skladbama/nastupima. Kao i u slučaju prve hipoteze i ovdje je brojenjem nastupanja na nacionalnom jeziku i brojem muških/ženskih/LGBTQ+ predstavnika uočena određena prostorno-diskontinuirana pojavnost izabranih aspekata, no nešto manja u odnosu na geopolitičke pokazatelje. Nadalje, analizom sadržaja pružen je uvid u moguće regionalizacije temeljem karakterističnih žanrova i sadržavanja nacionalnih kulturnih elemenata u skladbama/nastupima. Regionalizirane sudionice po tim kriterijima i dalje međusobno ne graniče u potpunosti, pa tako

zadovoljavaju faktor prekinutosti pokazatelja unutar regija. Istraženi kulturni aspekti i njihove regionalizacije drugu hipotezu potvrđuju.

Hipoteza 3. Postoji razlika između granica regija i njihovih pripadajućih sudionica u regionalizacijama temeljenima na međusobnim razmjenama glasova publike i glasova stručnog žirija. Regionalizacija temeljem razmjene glasova publike temeljila se na devet parova sudionica s najvećom međusobnom razmjenom glasova te ukupno oformljeno osam regija, od kojih su tri prostorno diskontinuirane. Temeljem međusobne razmjene glasova žirija formirano je ukupno šest regija, od kojih su tri prostorno nepovezane. Između dviju regionalizacija postoji razlika i ona je prisutna najviše kod sudionica na zapadu i u sredini Europe. Usprkos različitosti granica regija i pripadajućih sudionica, obje sudionice imaju tri standardne „baze regionalizacije: istočnoeuropske, sjevernoeuropske i bivše-jugoslavenske sudionice. Kroz uočene razlike između regija hipoteza je potvrđena te se može reći kako publika i žiri na Euroviziji nemaju uvijek isti „ukus“ po pitanju dodjele svojih glasova.

Hipoteza 4. Postoji razlika između granica regija i njihovih pripadajućih sudionica između vernakularne regionalizacije anketiranih ispitanika te regionalizacije utvrđene kvantitativnom (kvalitativnom) analizom sadržaja stvarnih međusobnih razmjena bodova. Metodom ankete utvrđene su vernakularne regije domaćih i stranih ispitanika prema njihovom mišljenju o međusobnim razmjenama bodova žirija i publike. Te su regije zatim uspoređivane s regijama utvrđenima stvarnim razmjenama bodova. Ispitanici su se više vodili prostorno manjim regijama, odnosno navodili su regije s manje sudionica. Tri spomenute „baze“ regionalizacije mogu se uočiti i kod ispitanika, odnosno najviše se spominju regije vezane uz Istočnu i Sjevernu Europu te uz države na području bivše Jugoslavije. Ne postoje značajnije razlike među odgovorima stranih i domaćih ispitanika, niti među navođenim regijama prema glasovima publike/žirija, ali postojeu odnosu na kvantitativno utvrđene. Vernakularna percepcija razmjene glasova žirija znatnije se razlikuje od one utvrđene stvarnim razmjenama, odnosno vernakularne su percepcije bliže regijama stvarne razmjene glasova publike.

Hipoteza 5. Izabrani kulturno-geopolitički slučajevi odabranih sudionica u istraživanom razdoblju utjecali su na samu organizaciju Eurovizije i na njezine neposredne rezultate. Metodom studije slučaja analizirana su tri kulturno-geopolitička slučaja koja su se neposredno vezala uz sudionice same Eurovizije: odnos Rusije i Ukrajine (ruska aneksija Krima i kasnija agresija), odnos Azerbajdžana i Armenije (rat i odmetanje regije Gorski Karabah) i odnos Izraela i Palestine (rješenje dvije države). Prvi je slučaj iznimno utjecao na Euroviziju u istraživanom razdoblju kroz mnoge probleme vezane uz ukrajinske i ruske predstavnike, a nedvojbeno je i pridonio ukrajinskoj pobjedi 2022. godine te diskvalifikaciji Rusije. Drugi

slučaj doveo je do odustajanja Armenije od nastupanja 2021. godine, odnosno probleme njenoj predstavnici 2016.godine. Izraelsko-palestinski slučaj doveo je do velikih sigurnosnih problema prilikom organizacije Eurovizije 2019. godine i do problema s palestinskim zastavama. Kroz sva je tri slučaja vidljivo kako je postojao utjecaj na organizaciju Eurovizije i na njene neposredne rezultate te je stoga hipoteza potvrđena.

Eurovizija je od svog osnutka bila ogledalo europskog društvenog, kulturnog i političkog života, i kao takva je postala i dionicom europskog identiteta, ono nešto što cijelu Europu i susjedstvo povezuje. Eurovizija je bila glas pobune sudionica iza Željezne zavjese, glas oslobođenja nacionalnih, vjerskih i etničkih manjina, glas LGBTQ+ populacije i glas ugleda svih sudionica (West, 2020). Svi su noviji pobjednici Eurovizije stvorili snažne karijere, neki i internacionalne, poslije Eurovizije i vjerojatno nitko nikad nije zažalio zbog svog sudjelovanja na ovome Natjecanju. Zato mladim glazbenicima danas Eurovizija mnogo znači, omogućava im potencijalni uspjeh i razvoj karijere. Za kraj valja završiti kako i samo finale završava, najavom sljedećeg izdanja Natjecanja, polažući sve nade u skorašnji završetak rata u Ukrajini, jednoj od najeurovizičnih država.

POPIS LITERATURE

- Adams, L. W., 2012: How Armenia and Azerbaijan Wage War Through Eurovision, <https://world.time.com/2012/03/11/how-armenia-and-azerbaijan-wage-war-through-eurovision/> (7. 3. 2023.)
- Adams, L. W., 2014: Ukraine: Anastasia Prikhodko vows never to sing in Russia again following smear campaign, <https://wiwibloggs.com/2014/09/27/ukraine-anastasia-prikhodko-russia/61570/> (5. 3. 2023.)
- Adams, L., W., 2016: „If Love Was a Crime” — Poli Genova releases Eurovision 2016, lyrics, <https://wiwibloggs.com/2016/03/19/if-love-were-a-crime-lyrics-poli-genova/133446/> (8. 3. 2023.)
- Adams, L. W., 2019: Eurovision 2019: Grand final results amended...and North Macedonia revealed as jury winner, <https://wiwibloggs.com/2019/05/22/eurovision-2019-grand-final-results-amended-following-human-error-over-belarus-aggregated-jury-score/239394/> (5. 3. 2023.)
- Adams, O., 2023: American Song Contest won't air in 2023 as organisers hope for 2024 renewal, <https://wiwibloggs.com/2023/02/06/american-song-contest-2023-axed-as-organisers-hope-for-2024-renewal/275313/> (9. 3. 2023.)
- Antipov, E., Pokryshevskaya, E., 2017: Order effects in the results of song contests: Evidence from the Eurovision and the New Wave, *Judgment and Decision Making*, 12(4), 415-419.
- Argyropoulos, D., 2016: Iveta Mukuchyan: “I was invited to represent Germany in Eurovision 2021, but got rejected because I raised the flag of Nagorno Karabakh, <https://eurovisionfun.com/en/2020/10/iveta-mukuchyan-i-was-invited-to-represent-germany-in-eurovision-2021-but-got-rejected-because-i-raised-the-flag-of-nagorno-karabakh/> (5. 3. 2023.)
- Atties, S., 2019: The Barring of Eurovision from Jerusalem Is a Win for the BDS Movement, <https://besacenter.org/barring-eurovision-jerusalem-win-for-bds/> (21. 3. 2023.)
- Baker, C., 2017a: The „gay Olympics“? The Eurovision Song Contest and the politics of LGBT/European belonging, *European Journal of International Relations*, 23(1), 97–121.
- Baker, C., 2017b: Yugoslavia's Last Summer Dance: Did Serbia and Montenegro Really Break Up Over Eurovision?, <https://balkanist.net/yugoslavia-s-last-summer-dance-did-serbia-and-montenegro-really-break-up-over-eurovision/> (5. 3. 2023.)
- Bakker, S., 2005: Breaking news: lebanon withdraws, https://esctoday.com/4060/breaking_news_lebanon_withdraws/ (9. 3. 2023.)

- Barber, A., R., 1962: The European broadcasting union, *Journal of Broadcasting* 2(2), 111-124.
- Bessell, H., 2021: Finland's top five rock and metal Eurovision entries, <https://www.aussievision.net/post/finland-s-top-five-rock-and-metal-eurovision-entries> (27. 2. 2023.)
- Biličić, M., 2005: Metoda slučaja u znanosti i nastavi, *Pomorstvo*, 19(1), 217-228.
- Blackburn, T., 2022: Eurovision Song Contest voting system explained - and what time winner is announced, <https://www.mirror.co.uk/tv/tv-news/eurovision-song-contest-voting-system-26953288> (27. 2. 2023.)
- Boffey, D., 2021: Belarus was given boot from Eurovision over „no dissent“ songs, <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2021/apr/29/belarus-given-boot-from-eurovision-entering-no-dissent-songs-european-broadcasting-union-head> (26. 2. 2023.)
- Bryan, S., 2020: Netflix's 'Eurovision Song Contest': Here's What You May Have Missed, <https://www.nytimes.com/2020/07/02/movies/eurovision-song-contest-story-of-fire-saga.html> (25. 2. 2023.)
- Carlson, C., 2021: Generations of Genres, <https://eurovisionworld.com/esc/generations-of-genres> (22. 2. 2023.)
- Carniel, J., 2015: A song to unite? The gender politics of Eurovision still divide, <https://theconversation.com/a-song-to-unite-the-gender-politics-of-eurovision-still-divide-41754> (28. 2. 2023.)
- Carniel, J., 2018: Schlager, Scandi-pop and sparkles: your guide to the musical styles of Eurovision, <https://theconversation.com/schlager-scandi-pop-and-sparkles-your-guide-to-the-musical-styles-of-eurovision-96268> (15. 3. 2023.)
- Chalkley, E., 2019: The Continuing Mystery Of San Marino's Complicated Televote, <https://escinsight.com/2019/05/28/san-marino-televote-eurovision-song-contest-2019-broken-hidden-calculation/> (15. 3. 2023.)
- Charron, N., 2013: Impartiality, friendship-networks and voting behavior: Evidence from voting patterns in the Eurovision Song Contest, *Social Networks*, 35(3), 484-497.
- Clinton, S., 2022: Eurovision 2022 voting irregularities explained: What jury voting scandal could mean for Song Contest results, <https://inews.co.uk/news/entertainment/eurovision-2022-voting-irregularities-explained-jury-scandal-song-contest-results-1634648> (25. 3. 2023.)
- Cremona, G., 2016: Possible pedagogic effects of the Junior Eurovision Song Contest on pre-school learning contexts: a critical multimodal evaluation, <https://library.iated.org/view/CREMONA2016POS> (25. 3. 2023.)

Dee, D., 2020: This quote has been taken out of context” — Belgium’s VRT confirms that Hooverphonic do not think Eurovision is a circus of bad taste, <https://wiwibloggs.com/2020/02/18/hooverphonics-circus-of-bad-taste-comment-taken-out-of-context-vrt-statement/250162/> (21. 3. 2023.)

Dekker, A., 2007: The Eurovision Song Contest as a ‘Friendship’ Network. *Connections*, 27(3), 53-58.

Dickinson, P., 2021: Dancing russia goodbye: How Eurovision emerged as the unlikely stage for Ukraine's nation-building journey, <http://bunews.com.ua/society/item/dancing-russia-goodbye-how-eurovision-emerged-as-the-unlikely-stage-for-independent-ukraine-s-historic-nation-building-journey> (17. 3. 2023.)

Escudero, V., M., 2019: 50 years ago today: Four winners at Eurovision 1969 in Madrid, <https://eurovision.tv/story/fifty-years-since-four-way-tie-at-eurovision-1969> (17. 3. 2023.)

Fenn, D. i dr., 2005: How does Europe make its mind up? Connections, cliques, and compatibility between countries in the Eurovision Song Contest, *European Journal of Political Economy*, 24(1), 51-52.

Fielder, J., 2022: Russia banned from Eurovision 2022 as organisers say it would bring contest 'into disrepute', <https://www.euronews.com/culture/2022/02/25/russia-banned-from-eurovision-2022-say-ebu> (17. 3. 2023.)

Flanagan, A., 2017: Eurovision Again Struck By Controversy As Russia Says It Won't Broadcast, <https://www.npr.org/sections/therecord/2017/04/15/523995629/eurovision-again-struck-by-controversy-as-russia-says-it-wont-broadcast> (15. 3. 2023.)

Fuerst-Bjeliš, B., 2015: Principi regionalizacije, interna skripta, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek, Zagreb

Fuster, L., 2016: Eurovision 2016: Flag policy released, includes banned list, <https://wiwibloggs.com/2016/04/29/eurovision-2016-flag-policy-released-includes-banned-list/139630/> (24. 3. 2023.)

Gallagher, R., 2016: EBU withdraws Romania from Eurovision due to non payment of debts, <https://wiwibloggs.com/2016/04/22/ebu-withdraws-romania-from-eurovision-due-to-non-payment-of-debts/138533/> (24. 3. 2023.)

Gallagher, R., 2017: „Origo” lyrics – Joci Pápai (Hungary, Eurovision 2017), <https://wiwibloggs.com/2017/02/21/origo-lyrics-joci-papai-hungary-eurovision-2017/176201/> (5. 3. 2023.)

- Gallagher, R., 2019: Hungary: He's back! Joci Pápai wins A Dal 2019 with „Az én apám”, <https://wiwibloggs.com/2019/02/23/hungary-joci-papai-wins-a-dal-2019-az-en-apam/233803/> (22. 3. 2023.)
- Gallagher, R., 2018: 10 reasons why we love Georgia at the Eurovision Song Contest, <https://wiwibloggs.com/2018/08/21/10-reason-georgia-eurovision-song-contest/225643/> (5. 3. 2023.)
- Ginsburgh, V., Noury, A. G., 2008: The Eurovision Song Contest. Is voting political or cultural? *European Journal of Political Economy*, 24(1), 41-52.
- Goodman, D., 2022: Voting changes announced for Eurovision Song Contest 2023, <https://www.ebu.ch/news/2022/11/voting-changes-announced-for-eurovision-song-contest-2023> (23. 3. 2023.)
- Granger, A., 2017: Eurovision 2016 Interval Act “Love Love Peace Peace” is Released, <https://eurovoix.com/2017/05/05/eurovision-2016-interval-act-love-love-peace-peace-released/> (4. 3. 2023.)
- Granger, A., 2022a: Australia: Televoting Replaced Exclusively By Online Voting For Eurovision 2022, <https://eurovoix.com/2022/05/11/australia-televoting-online-voting-eurovision-2022/> (5. 3. 2023.)
- Granger, A., 2022b: Turkvision 2022 to be held in Bursa, Turkey, <https://eurovoix-world.com/2022/04/19/turkvision-2022-bursa-turkey/> (25. 3. 2023.)
- Great, A., 2015: Eurovision participation map, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eurovision_participation_map.svg (25. 3. 2023.)
- Gros, A. J., Staff, T., 2019: Israeli broadcaster points to Hamas as perpetrator of Eurovision broadcast hack, [Israeli broadcaster points to Hamas as perpetrator of Eurovision broadcast hack](https://www.thetimes.co.uk/article/israeli-broadcaster-points-to-hamas-as-perpetrator-of-eurovision-broadcast-hack) | [The Times of Israel](https://www.thetimes.co.uk/article/israeli-broadcaster-points-to-hamas-as-perpetrator-of-eurovision-broadcast-hack) (25. 3. 2023.)
- Haan, M. A. i dr. 2005: Expert Judgment Versus Public Opinion – Evidence from the Eurovision Song Contest. *Journal of Cultural Economics*, 29, 59–78.
- Haessler, S., 2015: How Eurovision became a gay-friendly contest, <https://www.france24.com/en/20150522-eurovision-gay-friendly-song-contest-lgbt-conchita-wurst> (26. 3. 2023.)
- Hagarty, S., 2016: Why does Sweden win at pop music? Like, every time., <https://www.sbs.com.au/programs/eurovision/article/2016/04/12/why-does-sweden-win-pop-music-every-time> (26. 3. 2023.)

Halpin, C., 2016: „1944“ lyrics – Jamala (Ukraine Eurovision 2016), <https://wiwibloggs.com/2016/02/08/1944-lyrics-jamala-ukraine-eurovision-2016/123003/> (5. 3. 2023.)

Hardie, B., 2018: Who is Cyprus' Eurovision 2018 entry Eleni Foureira? Song contest favourite is a successful pop star, <https://www.mirror.co.uk/3am/celebrity-news/who-cyprus-eurovision-2018-entry-12518947> (15. 3. 2023.)

Hardy, C., 2016: Armenia faces Eurovision ban for flag-waving, <https://www.euronews.com/2016/05/12/armenia-faces-eurovision-ban-for-flag-waving> (15. 3. 2023.)

Harrison, J., Woods, L., 2007: *European Broadcasting Law and Policy*, Cambridge University Press, Cambridge.

Hay, C., Carniel, J., 2019: *Eurovision and Australia-Interdisciplinary Perspectives from Down Under*, Palgrave Macmillan Cham, London.

Hegarty, S., 2016: Why does Sweden win at pop music? Like, every time., <https://www.sbs.com.au/programs/eurovision/article/2016/04/12/why-does-sweden-win-pop-music-every-time> (4. 3. 2023.)

Hondal, V., 2007: Diaspora voting: clearer than ever!, https://esctoday.com/8739/diaspora_voting_clearer_than_ever/ (4. 3. 2023.)

Jaquin, P., 2004: Eurovision's Golden Jubilee, https://web.archive.org/web/20040811033906/http://www.ebu.ch/en/union/diffusion_on_line/television/tcm_6-8971.php (3. 3. 2023.)

Jiandani, S., 2022: Ukraine: Alina Pash withdraws from Eurovision 2022, <https://esctoday.com/185536/ukraine-alina-pash-withdraws-from-eurovision-2022/> (8. 3. 2023.)

Johansson, O., 2020: *Songs from Sweden: Shaping Pop Culture in a Globalized Music Industry*, Springer, Berlin

Kalman, Julia i dr., 2019: *Identity and the International Politics of the Eurovision Song Contest since 1956*. Palgrave Macmillan, Singapore.

Kamenev, M., 2009: Eurovision in Russia: Politics and Pop Music, <https://content.time.com/time/arts/article/0,8599,1885138,00.html> (10. 3. 2023.)

Kovačić, M., 2001: Vizija Eurovizije, *Zvono*, 004, 46-48.

Kramer, E. A., 2012: Armenians Are Shunning Song Contest in Azerbaijan, https://www.nytimes.com/2012/03/08/world/asia/armenia-shuns-eurovision-hosted-by-azerbaijan-a-rival.html?_r=0 (10. 3. 2023.)

- Kristiansen, W. R., 2020: Slideback Sunday; Soldi! Soldi! Clap-clap!, <https://escextra.com/2020/05/10/soldi-soldi-clap-clap/> (15. 3. 2023.)
- Lee, S., 2021: Running Scared: Political Tensions Between Armenia and Azerbaijan in the Eurovision Song Contest, <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/running-scared-political-tensions-between-armenia-and-azerbaijan-in-the-eurovision-song-contest/> (5. 3. 2023.)
- Lomsadze, G., 2015: Armenia Takes Genocide-Recognition to Eurovision, <https://eurasianet.org/armenia-takes-genocide-recognition-to-eurovision> (5. 4. 2023.)
- Lowë, A., 2016: Eurovision: the case study of successful gay lobbying, <https://gayexpress.co.nz/2016/05/e-vision-case-study-successful-gay-lobbying-25-years-old-singing-contest-seen-many-weird-wonderful-acts-inspired-lady-gaga-launched-stardom-abba-celine-dione/> (5. 4. 2023.)
- Lynch, K., 2015: Eurovision recognised by Guinness World Records as the longest-running annual TV music competition (international), <https://www.guinnessworldrecords.com/news/2015/5/eurovision-recognised-by-guinness-world-records-as-the-longest-running-annual-tv-379520> (5. 4. 2023.)
- Magid, J., 2019: As Eurovision delegations arrive, Islamic Jihad vows to „prevent the festival“, <https://www.timesofisrael.com/as-eurovision-delegations-arrive-islamic-jihad-vows-to-prevent-the-festival/> (1. 4. 2023.)
- Marshall, A., 2018: I want something magical!: Russia's banned Eurovision singer is back, <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2018/apr/30/julia-samoylova-interview-russia-banned-eurovision-entry-returns> (7. 4. 2023.)
- Miazhevich, G., 2012: Ukrainian Nation Branding Off-line and Online: Verka Serduchka at the Eurovision Song Contest, *Europe-Asia Studies*, 64, 1505 - 1523.
- Nava, P., 2019: Azerbaijan: Local media reports Chingiz's feeling of "injustice" after result...as broadcaster Ictimai sends formal complaint to the EBU over voting map, <https://wiwibloggs.com/2019/05/27/azerbaijan-local-media-reports-chingizs-feeling-of-injustice-after-result-as-broadcaster-ictimai-sends-formal-complaint-to-the-ebu-over-voting-map/239514/> (5. 4. 2023.)
- Nejašmić, I., 2009: Kompendij za pripremanje ispita iz kolegija Geografija Europe, interni materijal, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek
- Nelson, F., 2014: Eurovision 2014: the booing of Russia was a disgrace, <https://www.spectator.co.uk/article/eurovision-2014-the-booing-of-russia-was-a-disgrace/> (25. 2. 2023.)

- Nolfi, J., 2019: Madonna shocks Eurovision with Israeli, Palestinian flags during performance, <https://ew.com/music/2019/05/18/madonna-eurovision-performance-israeli-palestinian-flag/> (26. 2. 2023.)
- O'Connor, J., K., 2010a: „*The Eurovision Song Contest*“: *The Official History*, Carlton Publishing, London.
- O'Connor, J., K., 2010b: *The „Eurovision Song Contest“: The Official History* (2.dio) Carlton Books, London
- Odajoana, R., 2021: If you wonder why Polish jury gave 12 points to San Marino in final, https://www.reddit.com/r/eurovision/comments/nkql4e/if_you_wonder_why_polish_jury_gave_12_points_to/ (25. 2. 2023.)
- Petrić, A., 2015: Popularna glazba i konstrukcije europskog identiteta: hrvatski predstavnici na Eurosongu, Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija, Odsjek za muzikologiju
- Rahn, F., 2018: „Oniro mou“ lyrics — Yianna Terzi (Greece Eurovision 2018), <https://wiwibloggs.com/2018/04/28/oniro-mou-lyrics-yianna-terzi-greece-eurovision-2018/221544/> (27. 2. 2023.)
- Riesman, A. J., 2019: If Eurovision 2019 Goes Smoothly, It'll Be a Miracle, <https://www.vulture.com/2019/05/2019-eurovision-israel-controversy-explained.html> (28. 2. 2023.)
- Ritzarev, M. G., 2018: Singing Ethos, Pathos, and ethnos: three generations, four Israeli Eurovision victories 1978–2018, *Наука телевидения*, 14(3), 28-72.
- Robertson, B., 2022: Jury Notes And Vocal Capacity: The Jury Criterion That Must Be Scrapped, <https://escinsight.com/2022/05/07/jury-notes-vocal-capacity-jury-criterion-must-scrapped/>, (1. 4. 2023.)
- Rogers, L., 2022: What Eurovision told us about attitudes toward Ukraine, <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2022/05/27/what-eurovision-told-us-about-attitudes-toward-ukraine/> (2. 4. 2023.)
- Rosie, E., 2022: I'm A Joker: “Joke entries”, novelty acts, and the Eurovision Song Contest 2022, <https://thateurovision.com/2022/03/06/im-a-joker-joke-entries-novelty-acts-eurovision/> (4. 4. 2023.)
- Roxburgh, G., 2020: *Songs for Europe: The United Kingdom at the Eurovision Song Contest* (4. izdanje), Telos Publishing, Prestatyn.
- Russell, F. R., 2022: Reflections Of Russia and Ukraine At The Eurovision Song Contest, <https://escinsight.com/2022/02/17/reflections-russia-ukraine-eurovision-song-contest/> (1. 4. 2023.)

Scarpone, C., 2017: Italy: What's the meaning of Francesco Gabbani's song "Occidentali's Karma"?, <https://wiwibloggs.com/2017/02/15/occidentalis-karma-lyrics/174193/> (7. 3. 2023.)

Scarpone, C., 2018: "Non mi avete fatto niente" lyrics — Ermal Meta & Fabrizio Moro (Italy Eurovision 2018), <https://wiwibloggs.com/2018/04/05/non-mi-avete-fatto-niente-lyrics-ermal-meta-fabrizio-moro-italy-eurovision-2018/220794/> (15. 3. 2023.)

Segalov, M., 2019: There should be nothing wrong in waving Palestinian flags at Eurovision, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/may/19/palestinian-flags-eurovision-tel-aviv-israel> (25. 3. 2023.)

Sheftalovich, Z., 2022: 8 times Ukraine's Eurovision ride got political, <https://www.politico.eu/article/8-times-ukraines-eurovision-entry-got-political/> (8. 3. 2023.)

Siim, J., 2009: EBU receives responses from Azerbaijan, <https://web.archive.org/web/20120926115017/http://www.eurovision.tv/page/news?id=3863> (16. 3. 2023.)

Simon, M., 2021: Why Manizha's 2021 Eurovision Entry Touched a Raw Nerve in Russia, <https://www.zois-berlin.de/en/publications/why-manizhas-2021-eurovision-entry-touched-a-raw-nerve-in-russia> (9. 3. 2023.)

Starčević, L., 2016: Utjecaj geopolitike na rezultate Eurosonga, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek

Stern, I., 2018: Songwriters of Israeli Eurovision Winner „Toy“ Threatened With Plagiarism Suit, <https://www.haaretz.com/world-news/2018-07-04/ty-article/songwriters-of-israeli-eurovision-winner-toy-threatened-with-plagiarism-suit/0000017f-da7a-d938-a17f-fe7aeec00000> (9. 3. 2023.)

Stockemer, D. i dr., 2018: Voting in the Eurovision Song Contest. *Politics*, 38(4):428–442.

Ten Veen, R., 2021: Manizha's „Russian Woman” lyrics recount the history of Russian women overcoming hardship, gender stereotypes and war, <https://wiwibloggs.com/2021/04/02/lyrics-russian-woman-manizha-russian-woman-russia-eurovision-2021/263778/> (15. 3. 2023.)

Ten Veen, R., 2022a: „She rocked me; gave me rhythm” – Kalush Orchestra bring an ode to mothers in “Stefania” lyrics, <https://wiwibloggs.com/2022/02/10/lyrics-kalush-orchestra-stefania-english/269492/>, (27. 3. 2023.)

Ten Veen, R., 2022b: „From home to home” – Zdob si Zdub & Advahov Brothers help us realise trains connect people in “Trenulețul” lyrics, <https://wiwibloggs.com/2022/04/23/zdob-si-zdub-advahov-brothers-trenuletul-lyrics-english-moldova-eurovision-2022/271702/> (27. 3. 2023.)

- Theho, J., 2022: National languages at the Eurovision Song Contest 2022, <https://www.johnthego.com/2022/05/01/national-languages-eurovision-song-contest-2022/> (8. 3. 2023.)
- Tobin R., Raykoff, I. 2007: *A Song for Europe-Popular Music and Politics in the Eurovision Song Contest*, Routledge, London.
- Vuletić, D., 2018: *Postwar Europe and the Eurovision Song Contest*. Bloomsbury Publishing, London.
- Walker, A., Garamvolgyi, F., 2019: Hungary pulls out of Eurovision amid rise in anti-LGBTQ+ rhetoric, <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2019/nov/27/hungary-pulls-out-of-eurovision-amid-rise-in-anti-lgbt-rhetoric> (1. 4. 2023.)
- Wesolowsky, E., 2019: Out Of Tune With Ukraine? „Unpatriotic“ Pop Diva Dropped From Eurovision, <https://www.rferl.org/a/out-of-tune-with-ukraine-unpatriotic-pop-diva-dropped-from-eurovision/29792091.html> (3. 4. 2023.)
- West, C., 2017: *Eurovision! A History of Modern Europe Through the World's Greatest Song Contest*, Melville House, London.
- West, C., 2020: *Eurovision! A History of Modern Europe Through the World's Greatest Song Contest* (2.dio), Melville House, London.
- West, E., 2006: You need friends to win in Eurovision, <https://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3625080/You-need-friends-to-win-in-Eurovision.html> (3. 4. 2023.)
- Xifaras, B., 2016: „Utopian Land“ lyrics – Argo (Greece 2016), <https://wiwibloggs.com/2016/03/20/utopian-land-lyrics-argo-greece/131401/> (5. 4. 2023.)
- Yair, G., 1995: „Unite Unite Europe“ The political and cultural structures of Europe as reflected in the Eurovision Song Contest, *Social Networks* 17, 147–161.
- Yair, G., Maman, D. 1996: The Persistent Structure of Hegemony in the Eurovision Song Contest. *Acta Sociologica*, 39(3), 30–55.

POPIS IZVORA*

- Academic, n. d.: History of Melodifestivalen, <https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/6234415> (3. 4. 2023.)
- Alarabiya, 2021: Armenia withdraws from Eurovision 2021 over post-war crisis, <https://english.alarabiya.net/life-style/entertainment/2021/03/05/Armenia-withdraws-from-2021-Eurovision-over-post-war-crisis> (9. 3. 2023.)

BBC, 2018: Eurovision 2017: Why Ukraine and Russia are facing off, <https://www.bbc.com/news/world-europe-39465615>, (5. 3. 2023.)

EBU, n.d.: History, <https://www.ebu.ch/about/history> (17. 3. 2023.)

ESC Pulse, n. d.: Balkan ballad, <https://escpulse.com/fun-stuff/tropes-liches/balkan-ballad/> (17. 3. 2023.)

Eurostat, 2020: Countires, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gisco/geodata/reference-data/administrative-units-statistical-units/countries> (5. 2. 2023.)

Eurostat.eu, 2022: Being young in Europe today - digital world, https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today_-_digital_world&oldid=566905 (19. 3. 2023.)

Eurovision, 2016-2022: Participing countires, <https://eurovision.tv/countries> (5. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2016: Stockholm 2016, <https://eurovision.tv/event/stockholm-2016> (20. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2017: Kyev 2017, <https://eurovision.tv/event/kyiv-2017> (20. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2018: Lisabon 2018, <https://eurovision.tv/event/lisbon-2018> (21. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2019: Tel Aviv 2019, <https://eurovision.tv/event/tel-aviv-2019> (21. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2021: Rotterdam 2021, <https://eurovision.tv/event/rotterdam-2021> (21. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2021: The Eurovision Guide to the Olympic Games, <https://eurovision.tv/story/eurovision-olympic-games> (15. 3. 2023.)

Eurovision.tv, 2022: Turin 2022, <https://eurovision.tv/event/turin-2022> (21. 2. 2023.)

Eurovision.tv, 2022: Why is the United Kingdom hosting Eurovision on behalf of Ukraine in 2023?, <https://eurovision.tv/story/why-united-kingdom-hosting-eurovision-behalf-ukraine-2023> (18. 3. 2023.)

Eurovision.tv, n.d.b: Frankfurt 1957, <https://eurovision.tv/event/frankfurt-1957> (13. 3. 2023.)

EurovisionLand, n. d.: Terminology, <https://eurovisionland.weebly.com/terminology.html#> (12. 3. 2023.)

Eurovision.tv, n. d.a: The Origins of Eurovision, <https://eurovision.tv/history/origins-of-eurovision>, (12. 3. 2023.)

Fandom, n. d.: National Jury, https://euosong-contest.fandom.com/wiki/National_Jury, (14. 3. 2023.)

Hrvatski jezični portal, n. d.: Unikat, <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (4. 5. 2023.)

Hrvatski jezični portal, n. d.; Implikacija, <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (4. 5. 2023.)

JNR, 2019: Palestine flags in Madonna act 'not approved' by Eurovision organisers, <https://www.jewishnews.co.uk/palestine-flags-in-madonna-act-not-approved-by-eurovision-organisers/> (9. 3. 2023.)

Madrid Pride, 2022: Eurovision Song Contest - All LGBT Participants Since 1956 (up 2022), <https://www.youtube.com/watch?v=BqRkLDHzDOI> (2. 4. 2023.)

SBS Gudie, 2017: Explainer: How are artists selected for the Eurovision semi finals and grand final?, <https://www.sbs.com.au/guide/article/2017/05/12/explainer-how-are-artists-selected-eurovision-semi-finals-and-grand-final> (5. 3. 2023.)

Vanjagenije, 2012: European Broadcasting Area, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:European_Broadcasting_Area.png (23. 3. 2023.)

Wisevoter, n. d.: Largest Countries in the World, <https://wisevoter.com/country-rankings/largest-countries-in-the-world/> (28. 2. 2023.)

World Bank, 2021: Population, total, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL> (28. 2. 2023.)

*U izvore pripada i svih 247 nastupa sudionica u periodu od 2016. do 2022. godine, ali se zbog same preglednosti rada ovdje ne navode.

PRILOZI

Popis slika

Sl. 1. Sudionice Izбора za pjesmu Eurovizije od 2016. do 2022. godine.....	3
Sl. 2. Polazišna regionalizacija Europe i susjedstva.....	9
Sl. 3. Područje europskog radiodifuznog prostora.....	11
Sl. 4. Desetljeća debitiranja sudionica Eurovizije.....	15
Sl. 5. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja po polufinalima od 2016. do 2022. godine.....	22
Sl. 6. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja u redosljedu polufinala od 2016. do 2022. godine.....	24
Sl. 7. Regionalizacija temeljem većinskog mjesta nastupanja u redosljedu finala od 2016. do 2022. godine.....	25
Sl. 8. Regionalizacija temeljem izricanja geopolitičkih poruka u skladbama/nastupima od 2016. do 2022. godine.....	29
Sl. 9. Regionalizacija temeljem broja nastupa na nacionalnom jeziku od 2016. do 2022. g.....	31
Sl. 10. Regionalizacija temeljem karakterističnih žanrova predstavnika sudionica od 2016. do 2022. godine.....	34
Sl. 11. Regionalizacija temeljem broja ženskih predstavnika od 2016. do 2022. godine.....	35
Sl. 12. Regionalizacija temeljem broja muških predstavnika od 2016. do 2022. godine.....	36
Sl. 13. Regionalizacija temeljem broja LGBTQ+ predstavaka od 2016. do 2022. godine.....	37
Sl. 14. Regionalizacija temeljem broja nastupa/skladbi s nacionalnim kulturnim elementima od 2016. do 2022. godine.....	39
Sl. 15. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike od 2016. do 2022. godine.....	41
Sl. 16. Regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova publike od 2016. do 2022. godine.....	44
Sl. 17. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova stručnog žirija od 2016. do 2022. godine.....	47
Sl. 18. Regionalizacija temeljem međusobne razmjene glasova žirija od 2016. do 2022. godine.....	48
Sl. 19. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	51
Sl. 20. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova žirija prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	52
Sl. 21. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova publike prema domaćim ispitanicima	

od 2016. do 2022. godine.....	53
Sl. 22. Parovi sudionica s najvećom razmjenom glasova žirija prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	54
Sl. 23. Sudionice s unikatnim nastupima prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. g.	58
Sl. 24. Sudionice s unikatnim nastupima prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. g.	58
Sl. 25. Sudionice s geopolitičkim implikacijama prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	59
Sl. 26. Sudionice s unikatnim nastupima prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. g.	60
Sl. 27. Sudionice s neunikatnim nastupima prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	61
Sl. 28. Sudionice s geopolitičkim implikacijama prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	62
Sl. 29. Bodovi stručnog žirija dodijeljeni Ukrajini 2022. godine.....	65
Sl. 30. Bodovi publike dodijeljeni Ukrajini 2022. godine.....	66
Sl. 31. Armenska predstavica sa zastavom Gorskog Karabaha 2016. godine.....	68
Sl. 32. Isticanje palestinske zastave tijekom Eurovizije 2019. godine.....	70

Popis tablica

Tab. 1. Dobno-spolna-radna struktura ispitanika.....	19
Tab. 2. Regije formirane razmjenom glasova publike/žirija prema stranim ispitanicima od 2016. do 2022. godine.....	56
Tab. 3. Regije formirane razmjenom glasova publike/žirija prema domaćim ispitanicima od 2016. do 2022.godine.....	57

Anketni upitnik

Geopolitički i kulturni aspekti regionalizacije sudionica Izbor za pjesmu Eurovizije

Ova se anketa provodi u svrhu izrade diplomskog rada na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Anketa je u potpunosti anonimna, a njeno rješavanje temelji se na načelu dobrovoljnosti. Sastoji se od 11 pitanja te će Vam za rješavanje biti potrebno oko 7 minuta. U bilo kojem trenutku možete odustati od rješavanja. Ako zbog bilo kojeg razloga ne želite odgovoriti na pojedino pitanje, možete ga preskočiti. U konačnici, ako vas zanimaju rezultati dobiveni istraživanjem možete se javiti na mail danijel.bacan@student.geog.pmf.hr.

1. Spol?

- a) muški
- b) ženski
- c) ne želim se izjasniti

2. Dob? (Molim izraziti brojkom) _____

3. Životni status?

- a) student
- b) zaposlen
- c) nezaposlen
- d) nešto drugo

4. Pratite li aktivno Izbor za pjesmu Eurovizije?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ponekad

5. Ako aktivno pratite Euroviziju, koliko godina ju pratite? (Molim izraziti brojkom)

6. Utječu li kulturno-geopolitičke veze između država više na glasove publike ili glasove stručnog žirija?

- a) Na glasove publike
- b) Na glasove stručnog žirija

7. Pokušajte navesti nekoliko parova država koje međusobno razmjenjuju maksimalni broj bodova glasova publike! (npr. Cipar-Grčka)

8. Pokušajte navesti nekoliko parova država koje međusobno razmjenjuju maksimalni broj bodova stručnog žirija! (npr. Cipar-Grčka)

9. Pokušajte navesti europske regije (+Australija) i njihove pripadajuće države za koje mislite da dominantno izmjenjuju glasove publike (npr. "ex-YU" regija-Hrvatska, Srbija itd.)

10. Pokušajte navesti europske regije (+Australija) i njihove pripadajuće države za koje mislite da dominantno izmjenjuju glasove stručnog žirija (npr. "ex-YU" regija-Hrvatska, Srbija itd.)

11. Možete li navesti nekoliko eurovizijskih sudionica koje redovito šalju unikatne nastupe povezane s njihovom kulturom?

12. Možete li navesti nekoliko eurovizijskih sudionica koje redovito šalju neunikatne nastupe nimalo povezane s njihovom kulturom?

13. Prema Vašem mišljenju, koje države izazivaju najviše (geo)političkih problema povezanih s Eurovizijom?

Pisana priprema za nastavni sat

Naziv nastavnog sata	Izrada istraživačkog rada (blok sat)	
Razred	4. razredi	
Tip sata	Obrada (potrebna informatička učionica)	
1. Odgojno-obrazovni ishodi nastavnoga predmeta – GEOGRAFIJA GEO SŠ B.4.1. * Učenik provodi geografsko istraživanje povezano sa sadržajima odabranoga ishoda i predstavlja rezultate istraživačkoga rada.	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode učenja u završnom dijelu sata
	<ul style="list-style-type: none"> • učenik postavlja složenije istraživačko pitanje i hipotezu • učenik prikuplja podatke iz drugih izvora • učenik obrađuje podatke, prikazuje ih tablično ili grafički ili kartografski (tematska karta) • učenik donosi zaključke temeljem podataka i sukladno hipotezama • pravilno citira te navodi popis literature i izvora • predstavlja rezultate istraživačkoga rada 	Istraživački rad svakog pojedinog učenika. Rubrika za formativno vrednovanje (Prilog pripremi za nastavni sat).
2. Povezanost s očekivanjima MPT učiti kako učiti	uku A.4/5.1. Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.4/5.2. Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja. uku A.4/5.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja. uku B.4/5.1. Učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire pristup učenju te planira učenje. uku B.4/5.3 Učenik regulira svoje učenje mijenjajući prema potrebi plan ili pristup učenju. uku C.4/5.3. Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.	
3. Povezanost s očekivanjima MPT osobni i socijalni razvoj	osr A.5.3. Razvija svoje potencijale. osr A.5.4. Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem. osr B.5.3. Preuzima odgovornost za svoje ponašanje. osr C.5.4. Analizira vrijednosti svog kulturnog nasljeđa u odnosu na multikulturalni svijet.	
4. Povezanost s očekivanjima MPT IKT	ikt A.5.1. Učenik analitički odlučuje o odabiru odgovarajuće digitalne tehnologije. ikt B.5.1. Učenik samostalno komunicira u digitalnome okružju. ikt B.5.3. Učenik promiče toleranciju, različitosti, međukulturno razumijevanje i demokratsko sudjelovanje u digitalnome okružju. ikt C.5.1. Učenik samostalno provodi složeno istraživanje s pomoću IKT-a. ikt C.5.2. Učenik samostalno i samoinicijativno provodi složeno pretraživanje informacija u digitalnome okružju. ikt C.5.3. Učenik samoinicijativno i samostalno kritički procjenjuje proces i rezultate pretraživanja te odabire potrebne informacije među pronađenim informacijama.	
Tijek nastavnog sata		

Etape sata	Cilj etape	Aktivnosti učenika
Uvod (5 min)	<p>provjera predznanja</p> <p>poticanje znatiželje</p> <p>najava cilja nastavnog sata</p>	<p>Učenici razgovaraju s nastavnikom o dosadašnjim spoznajama o izradi istraživačkog rada: Koliko ste do sada izradili istraživačkih radova? Jesu li Vam istraživački radovi bili teško savladivi? Sjećate li se osnovnih pravila za izradu istraživačkog rada?</p> <p>Nastavnik razgovora s učenicima o Izboru za pjesmu Eurovizije. Pitanja: Znete li što je Eurovizija? Koja su osnovna pravila Eurovizije? Kakav utjecaj imaju kultura i geopolitika na rezultate Eurovizije? Je li za pobjedu dovoljna samo kvalitetna skladba?</p> <p>Učenicima se najavljuju odgojno-obrazovni ishodi današnjeg sata.</p>
Glavni dio sata (70 min)	<p>Razvijanje vještine samostalnog rada i rada na tekstu. Svaki učenik dobiva isprintano potpoglavlje o jednoj regionalizaciji/ studiji slučaja temeljem kulturnih i geopolitičkih karakteristika sudionica Eurovizije.</p> <p>Učenici razvijaju vještinu postavlja složenijeg istraživačkog pitanja i hipoteza.</p> <p>Učenici razvijaju vještine obrade podataka: prikazuju ih tablično ili grafički ili kartografski (tematska karta). Učenici koriste znanje informatike.</p> <p>Učenici razvijaju vještinu donošenja</p>	<p>Učenici se susreću sa postojećim regionalizacijama temeljem kulturnih i geopolitičkih karakteristika sudionica Eurovizije. Ukupno postoji 11 regionalizacija i tri izabrana kulturno-geopolitička slučaja utjecaja na Euroviziju. Sukladno broju učenika, pojedine regionalizacije i slučajevi ponoviti će se dva puta. Učenici samostalno čitaju tekst i izučavaju korištenu metodologiju. (10 minuta)</p> <p>Sukladno dobivenim potpoglavljima učenici trebaju napraviti svoj istraživački rad sa sličnom metodologijom regionalizacije i studija slučaja. Svaki učenik za sebe treba izabrati vremensko razdoblje koje nije isto kao u dobivenim potpoglavljima i koje uključuje najmanje pet godina. Učenici koji su dobili ista potpoglavlja moraju u svojim radovima imati različita nepoklapajuća vremenska razdoblja. Nakon odabira teme regionalizacije učenici postavljaju istraživačka pitanja i barem dvije hipoteze. Nastavnik obilazi učenike i daje im savjete prilikom samog odabira vremenskog razdoblja istraživanja, formiranja istraživačkih tema i hipoteza. (12 minuta)</p> <p>Učenici počinju pisati svoj istraživački rad na računalu sukladno uputama dobivenim od nastavnika. Upute se tiču samog oblikovanja teksta, navođenja literature i samog izgleda stranica rada. Učenici počinju prikupljati podatke potrebne za svoje regionalizacije/studije slučaja na službenim internetskim stranicama Eurovizije i na izabranim i provjerenim eurovizijskim portalima. Sukladno prikupljenim podacima, učenici su dužni napraviti barem po jednu tablicu, dijagram i kartu. Kod studija slučaja, učenici su izuzeti od nužnosti izrade karta. Učenici aktivno koriste znanja iz informatike, a posebno poznavanje programa Excel, koji ima i opciju izrade karata sukladno zadanim podacima. (33 min)</p> <p>Sukladno dobivenim, istraženim i obrađenim podacima učenici donose zaključke te potvrđuju, opovrgavaju ili djelomično potvrđuju hipoteze. Učenike se potiče da zaključke potkrijepe i informacijama/citatima iz znanstvene literature. (10 minuta)</p>

	<p>zaključaka temeljem podataka i sukladno hipotezama. Učenici razvijaju logičko razmišljanje i koriste znanstvenu literaturu.</p> <p>Učenici razvijaju vještinu pravilnog citiranja literature i izvora.</p>	<p>Učenici sukladno danim uputama od nastavnika pravilno citiraju korištenu literaturu i izvore. Učenici moraju imati barem pet bibliografskih jedinica. (5 minuta)</p>
--	---	---

<p>Završni dio sata (15 min)</p>	<p>predstavljanje rezultata istraživačkoga rada</p> <p>formativno vrednovati</p>	<p>Učenici sukladno svom istraživačkom radu izrađuju Power Point prezentaciju koju će izložiti na narednim satima. Prezentacija mora biti sastavljena prema uputama danim od nastavnika te može trajati maksimalno do 5-6 minuta. (13 minuta)</p> <p>Učenici ispunjavaju kratki obrazac samovrednovanja, gdje ocjenjuju svoju usvojenost sadržaja povezanih uz istraživački rad. Nastavnik koristi formativno vrednovanje u obliku rubrika sa svrhom davanja povratnih informacija učenicima. (2 minute)</p>
----------------------------------	--	--

Nastavna sredstva i pomagala:
osobno računalo, projektor, upute za izradu istraživačkog rada, upute za izradu prezentacije istraživačkog rada, izabrane regionalizacije sudionica Eurovizije, izabrane studije slučaja kulturno-geopolitičkih događaja vezanih uz Euroviziju, podaci vezani uz regionalizaciju i studije slučaja za svakog pojedinog učenika, programi: Excel, ArcMap, Power Point, Word.

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika:
MZO, 2019: Kurikulum nastavnog predmeta geografija, MZO, Zagreb
MZO, 2019: Kurikulumi međupredmetnih tema, MZO, Zagreb
Matas, M., 1998: Metodika nastave geografije, HGD, Zagreb

Popis priloga:
Upute za izradu istraživačkog rada, Upute za izradu Power Point prezentacije, obrazac samovrednovanja, obrazac formativnog vrednovanja (rubrike)

Nastavne metode i oblici rada:
metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, izravna i neizravna grafička metoda, metoda rada na tekstu, frontalni rad i samostalni rad

Prilog pripremi za nastavni sat: Rubrike formativnog vrednovanja.

Razine ostvarenja	Opisnice
U potpunosti ostvareno	U potpunosti izvršen zadatak; napravljen istraživački rad i pripadajuća prezentacija.
Većinski ostvareno	Učenik je većinski ostvario dodijeljeni zadatak; istraživački rad ima sve dijelove, koji nisu u potpunosti povezani i iste kvalitete, postoji prezentacija rada.
Djelomično ostvareno	Učenik je djelomično ostvario zadatak; u istraživačkom radu ne postoji jasan slijed istraživačkog pitanja i hipoteza, prezentacija nije zadovoljavajuće kvalitete.
Minimalno ostvareno	Učenik je minimalno ostvario zadatak; u istraživačkom radu nedostaju određeni dijelovi i nema povezanosti između postojećih, prezentacija nije zadovoljavajuća.
Nije ostvareno	Učenik nije izvršio zadatak; postavljene hipoteze i istraživačka pitanja nisu u skladu s postavljenim pravilima, nedostaju dijelovi rada i nema prezentacije.

